

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV INFORMAČNÍCH STUDIÍ A KNIHOVNICTVÍ

ORGANIZACE A ŘÍZENÍ VEŘEJNÉHO KNIHOVNICTVÍ
VE VELKÉ BRITÁNII

Diplomová práce

Vypracovala: Ivana Bradáčová

Vedoucí práce: PhDr. Anna Stöcklová

2012

OBSAH

1. <u>ÚVOD</u>	7
2. <u>STRUČNÝ VÝVOJ VEŘEJNÉHO KNIHOVNICTVÍ V ZEMÍCH KRÁLOVSTVÍ</u>	10
2.1. Do roku 1850	10
2.2. Public Libraries Act 1850	12
2.3. Do roku 1964	13
2.4. Public Libraries and Museum Act 1964	14
2.5. Od roku 1964.....	14
3. <u>WALES - CARDIFF</u>	15
3.1. Uspořádání samosprávného celku	15
3.2. Knihovní síť města Cardiff.....	15
3.3. Registrace čtenáře.....	18
3.4. Základní služby.....	19
3.5. On-line služby	21
3.6. Speciální služby.....	24
3.7. Výpůjční doba, poplatky a pokuty.....	26
3.8. Kulturní a vzdělávací akce.....	27
3.9. Další služby a činnosti	29
3.10. Zhodnocení.....	29
4. <u>SKOTSKO - EDINBURGH</u>	31
4.1. Uspořádání samosprávného celku	31
4.2. Knihovní síť města Edinburgh.....	31
4.3. Registrace čtenáře.....	34
4.4. Základní služby.....	35
4.5. On-line služby	37
4.6. Speciální služby.....	43
4.7. Výpůjční doba, poplatky a pokuty.....	46
4.8. Kulturní a vzdělávací akce.....	47
4.9. Další služby a činnosti	50
4.10. Zhodnocení.....	50

5. <u>SEVERNÍ IRSKO - BELFAST</u>	53
5.1. Uspořádání samosprávného celku	53
5.2. Knihovní síť města Belfast	53
5.3. Registrace čtenáře	56
5.4. Základní služby	57
5.5. On-line služby	60
5.6. Speciální služby	63
5.7. Výpůjční doba, poplatky a pokuty	64
5.8. Kulturní a vzdělávací akce	65
5.9. Další služby a činnosti	68
5.10. Zhodnocení	68
6. <u>ANGLIE – LONDÝN</u>	70
6.1. Uspořádání samosprávného celku	70
6.2. Knihovní síť města Cardiff	70
6.3. Registrace čtenáře	72
6.4. Základní služby	73
6.5. On-line služby	76
6.6. Speciální služby	81
6.7. Výpůjční doba, poplatky a pokuty	83
6.8. Kulturní a vzdělávací akce	84
6.9. Zhodnocení	86
7. <u>ZÁVĚR - SROVNÁNÍ</u>	
7.1. Srovnání zkoumaných oblastí	89
7.2. Dekompozice knihovních sítí	90
7.3. Srovnání služeb, akcí, propagace a vybavení knihoven	92
7.4. Shrnutí organizace a fungování veřejného knihovnictví	98
7.5. Modelová knihovna	99
7.6. Doporučení českým knihovnám	100

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

SEZNAM ZDROJŮ

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHY

1. ÚVOD

Tématy, kterými se budu zabývat v mé diplomové práci na Ústavu informačních studií a knihovnictví, jsou služby, organizace a fungování veřejného knihovnictví v jednotlivých zemích Spojeného království Velké Británie a Severního Irska.

Obecný název Organizace a řízení veřejného knihovnictví ve Velké Británii zahrnuje vývoj knihovnictví v zemích Království - Anglie, Skotsko, Wales a Severní Irsko, analýzu služeb, knihovnických činností a celkovou organizaci a fungování veřejného knihovnictví v těchto zemích. Samotná analýza služeb, praktické porovnání fungování a shrnutí organizace bude demonstrováno na veřejných knihovnách hlavních měst jednotlivých zemí Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. To jest na městech Londýn, Edinburgh, Cardiff a Belfast.

Pro toto téma jsem se rozhodla z několika důvodů. Již moje bakalářská práce pojednávala o kvalitě služeb a organizaci veřejného knihovnictví v Anglii. Prakticky se zabývala analýzou služeb a následným popisem fungování veřejných knihoven v oblasti velkoměstského hrabství Greater Manchester. Výběr této lokality nebyl náhodný. S městem Manchester jsou spojovány první zmínky o knihovnách na území Velké Británie i následný prudký rozvoj knihoven pro veřejnost. Praktickou část práce jsem vypracovala na základě osobní pracovní zkušenosti v rámci studijní praxe během bakalářského studia. Stáž jsem absolvovala v roce 2005 v síti veřejných knihoven Trafford Libraries, jedné z oblastí správního celku Greater Manchester.

Během následného seznamování se s veřejným knihovnictvím v Anglii jsem se setkávala s rozdíly ve vývoji, fungování knihovnictví a knihovnickou legislativou v rámci celého Spojeného království. Na základě osobní pracovní zkušenosti v anglických veřejných knihovnách a na základě poznání a zjišťování rozdílů jsem se rozhodla zaměřit svoji odbornou práci právě na srovnání a porovnání organizací a služeb veřejného knihovnictví v jednotlivých zemích Království.

Díky osobní zkušenosti, návštěvám a kontaktům na odborníky v anglických veřejných knihovnách se mi podařilo získat přístup k jinak placenému zdroji - výročním statistikám CIPFA, které jsem v analýzách a srovnání využila. Dále jsem využila i vlastních fotografií z knihoven ze studijní praxe a návštěv z let 2008 a 2012.

Cílem diplomové práce je charakteristika fungování veřejného knihovnictví ve Velké Británii. Konkrétní praxe bude demonstrována na knihovnách hlavních měst jednotlivých zemí Spojeného království. Konkrétně na veřejných knihovnách měst Londýn, Edinburgh, Cardiff a Belfast.

Odborný text je rozdělen na tři hlavní celky. Všechny tři části na sebe navazují a doplňují se. První část pojednává o vývoji veřejného knihovnictví ve Spojeném království. Text je zaměřen na vývoj v jednotlivých zemích. A to z důvodu historických odlišností, které ovlivnily vznik a vývoj knihoven. Kapitola se soustřeďuje zejména na prvotní veřejné a veřejnosti dostupné knihovny ve Spojeném království, zejména v hlavních městech. Část tvoří úvod do vzniku veřejných knihoven ve zmíněných městech a dává tušit, která ze zemí Království má veřejné knihovnictví nejstarší a nejrozvinutější. Kapitola slouží především jako úvod do vzniku veřejného knihovnictví na území jednotlivých zemí Království. Několik knihoven, které jsou uváděny jako první veřejné knihovny na území Velké Británie, jsem i osobně navštívila (Chetham's Library v Manchesteru, Guildhall Library v Londýně, London Library a Manchester Central Library).

Jeden celek tvoří kapitoly 2-6, analýzy veřejných knihoven v jednotlivých hlavních městech Spojeného království, tedy Londýna, Edinburghu, Cardiffu a Belfastu. Každému z měst je věnována jedna kapitola, která je rozčleněna na několik podkapitol. Úvod tvoří popis uspořádání správního celku, popis struktury obyvatelstva a náležitosti zřizovatele dané knihovní sítě a její organizaci. Následuje popis uspořádání knihovní sítě, což znamená popis počtu poboček, existenci centrální knihovny, speciálních oddělení, pojízdné knihovny. Následují knihovní statistiky organizace CIPFA o počtu čtenářů, složení knihovního fondu, návštěvnosti apod. Dále následují analýzy základních služeb, provozních hodin, speciálních služeb, elektronických zdrojů knihoven, elektronického katalogu (spolu s komentářem výsledků vlastního zkušebního vyhledávání), analýzy sociálních sítí, služeb pro hendikepované a národnostní menšiny, kulturní a čtenářské akce. V závěru každé části zhodnotím danou knihovní síť, jaké poskytuje služby, v jaké míře a v jaké kvalitě, zda nabízí nějaké mimořádné služby, zda v něčem obzvláště vybočuje, nebo naopak v čem zaostává.

Všechny tyto čtyři analytické části odkazují na přílohy v úplném závěru diplomové práce, které zobrazují náhledy na webové stránky knihoven, náhledy marketingových materiálů knihoven a výsledky vyhledávání v elektronickém katalogu.

Závěrečnou, hlavní kapitolu tvoří srovnání a zhodnocení analýz jednotlivých knihovních sítí a jejich služeb, vybavení a činností. Kapitola je rozdělena na šest podkapitol. První z nich srovnává zkoumané území - počet obyvatel a složení obyvatelstva v oblasti. Podkapitolu druhou tvoří dekompozice knihovních sítí. Čili srovnání počtu čtenářů, velikosti knihovního fondu, rozsah poboček a oddělení v jednotlivých městech. Třetí podkapitola pojednává o službách, vybavení, kulturních a vzdělávacích akcích a propagaci knihoven. Podkapitola je rozdělena na tyto čtyři části, kde jsou v tabulkách porovnány knihovní sítě měst a v textu komentář k rozdílům či počtu služeb. Ve čtvrté podkapitole závěrečného srovnání jsou shrnuty zákony, ministerstva, úřady a dokumenty, které ovlivňují chod veřejných knihoven ve Spojeném království. Podkapitola Modelová knihovna je postavena na základě poznatků a výsledků analýz knihoven, služeb a organizace, je to tedy vymodelovaná zobecněná příkladová veřejná knihovna na území Velké Británie. Závěrečnou kapitolu, jakož celou diplomovou práci uzavírá podkapitola Doporučení českým knihovnám. Jedná se o vyzdvižení a doporučení kvalitních služeb veřejných knihoven Spojeného království, které v České republice nejsou tak často knihovnami využívány.

Během zpracovávání materiálů a analyzování knihovních služeb jsem od sedm let staré studijní stáže narazila na několik novinek a služeb, které reflektují rozvoj elektronických médií, sociálních sítí i hospodářskou krizi ve světě. Právě i tyto změny a novinky zmíním v závěrečné kapitole. A porovnáám s rokem 2005.

2. VÝVOJ VEŘEJNÉHO KNIHOVNICTVÍ V ZEMÍCH KRÁLOVSTVÍ

2.1. Do roku 1850

Knihovnictví ve Spojeném království má dlouho tradici, v oblasti veřejného knihovnictví je považováno dokonce za jednu z jeho kolébek. První zmínky jsou datovány do poloviny **15. století**. Šlo nejčastěji o knihovny při univerzitách, kostelech, katedrálách a kláštorech. Těmi největšími klášterními knihovnami na území Anglie a Walesu byly St. Edmunds v Bury nebo St. Augustine's Abbey v Cantebury, univerzitními pak knihovny v Oxfordu a Cambridge, ty však nebyly přístupné veřejnosti. V tomto období jsou známy pouze tři knihovny, které přístupné alespoň z části byly **Guildhall Library of London**, založena již roku 1425, dále knihovna ve Worcesteru a knihovna v Bristolu, obě byly založeny roku 1464, ale po sto letech zanikly. Avšak **Guildhall Library** jako jedna z poboček City of London Libraries funguje v nové podobě dodnes (viz kapitola City of London). Založena byla díky závěti Lorda Mayora Dicka Whittingotna a ve své původní budově fungovala až do 70. let 20. století.¹

Ve Skotsku fungovala knihovna v Glasgow (1577) a patřila k nejstarším knihovnám v zemi.² V roce 1584 byla založena univerzitní knihovna Edinburgh University Library, která nabízela i katalog svého fondu.³

Mezníkem pro celé knihovnictví byl, nejen pro Anglii kam roku 1476 dorazil, knihtisk. První tiskárna byla založena Williamem Caxtonem v londýnském Westminsteru. Avšak postupný rozvoj knihoven pro veřejnost nastal až v **17. století**. Knihovny, které byly alespoň nějakým způsobem přístupné veřejnosti, byly provozovány třemi způsoby. Pokračoval model knihovny v rámci instituce, nejčastěji školy, univerzity, katedrály. Například v katedrále St. Paul's Cathedral či Westminster Abbey v Londýně. Mezi univerzitními se dále rozvíjely knihovny v Oxfordu a Cambridge. University Library v Oxfordu byla s 16 000 svazky jednou z největších evropských knihoven té doby.⁴

¹ CITY OF LONDON. History of Guildhall library. *City of London* [online]. 2012. Dostupné z:

<<http://www.cityoflondon.gov.uk/things-to-do/archives-and-city-history/guildhall-library/Pages/History-of-Guildhall-Library.aspx>>

² SVOBODOVÁ, Eva. Knihovny ve Skotsku. *U nás*. 2007, 17(1), s. 33-34. ISSN 0862-9366.

³ WIEGAN, W. A. DAVIS, D. G. *Encyclopedia of Library History*. Garland Publishing, 1994, s. 631.

⁴ KELLY, Thomas. *Early Public Libraries : a history of public libraries in Great Britain before 1850*. London : Library Association, 1966, s. 52.

Ve Skotsku to byla univerzitní knihovna v St. Andrews (1612). Dalším typem bylo zřízení a provozování knihovny na základě finančního odkazu či daru. Typem třetím se stala knihovna s předplatným. Tento model se více uplatnil ale až o století později.

Jedinou knihovnou ze 17. století plně přístupnou široké veřejnosti byla **Chetham's Library** v anglickém Manchesteru (viz obrázek 1). Knihovna byla založena na základě závěti Humphreyho Chethama, významného místního obchodníka, již roku 1653. V závěti byly stanoveny podmínky zřízení a vedení knihovny, ale především podmínka, že knihovna bude přístupna všem občanům města. Stalo se tak o tři roky později. Chetham's Library byla první veřejnou bezplatnou knihovnou nejen v Anglii, ale v celém Spojeném království a zůstala jí dodnes.

V roce 1684, kdy vznikl soupis knihovního fondu, vlastnila knihovna tři tisíce svazků – teologie tvořila 68% fondu, umění a věda 25%, lékařství 4,5% a právo 2,5% fondu.⁵ Chetham's Library je nejstarší dosud fungující veřejnou knihovnou ve Spojeném království a zároveň v celém anglicky mluvícím světě.

Obrázek 1

Až v **18. století** se významně projevil dopad knihtisku na rozvoj společnosti. Díky rozvoji vzdělanosti, tisku a množství literatury se začal zájem veřejnosti o knihovny zvyšovat. Plně se rozvinul model knihoven, kde čtenáři platili zápisné a předplatné, díky této finanční podpoře mohla knihovna fungovat. Jednalo se o knihovny různých spolků průmyslníků, obchodníků nebo různých klubů. Takzvané Library Societies vznikaly nejvíce ve Skotsku a v anglických městech Manchester (1765), Leeds (1768) či Liverpool a Birmingham (1779). V hlavním městě Londýně byla předplatitelská knihovna London Library založena až roku 1841 Thomasem Carlylem, funguje však dodnes.

⁵ STAM, David H. *International dictionary of library histories. Vol. 1, Introductory Survey : Libraries: Ambrosiana Library to national Library of Brazil*. Chicago : Fitzroy Dearborn Publishers, 2001, s. 256-257.

Ze Skotska lze mezi prvními zmínit Edinburgh Circulating Library založenou roku 1725, v Severním Irsku pak Linen Hall Library v Belfastu, založenou roku 1788.⁶ Ze Severního Irska potom Armagh Public Library, založenou roku 1777 arcibiskupem Richardem Robinsonem. Knihovna je uváděna jako nejstarší veřejná knihovna na území Severního Irska.⁷

O další století později byly knihovny zakládány již pro pracující třídu a širokou veřejnost. Díky Průmyslové revoluci se začaly rozšiřovat knihovny při vzdělávacích institucích pracující třídy, šlo o tzv. Mechanic's Institutes. Největší rozmach zaznamenaly zejména v Londýně (The London Mechanic's Institute, 1824), na severu Anglie (Manchester, Leeds, Liverpool) a ve Skotsku. Právě ve Skotsku byl roku 1821 založen první takový institut – Edinburgh School of Arts. V polovině století jich jen na území Anglie fungovalo více jak 650.⁸

Do poloviny **19. století** však všechny typy knihoven, které byly v nějaké míře přístupné široké veřejnosti, nebyly ošetřeny žádným zákonem či nařízením, vznikaly spontánně a podle potřeb komunity dané lokality. Vše změnil až první knihovní zákon z roku 1850, který upravil knihovny veřejné.

2.2. Public Library Act 1850 (PLA 1850)

Zákonu předcházelo ustanovení Komise veřejných knihoven, která měla za úkol zmapovat situaci anglických knihoven. Výsledkem jejího šetření byla zpráva, ve které se uvádí, že pouze jediná důležitá knihovna ve Velké Británii je zcela a zdarma přístupná veřejnosti. Tou knihovnou byla Chetham's Library v Manchesteru. Návrh zákona o veřejných knihovnách vzešel rok po ustanovení komise od poslance Williama Ewarta a katalogizátora z British Museum Library Edwarda Edwardse. Zákon vstoupil v platnost 14. srpna 1850. Uděloval městům s více jak 10 000 obyvateli pravomoc zřídit veřejnou knihovnu pro všechny občany města, otevřenou všem a financovanou z vybraných daní. Zákon nefungoval jako nařízení, ale pouze jako doporučení místním úřadům. Neurčoval ani, zda knihovny mají být přístupné zdarma, ale většina knihoven své služby nezaplatnila. V zákoně však byl stanoven limit, který upravoval, kolik

⁶ OSWALD, G. *Library World Record*. Vol. 2, Jefferson: McFarland and Company, 2009, s. 39.

⁷ ARMAGH. Armagh Public Library. *Armagh* [online]. [2012]. Dostupné z:

<http://www.armagh.co.uk/Visitor-Information/Genealogy.aspx>

⁸ WIEGAND, W.A., DONALD, G.D. jr. *Encyclopedia of Library History*. New York: Garland Publishing, 1994, s. 528

z vybraných daní smí jít na zřízení a provozování veřejné knihovny, ale ne na nákup knih. Limit byl stanoven na půl penny, zvýšen na 1 penny byl v roce 1855 a úplně zrušen až v roce 1919.⁹

Zákon se, v závislosti na politickém uspořádání Spojeného království, vztahoval pouze na knihovny v Anglii a Walesu. Skotsko a Irsko přijalo zákon v roce 1853. Ve Skotsku určoval použití peněz na nákup knih, map, vybavení i na pořízení budov.¹⁰

2.3. Do roku 1964

Zákon z roku 1850 (Public Library Act 1850, dále jen PLA 1850) však nevedl k okamžitému hromadnému zakládání veřejných knihoven. A to proto, že bylo zcela na městech, kdy zákon přijmou a knihovny založí. První oblastí, kde se jeho přijetí projevilo, byly průmyslové oblasti Anglie, jako byly městské knihovny v Manchesteru, Salfordu, Leedsu, Liverpoolu, Birminghamu a Bristolu, ve Skotsku pak město Airdrie. Mezi prvními knihovnami založenými na území Anglie na základě zákona PLA 1850 byla knihovna ve čtvrti Campfield, v oblasti města Manchester, předchůdkyně dnešní Manchester Central Library, která již roku 1852 poskytovala svoje služby veřejnosti zdarma.¹¹ Překvapivě mezi prvními městy v zakládání knihoven nebyl Londýn.

První anglickou knihovnou, která oficiálně přijala knihovní zákon z roku 1850 a začala na jeho základě poskytovat služby veřejnosti zdarma, byla Norwich Public Library, která v předchozích letech fungovala jako knihovna „předplatitelská“. Následovaly knihovny Winchester Public Library (1851), Liverpool Public Library (1852) a Manchester Public Library (1853).¹²

Rozmach v zakládání knihoven ve Spojeném království přišel až na počátku 20. století, kdy magnát Andrew Carnegie založil Carnegie United Kingdom Trust, který financoval výstavbu knihoven a jejich vybavení, nikoliv však nákup knih. Až 380 knihoven ve Spojeném království je spojeno s jeho jménem. Ve Skotsku podpořil výstavbu knihoven v Glasgow a Edinburghu.

⁹ BRADÁČOVÁ, I. *Veřejné knihovny v Anglii: analýza systému veřejných knihoven v oblasti Greater Manchester*. Bakalářská práce. VOŠIS, 2006, s. 5.

¹⁰ KELLY, Thomas. *History of public libraries in Great Britain before 1845-1965*. London : Library Association, 1973. s. 52.

¹¹ MANCHESTER CITY COUNCIL. History of Central Library. *Libraries* [online]. 2011. Dostupné z: http://www.manchester.gov.uk/site/scripts/documents_info.php?categoryID=1062&documentID=1212&pageNumber=2

¹² OSWALD, G. *Library World Record*. Vol. 2, Jefferson: McFarland and Company, 2009, s. 39

2.4. Public Libraries and Museum Act 1964 (PLMA 1964)

Zákon platný na území Anglie a Walesu vešel v platnost v roce 1965 a nahradil všechny zákony z předešlých let, s výjimkou PLA 1850. Je platný dodnes na území Anglie a Walesu. Na rozdíl od PLA 1850, který nařizoval zakládání knihoven, zákon z roku 1964 (dále jen PLMA 1964) místním úřadům nařizoval poskytovat knihovní služby. Tento zákon udává, že knihovny by měly „poskytovat komplexní služby přístupné všem“, kteří žijí, pracují nebo studují v místě knihovny.¹³

2.5. Po roce 1964

Zákon PLMA 1964 tedy pobízel k rozvoji služeb poskytovaných čtenářům a to v knihovnách Anglie a Walesu, které byly založeny zpravidla na základě zákona Public Library Act 1850. Tento zákon platí dodnes, na území Anglie a Walesu nebyl novelizován.

Pozornost se například zaměřila na zavádění Internetu do knihoven. Projekt byl zahájen v roce 1997 pod názvem People's Network. A zatímco o rok později bylo podle statistik LISU na Internet připojeno 12% knihoven, v roce 2000 to bylo již 55% a počátkem roku 2004 již 99% knihoven na území Anglie.¹⁴

V Severním Irsku vzešel v platnost v květnu 2008 zákon The Library Act (Northern Ireland) 2008. Novelizoval a aktualizoval zákony z dřívějších let, ale především přizpůsoboval svůj obsah 21. století. Upravuje typy nabízených dokumentů, pokuty při zpoždění, poplatky za média, užívání počítačů apod.

Ve Skotsku novelizoval zákon PLA 1850 nově knihovní zákon Public Libraries (Scotland) Act of 1955. Dosud nebyl nahrazen. Částečně zákon upravují The Local Government (Scotland) Act 1973 a následně The Local Government Act 1999.

¹³ THE LIBRARY ASSOCIATION. *The Public Library Service*. London: The Library Association, 1988, s. 5.

¹⁴ LIBRARY & INFORMATION STATISTICS UNIT (LISU). *LISU Annual Library Statistics 2005*. [online]. Dostupné z: <http://www.lboro.ac.uk/departments/lis/lisu/downloads/als05.pdf>

3. WALES - CARDIFF

3.1. Uspořádání samosprávného celku

Wales je rozlohou 20 779 km² třetí největší zemí Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku. Funkčně i legislativně je podřízen Parlamentu Spojeného království, pouze část pravomocí spravuje Národní shromáždění (*National Assambly for Wales*).¹⁵

Cardiff je jedním z 22 autonomních velšských celků a od roku 1955 hlavním městem země s 29 správními obvody. Mapu města s jednotlivými pobočkami a umístěním poboček vyobrazuje následující obrázek.

Obrázek 2

Podle statistik velšské vlády v roce 2010 žilo ve Walesu 3 006 430 obyvatel a v samotném městě Cardiff 341 100 obyvatel. Z celkového počtu obyvatel města tvoří děti do 15 let věku skupinu 17,8%, senioři ve věku nad 65 let tvoří skupinu 15,5% a národnostní menšiny 8,4%.¹⁶

3.2. Knihovní síť města Cardiff

Zřizovatel

Zřizovatelem sítě veřejných knihoven na celém území města Cardiff je Rada města Cardiff (*Cardiff City Council*) a jejich chod řídí Komise pro volný čas (*Leisure*).

¹⁵ DIRETGOV. Devolved government in the UK. *Directgov* [online]. 2011. Dostupné z: http://www.direct.gov.uk/en/Governmentcitizensandrights/UKgovernment/Devolvedgovernment/DG_073306

¹⁶ NATIONAL STATISTICS. *Statistical bulletin. 2010 Mid-year Population Estimates for Wales*. [online]. 2011. Dostupné z: <http://wales.gov.uk/docs/statistics/2011/110630sb632011en.pdf>

Knihovní statistiky

Statistiky CIPFA uvádí za rok 2010 celkem 81 972 aktivních registrovaných čtenářů, přičemž podle dané metodiky jsou to všichni čtenáři, kteří navštívili knihovnu za poslední rok alespoň jednou. Hendikepovaných uživatelů, kteří využívají mobilních služeb knihoven je 117. Počet výpůjček za rok 2010 dosáhl počtu 1 853 563 jednotek, z toho 99 386 audiovizuálních a elektronických dokumentů. Celkový počet návštěv za rok 2010 v celé knihovní síti byl 2 057 392 návštěv.¹⁷

Tyto statistiky CIPFA dále uvádějí, že v knihovní síti Cardiff Libraries je přesně 22 míst obsazeno knihovnicí s odborným informačně-knihovnickým vzděláním, z celkového počtu 135 pracovních míst.

Pobočky

Síť knihoven ve velšském městě Cardiff tvoří centrální knihovna (*Central Library*) ve čtvrti City Center a 19 knihovnických poboček (viz obrázek 2). Knihovní síť doplňuje klasická pojízdná knihovna a pojízdná knihovna služby Housbound Service, obě provozuje pobočka Rydypennau Library.

V centrální knihovně sídlí vedení a jsou zde umístěna i oddělení Music Library, The Wales Collection Library, dětské oddělení (*Children's library*) a oddělení místní historie (*Local Studies Section*). Centrální knihovna také uchovává fond cizích jazyků (*Community languages*).

Jednou z nejstarších poboček sítě je knihovna Cathays Library, založena v roce 1907, nejnovější pak v roce 2009 nově vybudovaná centrální knihovna (*Central Library*), viz obrázek 3. Historie centrální knihovny však spadá až do roku 1861. Podle dokumentu The Welsh Public Libray Standards 2008-2011 bylo v posledních pěti letech postaveno celkem pět poboček, vedle Central Library také knihovny Grangetown, Llanrumney, Penylan a Splott. Rekonstruované pak byly pobočky Cathays, Ely, Fairwater, Llandaff North, Rhiwbina a Rhydypennau.

Obrázek 3

¹⁷ CIPFA. *CIPFAstats. Public library statistics. 2011-2012 Estimates and 2010-2011 Actuals*. London: CIPFA, December 2011. s. 74 - 82.

Ve výroční statistické zprávě Public library statistics 2010-2011 organizace CIPFA je uvedeno, že nejvytíženější pobočkou je centrální knihovna (*Central Library*) s roční návštěvností 554 690 návštěv a roční výpůjčkou 601 948 jednotek.

Knihovní síť tvoří pobočky:

- Canton
- Cathays
- Central Library (City Center)
 - Music Library
 - The Wales Collection Library
 - Children´s Library
 - Local Studies Section
- Ely
- Fairwater
- Grangetown
- Llandaff North
- Llanedeyrn
- Llanishen
- Llanrumney
- Penylan
- Radyr
- Rhiwbina
- Rhydypennau
- Roath
- Rumney
- Splott
- St Mellons
- Tongwynlais
- Whitchurch

V následující tabulce je zobrazena doba, kdy jsou jednotlivé pobočky otevřeny. A to v počtu hodin a dní v týdnu.

Cardiff Libraries - Otevírací doba poboček

Pobočka	Otevřeno v týdnu		
	hodiny	dny	Dny
Central Library	52,5	6	PO – SO
Canton Library	46,5	6	PO – SO
Cathays Library	51,5	6	PO – SO
Ely Library, Fairwater Library, Grangetown Library, Llandaff North Library, Llanedeym Library, Rhydpennau Library, Roath Library, Rumney Library, Whitchurch Library	48,5	6	PO – SO
Llanishen Library	19,5	4	PO, ST, PÁ, SO
Llanrumney Library and Learning Centre	53,5	6	PO – SO
Penylan Library and Community Centre	57,5	6	PO – SO
Radyr Library	22,5	5	PO, ÚT, ST, PÁ, SO
Rhiwbina Library	54,5	6	PO – SO
Splott Library	49,5	6	PO – SO
St Mellons Library	53,5	6	PO – SO
Tongwynlais	4	1	PÁ

Tabulka 1. Zdroj: Cardiff's Libraries, 2012.

Z tabulky je patrné, že většina knihoven je otevřena šest dní v týdnu od pondělí do soboty v rozmezí 46,5 až 57,5 hodin. Knihovny s nejdelší otevírací dobou jsou Penylan Library and Community Centre, Rhiwbina Library, St. Mellons Library a Llanrumney Library and Learning Centre. Pětici nejvytíženějších knihoven doplňuje centrální knihovna (*Central Library*). Všechny tyto pobočky mají otevřeno bez polední pauzy a Penylan Library provozuje tzv. *Unstaffed hours*, kdy dvě hodiny před zavírací dobou je knihovna otevřena „samoobslužně“ pouze s boxy na vracení knih. Nejmenšími, jen okrajovými knihovnami, jsou pobočky Llanishen Library a Tongwynlais, která je otevřena pouze 4 hodiny týdně.

3.3. Registrace čtenáře

Pro registraci nového čtenáře je v knihovnách vyžadován jeden doklad pro ověření totožnosti, jelikož ve Velké Británii neexistují doklady totožnosti jako Občanský průkaz, nahrazuje se doklady jako například cestovním pasem, řidičským průkazem,

studentskými kartami, kreditní kartami, nebo bankovními účty. Tedy doklady, kde je čtenářovo jméno a úplná adresa bydliště. Pokud je čtenář již členem jiné knihovny ve Walesu, Anglii, nebo Severním Irsku, stačí mu k zaregistrování dosavadní platná průkazka této knihovny. Děti do 16 let věku potřebují k registraci souhlas rodičů. Čtenářskou průkazku knihovny lze získat i pro novorozené děti. V přípravě je i on-line registrace na stránkách knihoven pomocí formuláře, bez nutnosti návštěvy pobočky.

3.4. Základní služby

- Výpůjční služby - fond knihoven
- Referenční služby
- Kopírování, tisk, fax, scanner
- Počítače, Internet, Wi-Fi
- Meziknihovní výpůjční služba

Výpůjční služby - fond knihoven

Klasický fond knihoven nabízí knihy pro dospělé, knihy pro děti, knihy ve formátu *Large print*, audioknihy na kazetách, kompaktních discích a přehrávačích *Playaway* (více v podkapitole Speciální služby), dále hudební CD, filmy na DVD. Centrální knihovna nabízí i hry Playstation.

Podle výročních statistik CIPFA mají Cardiffské knihovny (k 31. březnu 2011) ve svých fondech 585 911 knih, na tisíc obyvatel je to 1 718 knih. Více statistik z knihovního fondu a výše ročního přírůstku je zobrazena v tabulce 2.

Fond

Dokument	Počet	Roční přírůstek 2010/2011
Knihy	585 911	59 138
- z toho dětský fond	130 552	24 934
Audiovizuální a elektronické dokumenty	32 920	5 091
- z toho hudební dokumenty	10 806	1 095
- z toho DVD	9 780	2 217
- z toho audioknihy	11 490	1 706
Příruční knihovna - pouze knihy	77 471	2 219

Tabulka 2. Zdroj: CIPFA, 2011.

Další částí fondu jsou tituly v jazycích cizích národností v Cardiffu, v tzv. *Community Languages*. Jedná se o dokumenty v arabštině, bengálštině, čínštině, japonštině, kurdštině, perštině, somálštině, urdštině, tamilštině a v jazycích indického subkontinentu (hindštině a jazycích gujarati, kannada, marathi a panjabi). Centrální knihovna uvádí, že nabízí 10 tisíc jednotek v komunitních jazycích. Výsledky v elektronickém katalogu uvádí více jak 23 tisíc titulů ve velštině v celé knihovní síti.

Dětské oddělení mají pobočky Llanrumney Library, Rumney Library, Splott Library, Tongwinlais Library a Whitchurch Library. Největší dětské oddělení, celé jedno patro, je v centrální knihovně (viz obrázek 4). Jelikož čtenářskou průkazku lze získat ihned po narození dítěte, je fond dětského oddělení zaměřen již na novorozeňata. Nabízí tzv. *Soft books*, knihy z měkkých materiálů s obrázky a zvukovým doprovodem.

Obrázek 4

Referenční služby

Centrální knihovna a pobočky Llandaffnorth, Rumney a Whitchurch nabízí fond příruční knihovny - databáze, elektronické archivy, noviny, ročenky apod. Denní tisk nabízí pobočky Ely, Llanedeyrn, Radyr, St. Mellons, Tongwynlais a Whitchurch Library.

Kopírování, tisk, fax, scanner

Knihovny cardiffské sítě nabízejí za poplatek kopírování, tisk a fax. Skenování je zdarma, a je dostupné v centrální knihovně a dalších čtyřech pobočkách. Kopírování za poplatek vedle centrální knihovny nabízí všechny pobočky. Pouze černobílé, barevné kopírování nabízí centrální knihovna. Fax je dostupný jen v centrální knihovně a scanner v centrální a dalších třech pobočkách. Jiný ceník těchto služeb nabízí oddělení Místní historie (*Local Studies Section*).

Počítače, Internet, Wi-Fi

Vybaveny počítači jsou všechny pobočky knihovní sítě kromě knihovny Tongwynlais. V knihovnách je k dispozici téměř 292 počítačů, podle statistik CIPFA je v síti 9 počítačů na tisíc obyvatel. Více jak 90 počítačů je přímo v centrální knihovně. Ta disponuje i samostatnou plně vybavenou počítačovou učebnou. Počítače jsou připojeny

k síti Internet. K dispozici je i bezdrátová síť Wi-Fi a to v centrální knihovně a pobočkách Cathays Library, Fairwater Library, Llanrumney Library and Learning Centre, Penylan Library and Community Centre a St. Mellows Library. Osobní počítače na pobočkách lze rezervovat zdarma na třicetiminutové bloky, další prodloužení je zpoplatněno. Rezervace probíhá online přes rezervační systém¹⁸ na stránkách knihoven. Užití Internetu je omezeno věkovou hranicí 16 let, mladší děti musí mít souhlas rodičů.

Meziknihovní výpůjční služba

V knihovnách fungují dva typy meziknihovní výpůjční služby. Jedna v rámci oblasti South East Wales, nazývaná South East Wales Partnership Libraries (Books4U), kdy výpůjčky i rezervace nejsou zpoplatněny. A poté „klasická“ meziknihovní výpůjční služba (*Interlibrary loans*), kdy se účtují 4 libry za výpůjčku.

3.5. On-line služby

- Webové stránky
- Sociální síť
- Elektronický katalog
- Elektronické zdroje
- Elektronické knihy

Webové stránky

Webová prezentace cardiffských knihoven¹⁹ je dostupná z webových stránek městské rady Cardiff Council. Po zadání adresy <<http://www.cardiff.gov.uk>> do prohlížeče se uživateli jako první zobrazí nabídka prohlížení stránek v angličtině, či velštině. Přímý odkaz na knihovny je pod záložkou *Leisure*. Webové stránky cardiffských knihoven obsahují informace o pobočkách, službách, otvíracích hodinách, akcích a kurzech nejen pro uživatele. Odkazují na účty na sociálních sítích a zejména pak na elektronický katalog, elektronické knihy a přístupné elektronické zdroje (*Online Library*).

¹⁸ Rezervační systém je dostupný na adrese <<http://netloan.cardiff.gov.uk/>>

¹⁹ Náhled webových stránek Cardiff Libraries v příloze 1

Webové stránky jednotlivých poboček jsou dostupné i přes knihovní portál <<http://www.librarywales.org>>, který provozuje velšská Národní knihovna (*National Library of Wales*) na základě vládní strategie *Libraries Inspire 2012-16*.²⁰

Sociální sítě

Několik aktivit vyvíjejí cardiffské knihovny i v oblasti dnes tolik oblíbených sociálních sítích. Na síti MySpace se prezentuje Hudební oddělení centrální knihovny (*Cardiff Central Music Library*), stránky využívá pro prezentaci svých služeb, koncertů a hudebních akcí a nových CD v hudebním fondu. Další síť pro propagaci knihoven je Twitter, která slouží především pro komentování aktuálního dění v knihovnách. Na síti Facebook má svůj oficiální profil pouze centrální knihovna, neoficiální je pak společný profil knihoven a profily dalších pěti poboček. Centrální knihovna na stránkách prezentuje nejen svoje služby a informace o knihovně, ale také fotografie oddělení knihovny a zejména pak fotografie z kulturních akcí pořádaných centrální knihovnou. Aktivní jsou cardiffské knihovny i ve vedení blogu na portálu Blogspot. Kde zveřejňují informaci nejen o knihovnách, ale i články na různá literární témata, literární akce, knižní novinky, apod.²¹

Elektronický katalog

Elektronický katalog knihovny je dostupný na webové adrese <<http://ibistro.cardiff.gov.uk>>. Portál nabízí přístup ke katalogu, k elektronickým zdrojům, elektronickým knihám, dále do katalogu dětského oddělení, hudebního oddělení a oddělení místní historie (*Local Studies Section*). Dále rychlé přístupy k osobnímu kontu čtenáře, ke katalogu podle tematických skupin, k seznamům čtenářských skupin, doporučené literatury a bestsellerům a k seznamu knižních novinek.

Elektronický katalog nabízí jednoduché i pokročilé vyhledávání. V pokročilém lze vyhledávat podle slova či fráze, autora, titulu, předmětu, ISBN, názvu periodika, čísla periodika a jejich vzájemné kombinaci. Rozšířit vyhledávání lze o kategorie - knihovna (pobočka umístění), jazyk, formát záznamu, typ dokumentu, téma dokumentu či lokace v dané pobočce.

²⁰ Portál je dostupný na adrese <<http://librarywales.org/your-library/>>

²¹ Náhled webových stránek sociálních sítí v příloze 2

Po zadání hesla do vyhledávacího políčka se vyhledané záznamy zobrazí v chronologickém seznamu pouze s názvem dokumentu, autorem, dostupností na pobočkách, ilustrační ikonou o jaký typ nosiče se jedná. Teprve po otevření daného dokumentu se zobrazí plný katalogizační záznam a případně anotace s ukázkou textu.²² Výsledky zkušebního vyhledávání jsou zobrazeny v příloze 3.

Elektronické zdroje

Uživatelé knihoven mají pomocí webového rozhraní *Online Library* přístup k elektronickým zdrojům. Pro vstup do jednotlivých databází mimo pobočku je nutné se přihlásit číslem čtenářské průkazky.

Pro čtenáře jsou přístupné následující databáze: 19th Century British Newspapers, Ancestry Library Edition, AskCymru, Encyclopaedia Britannica Online, European Sources Online, Find My Past, Firest Steps, Infotrac Newspapers, Life in Great Britain, Market Line, News Bank, Our Online Mapping Portal, Oxford Dictionary of National Biography, Oxford English Dictionary, Oxford Language Dictionaries Online, Oxford Music, Oxford Art Online, Oxford Reference Online, The Times Digital Archive 1785-1985, Which?, Who's Who, Who Was Who.

Elektronické knihy

Mezi on-line služby knihovní sítě lze zařadit i speciální dokument knižního fondu a to elektronické knihy (*E-books*). Dostupné jsou ve speciální elektronické knihovně na adrese *e-book Service* velšského vládního programu *e-Books for Wales*.²³ Služba funguje po zadání čísla čtenářské průkazky a kódu PIN. Vypůjčit si lze najednou až 4 knihy a to jak z krásné, naučné, nebo dětské literatury. Po stažení dokumentu do počítače, vybraných typů čteček, tabletu či telefonu, lze dokument využívat 3 týdny, poté přestane být funkční/přístupný ke čtení. Prodlužování není možné, dokument je nutné opakovaně stáhnout na další 3 týdny, tzn. znova vypůjčit.

²² Náhled vyhledávání v elektronickém katalogu v příloze 3

²³ Služba *e-Books Service* je dostupná na adrese: <https://wales.libraryebooks.co.uk/site/EB/ebooks/user_login_main.asp>

3.6. Speciální služby

- Pojízdna knihovna (*Mobile Library*)
- Rozvoz knih (*Housbound Services*)
- Audioknihy
- Speciální zařízení a fond
- Local Studies Section

Pojízdna knihovna (*Mobile Library*)

Pojízdna knihovna, provozovaná knihovnou Rhydypennau Library, obsluhuje místa, která nejsou obslužena pobočkami knihovní sítě, a dále obsluhuje domovy pro seniory. V provozu jsou dvě vozidla, která se řídí jízdním řádem.²⁴ Zastávky knihovny se pohybují od 15 do 90 minut provozu. Knihovní fond pojízdne knihovny je malý, často se ale obměňuje. Lze objednávat knihy i z kamenných poboček.

Rozvoz knih (*Housbound Services*)

Služba *Housbound Service* je určena seniorům a čtenářům s pohybovým hendikepem, čtenářům, kteří se již nemohou sami dostavit do kamenné pobočky. Jde o rozvoz objednaných knih přímo ke čtenáři domů a to v intervalu tří týdnů. Z knihovního fondu se rozváží především *Large print books* – knihy s větší velikostí písma a *Books-on-tape*, čili audioknihy. Služba je provozována zdarma po celém Cardiffu. Čtenář si buď objednává konkrétní knihy, nebo pouze vyplňuje formulář s oblíbenými autory či žánry a knihy pro čtenáře pak vybírá knihovník.

Audioknihy

Pod pojmem *Books-on-tape* jsou zařazeny všechny typy nabízených audioknih. Jedná se o mluvené slovo na CD, kazetách a tzv. *Playaway* přehrávačích. Výpůjční doba u všech typů nosičů jsou 3 týdny. Výpůjčky jsou zpoplatněny, pouze zřetkově hendikepovaní čtenáři jsou od platby osvobozeni.

²⁴ CARDIFF COUNCIL. Mobile Library Timetable 2012. *Libraries* [online]. 2012. Dostupné z: http://www.cardiff.gov.uk/objview.asp?Object_ID=22218&. Jízdní řád v příloze 4.

Speciální zařízení a fond

Mezi speciální zařízení knihoven lze zařadit přístroje či zařízení, které ulehčují čtení, poslech dokumentů či práci na počítači. Určeny jsou především zrakově či sluchově postiženým čtenářům/uživatelům knihoven. Jedním ze zařízení je přehrávač audioknih *Playaway* (viz obrázek 5). Tento přístroj nabízí centrální knihovna a pobočky Canton, Cathays, Penylan, Rhiwbina, Roath, Rumney, Splott, St. Mellons a Whitchurch. Podle elektronického katalogu je v současné době k dispozici na pobočkách celkem 391 titulů audioknih pro přehrávač *Playaway*.

Obrázek 5

Dalším zařízením pro hendikepované či seniory jsou speciální zjednodušené klávesnice s velkým písmem (viz obrázek 6) a také programy Zoomtext a Jaws na zvětšování písma.

Obrázek 6

Do speciálního fondu lze zahrnout již výše zmíněné *Large print books*, čili knihy s velkým typem písma a *Soft books*, obrázkové knihy pro děti z měkkých materiálů. Zařadit lze stále i audioknihy a elektronické knihy. Speciální fond pak doplňují položky ve velštině a v cizích jazycích. Knihovny tyto jazyky cizích národností nazývají *Community languages* a jedná se o jazyky nejpočetnějších národnostních skupin ve městě Cardiff.

Local Studies Section

Oddělení místní historie (*Local Studies Section*) sídlí v centrální knihovně a nabízí nejen služby vztahující se k mapování historie daného regionu, ale nabízí také velké množství tištěných a elektronických zdrojů k rešerším, mezi nimi historické mapy či elektronické archivy novin, mikrofilmy a mikrofiše historických dokumentů. Fond knih, map a dokumentů vztahujících se k místní historii nabízí i pobočka Radyr Library.

3.7. Výpůjční doba, poplatky a pokuty

Na jednu čtenářskou průkazku si lze najednou absenčně vypůjčit maximálně 15 dokumentů. Standardní výpůjční doba pro knižní výpůjčky a audioknihy je 3 týdny, pro nosiče CD a DVD je to jeden týden. Absenčně si nelze vypůjčit novinková filmová DVD a tituly z referenční knihovny.

Zdarma jsou výpůjčky a rezervace knih, užívání počítačů s připojením na internet, Wi-Fi síť, skenování. Zpoplatněny jsou výpůjčky audioknih, hudebních nahrávek (CD), DVD, CD-ROMs, dále pak tisk, kopírování, faxové služby a pronájem místností. Pokutováno je překročení doby výpůjček u dospělých, děti a mládež je od pokut osvobozena, až na výjimku DVD. U všech výpůjček je však stanovena maximální možná částka pokuty.

V tabulce 3 jsou uvedeny výpůjční poplatky základních druhů dokumentů, výše pokut a také výše slev.²⁵

Výpůjční doba, poplatky a pokuty

Výpůjčka	Výpůjční doba	Poplatek za 1 výpůjčku v £	Pokuta za 1 den zpoždění za 1 výpůjčku
Knihy	3 týdny	zdarma	13 pencí denně, £ 1 celý týden
Talking books	3 týdny	£ 1,65 dospělí, děti zdarma	40 pencí denně
CD	1 týden	55 pencí dospělí, děti zdarma	26 pencí denně
DVD	1 týden	£ 1,50 děti, £ 2,50 dospělí	60 pencí denně dospělí, 30 pencí denně děti
Internet/Wi-Fi	30 minut	zdarma/zdarma	-

Tabulka 3. Zdroj: Cardiff Council, 2010.

²⁵ CARDIFF COUNCIL. Fines & Charges. *Libraries* [online]. 2010. Dostupné z: http://www.cardiff.gov.uk/objview.asp?Object_ID=13495&

K vypůjčení a navrácení výpůjček, ať už knih nebo jiných dokumentů, lze využít výpůjční automat, resp. automat na vrácení knih. Automaty nabízí například centrální knihovna (viz obrázky 7 a 8) a lze přes ně zaplatit i vyměřené pokuty.

Obrázek 7

Obrázek 8

3.8. Kulturní a vzdělávací akce

- Čtenářské skupiny (*Reading Groups, Junior Book Clubs*)
- Kurzy tvůrčího psaní (*Writers Groups*)
- Čtení pro děti (*Storytime, Rhyme Time*)
- Kurzy práce na PC
- Kurzy ke zkouškám ESOL
- Kurzy a aktivity
- Kulturní akce

Čtenářské skupiny (*Reading Groups, Junior Book Clubs*)

Cardiffské knihovny pořádají ve svých pobočkách několik typů čtenářských skupin.

V současné době funguje celkem 20 čtenářských klubů pro dospělé s měsíční periodicitou, jen výjimečně se skupina schází častěji. Knihy pro skupinu zajišťuje knihovna a to až v 15 výtiscích. Členství v klubu je zdarma a probíhá jako setkávání se čtenářů s knihovníkem, který funguje jako jakýsi moderátor a diskutuje se o předem vybrané knize (viz obrázek 9).

Obrázek 9

Nejvíce čtenářských skupin, tři, nabízí pobočky Rhiwbina Library a Rhydypennau Library, po dvou pak knihovny St. Mellons Library a Whitchurch. Zbylé pobočky nabízí jednu čtenářskou skupinu. Pouze pět knihoven tuto činnost nepořádá.

Dětské čtenářské kluby pořádají pobočky Rhydypennau Library, St. Mellons Library. V Rhydypennau Library funguje společná dětská skupina pro děti ve věku 8 – 11 let. V St. Mellons Library pak skupina pro chlapce ve věku 9 – 12 let a skupina pro dívky ve věku 8 – 12 let.

Kurzy tvůrčího psaní (*Writers group*)

Pobočka Rhiwbina Library pořádá jednou měsíčně kurzy tvůrčího psaní na daná témata a poskytuje i následnou korekturu textu. Kurz probíhá přímo v knihovně a je zpoplatněn.

Čtení pro děti (*Storytime, Rhyme Time*)

Pro děti jsou pořádány v knihovnách tzv. *Storytime* a *Rhyme Time*, jedná se o předčítání a první čtení pro nejmenší a předškolní děti. Pořádají, krom malých poboček Llanishen Library a Rumney Library, všechny knihovny v městské síti.

Bookstart

Dárkové balíčky pro nejmenší rozdávají cardiffské knihovny v rámci celonárodního projektu seznámení rodičů novorozence s knihovnou. Děti při vítání občánků dostávají balíček obrázkových knih a informací o knihovnách. Obsah balíčku zobrazuje obrázek 10.

Obrázek 10

Kurzy práce na PC

Pobočka Penylan pořádá kurzy práce na počítači pro úplné začátečníky. Pro začátečníky - uživatele nad 55 let, pořádají představovací kurzy práce na počítači pobočky St. Mellons, Penylan Library, Grangetown Library, Llandafnorth Library, Rumney Library, Llanedeyrn Library a Cathays Library.

Kurzy ke zkouškám ESOL

Přípravné kurzy ke zkouškám z anglického jazyka ESOL nabízí knihovny Grangetown Library a Roath Library.

Kurzy a aktivity pro děti

Pobočka Tongwynlais Library pořádá pro děti setkání *Homework Section*, což je odpolední pomoc s vypracováním domácích úkolů. Pobočka Ely Library nabízí pro děti vzdělávací a volnočasové aktivity v době prázdnin. Kurzy malby pořádá Roath Library.

Kulturní akce

Knihovny samy, nebo ve spolupráci s jinými organizacemi či městem, pořádají několik kulturních akcí. Patří mezi ně hudební koncerty v centrální knihovně, a různé diskusní skupiny, literární a tematické večery, čtení poezie apod.

3.9. Další služby a činnosti

Prostory ke studiu a pronájmu

Knihovní pobočky v Cardiffu nabízí svým uživatelům několik prostor k užívání. Knihovny Cathays a Ely a centrální knihovna mají speciální dětskou zónu na hraní. Nově zrekonstruovaná centrální knihovna nabízí několik čtecích a relaxačních zón, dvě zóny pro poslech hudby a dvě počítačové učebny. Učebnu k pronajmutí za poplatek nabízí centrální knihovna a dalších deset poboček. Central Library nabízí i plně vybavenou počítačovou učebnu.

3.10. Zhodnocení služeb

Po prostudování všech nabízených služeb a akcí veřejných knihoven ve velšském městě Cardiff lze konstatovat, že Cardiff Libraries mají zmapovány potřeby svých uživatelů i věkových a národnostních skupin v oblasti.

Mezi výhody patří možnost registrace čtenáře s platnou průkazkou z jakékoliv jiné knihovny ve Walesu. Nevýhodou je naopak nemožnost on-line registrace přes webové stránky knihoven. Tato služba ještě nebyla zprovozněna, chystá se však její zavedení.

Novinkou knihoven je půjčování elektronických knih, kdy nabídka titulů je široká a systém výpůjček propracovaný. Dalším rozšířeným typem dokumentu jsou audioknihy, které se dají vypůjčit i na přenosném přehrávači *Playaway*. Tyto služby rozšiřují možnosti četby hendikepovaným čtenářům. Na ty je zaměřeno několik dalších služeb a akcí. Vedle audioknih a knih s velkým typem písma je to i služba *Housebound Service*, kdy jsou knihy rozváženy nepohyblivým či hendikepovaným čtenářům až do jejich domu.

Knihovny využívají i moderní média. V první řadě je to právě nabídka půjčování elektronických knih. V řadě druhé je to užití elektronického katalogu a také webových stránek pro nabídku elektronických zdrojů. Webové stránky ovšem obsahují jen základní informativní údaje o službách a knihovním fondu, dobře popsány a prezentovány jsou však kulturní či čtenářské akce pořádané v jednotlivých pobočkách, dostupnost poboček a informace o otvíracích hodinách.

Veřejná knihovní síť ve městě Cardiff využívá také moderních sociálních sítí Facebook, Twitter, MySpace a Blogspot. Aktivní je zatím jen Central Library, která má svůj profil na síti Facebook a provozuje účty i na ostatních sítích, několik dalších poboček využívá tohoto prostoru pro prezentaci a hlavně pro prezentaci akcí v knihovnách. Hlavním smyslem využívání sociálních sítí je pořád v první řadě propagace.

Na autorčiny e-mailové i facebookové zprávy knihovna reagovala a odpovídala. Sociální síť tak používá.

Jako nevýhodu považují fax a barevné kopírování jen v centrální knihovně. A ačkoliv knihovny pokrývají klasické služby i speciální služby pro hendikepované čtenáře, fungují spíše standardně. V nových médiích nejsou aktivní a v nových technologiích vynikají pouze v nabídce elektronických knih.

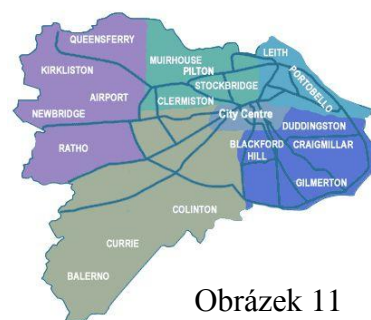
4. SKOTSKO - EDINBURGH

4.1. Uspořádání správního celku

Skotsko, jako druhá největší země konstituční monarchie Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku, zabírá území o rozměru 78 782 km². Skotsko je z části podřízené Parlamentu Spojeného království, má však, naproti Walesu, větší míru autonomie. Má vlastní politický i právní systém. Zemi řídí vláda a parlament.²⁶

Skotsko je rozděleno na 32 správních celků, samotný Edinburgh je členěn na sedm volebních obvodů.

Národní statistiky vykazují k pololetí 2010 pro celé Skotsko 5 222 100 obyvatel, v hlavním městě Edinburghu žije 486 120 obyvatel. Z tohoto počtu je 16,9% seniorů starších 65 let; 14,9% dětí do 15 let a 4,1% národnostních menšin.²⁷

Obrázek 11

4.2. Knihovní síť města Edinburgh

Zřizovatel

Síť veřejných knihoven ve skotském městě Edinburgh zřizuje a provozuje Edinburgh City Council, konkrétně Odbor pro kulturu a volný čas (*Culture and Leisure Convenor*).

Knihovní statistiky

Podle statistik CIPFA za rok 2010 vykazovala knihovní síť v Edinburghu 94 071 aktivních registrovaných čtenářů. Tedy těch, kteří za poslední rok navštívili knihovnu alespoň jednou. Hendikepovaných uživatelů je v knihovní síti zapsáno k odběru služeb celkem 565. Celkový roční počet návštěv dosahuje čísla 2 649 067, počet výpůjček za

²⁶ DIRETGOV. Devolved government in the UK. *Directgov* [online]. 2011 [cit. 2011_12_02]. Dostupné z: <http://www.direct.gov.uk/en/Governmentcitizensandrights/UKgovernment/Devolvedgovernment/DG_073306>

²⁷ GENERAL REGISTER OFFICE FOR SCOTLAND. *National Statistics. Mid-2010 Population Estimates Scotland* [online]. 2011 [cit. 2012-01-20]. Dostupné z: <<http://www.gro-scotland.gov.uk/files2/stats/population-estimates/mid-2010/mid-year-pop-est-2010.pdf>>

roční období dosáhl počtu 2 570 984 vypůjčených dokumentů, z čehož objem 288 333 tvoří audiovizuální a elektronické dokumenty.²⁸

Tyto statistiky dále uvádějí, že v knihovnách Edinburgh City Libraries je 50 míst obsazeno knihovníky s odborným informačně-knihovnickým vzděláním, z celkového počtu 265 pracovních úvazků.

Pobočky

Skotské město Edinburgh nabízí veřejnou knihovni síť Edinburgh City Libraries. Tu tvoří centrální knihovna (*Central Library*) s jednotlivými odděleními a celkem 27 poboček.

Jednotlivými odděleními v centrální knihovně jsou dětská oddělení (*Children's Library*), centrální výpůjční oddělení (*Central Lending Library*), hudební knihovna (*Music Library*), knihovna umění (*Art Library*), oddělení zdrojů (*Resource Centre*), oddělení *Edinburgh and Scottish Collection*, referenční knihovna a čítárna (*Central Library Mezzanine*). Knihovni síť doplňuje klasická pojízdná knihovna (*Mobile Library*), pojízdná knihovna pro děti a mládež (*Book Bus*) a pojízdné knihovny služeb pro hendikepované čtenáře a seniory (*Library Link a Home Delivery Service*).

Obrázek 12

Ve výroční statistické zprávě Public library statistics 2010-2011 organizace CIPFA je uvedeno, že nejvytíženější pobočkou Edinburgh City Libraries je centrální knihovna (*Central Library*) s roční návštěvností 412 430 čtenářů a roční výpůjčkou 445 162 dokumentů.

Knihovni síť tvoří pobočky:

- Central Library
 - Central Children's Library
 - Art Library

²⁸ CIPFA. *CIPFAstats: Public library statistics. 2011-2012 estimates and 2010-2011 actuals*. Hampshire: Hobbs the Printers, Ltd., 2011. p. 74-82. ISBN 1750-6808.

- Resource Centre
- Central Lending Library
- Edinburgh and Scottish Collection
- Music Library
- Reference Library
- Central Library Mezzanine
- Balerno Library
- Balgreen Library
- Blackhall Library
- Colinton Library
- Corstorphine Library
- Craigmillar Library
- Currie Library
- Drumbrae Library and Community Hub
- Fountainbridge Library
- Gilmerton Library
- Granton Library
- Kirkliston
- Leith Library
- McDonald Road Library (Business Hub)
- Moredun Library
- Morningside Library
- Muirhouse Library
- Newington Library
- Oxgangs Library
- Piershill Library
- Portobello Library
- Ratho Library
- Sighthill Library
- South Neighbourhood Office and Library
- South Queensferry Library
- Stockbridge Library (Business Hub)
- Wester Hailes Library

V následující tabulce je uvedeno, které dny a kolik hodin v týdnu jsou jednotlivé pobočky otevřeny pro veřejnost. Podle počtu otevíracích hodin je patrné, které z poboček v oblasti Edinburgh jsou čtenářsky nejvyužívanější. Celkem šest poboček má pro čtenáře otevřeno plných sedm dní v týdnu. V knihovní síti nejsou pobočky se zkrácenou týdenní provozní dobou, zkrácená je u všech knihoven pouze víkendová otevírací doba, žádná z poboček se nezavírá na polední pauzu.

Otevírací doba poboček

Pobočky	Otevřeno v týdnu		
	hodiny	dny	dny
McDonald Road Lib	47	7	PO - NE
Muirhouse, Newington, Oxfords, Portobello, Wester Hailes	59	7	PO - NE
Central Art Library, Central Music Library, Central Reference Library, Central Lending Library, Edinburgh and Scottish Collection, Blackhall, Corstorphine, Leith, Piershill	51	6	PO - SO
Balerno, Balgreen, Central Children's Library, Colinton, Craigmillar, Currie, Fountainbridge, Gilmerton, Granton, Kirkliston, Moredun, Ratho, Sighthill, South Queensferry, Stockbridge	39	6	PO - SO
South Neighbourhood	41	5	PO - PÁ

Tabulka 4. Zdroj: Edinburgh City Libraries, 2012.

4.3. Registrace čtenáře

Registrovat se do veřejných knihoven v Edinburghu je možné osobně na jakékoliv pobočce. Nutný je jeden doklad k dosvědčení totožnosti, například řidičský průkaz, zdravotní průkazka, doklad o platbě daní, výpis z banky, platný pas, školní průkazky s fotografií a jiné. Seznam všech dokladů, kterými je možné se prokázat, je uveden na webových stránkách. Možná je i registrace přes elektronický formulář přes webovou prezentaci.²⁹

Registrace probíhá v několika krocích a průkazka čtenáři přijde poštou. Platná registrace trvá 18 měsíců, pak je nutné ji obnovit. Registrace čtenáře je zdarma.

²⁹ Elektronický formulář je dostupný na <https://www.edinburgh.gov.uk/forms/form/11/en/apply_for_library_membership>

Veřejné knihovny v Edinburghu nabízejí několik druhů členství. Standardní pro dospělé, to začíná 16. rokem věku a členství pro mládež do 16 let. Do této věkové hranice se vydává čtenářská průkazka *Under 16s*. Členství může získat dítě již při narození, k identifikaci slouží doklad totožnosti rodiče. Pro seniory nad 60 let a hendikepované čtenáře se vydává tzv. *Concessionary Librarian Membership* a opravňuje ke slevám na výpůjčkách. Další variantou je skupinové členství. Jedná se o vydání jedné čtenářské průkazky pro celou skupinu uživatelů. A to pro vzdělávací skupiny, pro firmy, pro hudební spolky, organizace apod. Takové členství umožňuje výpůjčku až 20 položek najednou oproti klasickému členství.

Další variantou skupinového členství jsou čtenářské skupiny (*Book Groups*). Tato čtenářská průkazka opravňuje skupinu k výpůjčce až 15 položek na dvojnásobně dlouhou výpůjční dobu, čili na 6 týdnů. Opravňuje vybraného držitele k půjčení několika výtisků jednoho titulu. Ani u jedné varianty skupinového členství ale není průkazka přenosná.

4.4. Základní služby

- Výpůjční služby - fond knihoven
- Referenční služby
- Kopírování, tisk, fax, scanner
- Počítače, Internet, Wi-Fi
- Meziknihovní výpůjční služba

Výpůjční služby - fond knihoven

Fond knihoven tvoří knihy, audioknihy a elektronické knihy pro dospělé, děti a mládež, knihy v Braillově písmu, knihy ve formátu *Large print books*, dále periodický tisk a magazíny, mapy, hudební nosiče CD, kazety; audiovizuální dokumenty na nosičích VHS a DVD, soubory dokumentů pro výuku jazyků; CD-ROMy a počítačové hry, noty. Velikost fondu podle statistik CIPFA zobrazuje tabulka 5.

Fond

Dokument	Počet	Roční přírůstek
Knihy	1 336 363	91 125
- z toho dětský fond	217 190	33 705
Audiovizuální a elektronické dokumenty	119 145	10 836
- z toho hudební dokumenty	59 529	3 124
- z toho DVD	14 654	2 752
- z toho audioknihy	36 671	3 652
Příruční knihovna - pouze knihy	621 434	2 440

Tabulka 5. Zdroj: CIPFA, 2011.

V dětském knihovním fondu jsou zastoupeny knihy, obrázkové knihy a dvojjazyčné, anglicko-gaelské obrázkové knihy pro děti do 5 let věku, pohádkové audioknihy a také hračky. V odděleních pro mládež lze využít knihy, tisk a například herní konzole Xbox 360, Wii a PS3.

Naopak pro seniory a hendikepované je jako samozřejmá součást fondu soubor knih s velkým typem písma (*Large print books*). Fond je zobrazen na obrázku 13.

Obrázek 13

Cizojazyčná literatura je zastoupena několika cizími jazyky, plný seznam je uveden v elektronickém katalogu. Fond zastupuje cizojazyčná literatura v evropských jazycích, přes jazyky africké i asijské. Kolekce titulů ve skotské gaelštině je zastoupena ve fondech všech poboček, dětské knihy v gaelštině nabízí Dětské oddělení centrální knihovny a pobočka Fountainbridge Library, zpěvníky a hudební CD ve skotské gaelštině má Hudební oddělení centrální knihovny.

Referenční služby

Hlavní oddělení referenční knihovny sídlí v centrální knihovně a nabízí ve fondu 300 tisíc jednotek, přístup k elektronickým zdrojům, studijní prostory, přístup k Internetu a bezdrátovou síť Wi-Fi. Dále pak mapy, encyklopedie a rejstříky.

Kopírování, tisk, fax, scanner

Službu kopírování nabízí centrální knihovna a dalších 10 knihovnických poboček. Služba je zpoplatněna. Stejně tak i tisk, tiskárna je k dispozici pouze v centrální knihovně a pobočce Ratho Library. Skenování nabízí pouze Granton Library a Central Library. Užití faxu pro odesílání i přijímání faxových zpráv je možné v centrální knihovně a celkem v devíti pobočkách, služba je zpoplatněna.

Počítače, Internet, Wi-Fi

Přístupné počítače s připojením k síti Internet jsou k dispozici ve všech knihovnických pobočkách, celkem je to 421 osobních počítačů. Na tisíc obyvatel připadá podle statistik CIPFA 9 počítačů. Bezdrátová síť Wi-Fi je pouze na pobočkách Central Library, McDonald Road Library a Stockbridge Library.

Hodiny na Internetu si musí uživatelé rezervovat až 7 dní předem a to buď online rezervačním systémem, telefonicky, e-mailem či osobně na pobočce. Užití Internetu je zdarma. Pro děti do 16 let je k užívání počítačů a Internetu potřebný souhlas rodičů. Přesto je přístup k Internetu filtrován a to na tři uživatelské úrovně – dítě, mládež, dospělý.

Meziknihovní výpůjční služba

Položky vypůjčené prostřednictvím meziknihovní výpůjční služby jsou zpoplatněny sazbou pěti liber za kus. Speciální sazebník pro meziknihovní výpůjčky not a libret má Hudební knihovna (*Music Library*).

4.5. On-line služby

- Webové stránky
- Sociální síť
- Elektronický katalog
- Elektronické zdroje
- Elektronické knihy a audioknihy
- Aplikace do mobilního telefonu
- Library Elf

Webové stránky

Prezentace edinburghských knihoven je dostupná na webové adrese³⁰ městské rady Edinburgh City Council <<http://www.edinburgh.gov.uk/>> pod záložkou Komise pro volný čas (*Community Life and Leisure*). Webové stránky³¹ obsahují základní informace o členství, pobočkách, centrální knihovně, otevírací době poboček, základních službách. Rozsáhlé jsou však informace o čtenářských klubech, sociálních sítích, službách pro děti, mládež a hendikepované. Velice podrobně jsou rozvedeny informace o jednotlivých pobočkách, kde na daném profilu čtenář najde adresu knihovny, telefon a e-mail, link na facebookovský profil, dostupné autobusové linky, vybavení, výčet čtenářských skupin a ostatních akcí a v neposlední řadě i zobrazenou lokaci na Google maps a fotografii pobočky.³²

Webové stránky knihoven jsou interaktivní svými možnostmi, kdy lze jednotlivé kapitoly tisknout v tisknutelném rozlišení, stránky je možné okomentovat (ikona *Comment on this page*), dále lze stránku přeposlat jako link v e-mailu a přes rychlé ikony si uživatel může vytvořit záložky na vyhledávačích Google a na portálu Delicious. Povoleno je i sdílení knihovnických webových stránek na portálech LinkedIn, Digg, Reddit a Stample up. Dobře přístupné z úvodní prezentace jsou i ikony a rychlý přístup na několik sociálních sítí.

Přístup k veškerým elektronickým službám je možný přes samostatný portál Your Library³³ na webové adrese <<http://yourlibrary.edinburgh.gov.uk/>>. Přes toto rozhraní je přístupný elektronický katalog, fond elektronických knih a audioknih v mp3, databáze a elektronické odborné zdroje. Nachází se zde i prezentace Oddělení místní historie (*Local and Family History*) a lokální informace města Edinburgh. Uživatel se přes rychlé ikony z tohoto rozcestníku přesměruje i na informační portál města, sociální sítě, knihovní blogy a do několika aplikací.

Tento portál byl zprovozněn roku 2011 a je unikátní právě propojením všech digitálních zdrojů Edinburgských knihoven a přístupu přes jedno rozhraní.³⁴

³⁰ Prezentace Edinburgh City Libraries je dostupná na adrese: <<http://www.edinburgh.gov.uk/info/427/libraries>>

³¹ Printscreen webové prezentace Edinburgh City Libraries v příloze 5

³² Printscreen webové prezentace pobočky Morningside Library v příloze 6

³³ Printscreen webové stránky rozcestníku Your Library v příloze 8

³⁴ MCGETTIGAN, Liz. Nová generace knihoven a informačních služeb v Edinburku. *Ikaros* [online]. 2012, 16(1). ISSN 1212-5075. Dostupné z: <<http://www.ikaros.cz/nova-generace-knihoven-a-informacnich-sluzeb-v-edinburku>>

Podle statistik návštěvnosti webových stránek The City of Edinburgh Council naměřilo počítadlo u knihovní prezentace Libraries celkem 68 445 návštěv za měsíc únor roku 2012.³⁵

Sociální sítě

Knihovny využívají pro svoji prezentaci sociální síť Facebook. Knihovní síť reprezentuje profil Edinburgh City Libraries, kde novinky odebírá přes tisíc uživatelů. Ti se ze stránek dovědí o novinkách, prohlédnou si fotografie, dozvědí se i o dění na dalších sítích jako je Twitter, nebo knihovní blog. Své vlastní profily mají na síti Facebook, kromě poboček Balgreen, Currie a South Neighbourhood Library, všechny pobočky. Prezentují zde základní informace, aktivity knihoven a akce. Aktivní jsou knihovny i na sociální síti Twitter, kde denně komentují novinky, akce a změny v knihovnách. Profil je doplněn o soubor několika fotografií z jednotlivých poboček a akcí. Edinburghské knihovny však svoji činnost nesměřují pouze na síť Facebook, aktivně využívají i ostatní možnosti Webu 2.0 a dalších interaktivních portálů.³⁶

Mezi knihovnamí ne tolik vídanou službou, v podobě profilu na internetovém serveru YouTube, nabízí edinburghská knihovní síť. Profil Edinburgh City Libraries, obsahuje ke zhlédnutí několik videí z knihovních akcí, videa k tématu literatury a literárním událostem či výročím a v neposlední řadě zejména videa, která představují jednotlivé pobočky. Například video ze znovuotevření pobočky Morningside Library a video z přestavby Edinburgh Central Library.

Další neobvyklou, ale uživatelsky velice nápaditou službou, je elektronické fotoalbum Flickr. Kde pod hlavičkou Tales of One City Photostream knihovny zveřejňují fotografie města, jednotlivých poboček a zejména fotografie z kulturních – literárních, hudebních a uměleckých akcí pořádaných knihovnamí i samotným městem. Ve fotoalbu „Libraries“ se nacházejí fotografie interiérů jednotlivých poboček (Morningside Library, Central Library, Sighthill Library, Portobello Library), dále architektonické návrhy a realizace pobočky Drumbrae Library, fotografie mobilní knihovny a v neposlední řadě fotografie z čtenářských a kulturních akcí pořádaných v jednotlivých pobočkách.

³⁵ Statistiky jsou dostupné na adrese: <<http://www.edinburgh.gov.uk/statistics/2012/3>>

³⁶ Printscreeny sociálních sítí a portálů Edinburgh City Libraries jsou zobrazeny v příloze 17

Aktuální dění v knihovnách je v denních článcích zveřejňováno na blogu Wordpress. Krátké tématické články jsou zaměřeny jak na samotné knihovny, tak zejména na literaturu a literární události. Blog je dostupný na vlastní adrese <<http://talesofonecity.wordpress.com/>>, z které jsou dostupné i webové stránky edinburghských knihoven a stránky elektronických služeb Your Library.

Elektronický katalog

Elektronický katalog knihoven tak jako ostatní elektronické zdroje, které Edinburgh City Libraries nabízí, jsou soustředěny na společném portálu Your Library na adrese <<http://yourlibrary.edinburgh.gov.uk/>>. Přímo na webové stránce je umístěn rychlý přístup do osobního konta (*My Account*), kde uživatel po přihlášení může rezervovat a prodlužovat položky. Rychlý přístup k vyhledávání je umístěn v políčku *Search Library Catalog*, zde lze zadat vyhledávání v elektronickém katalogu (jednoduché vyhledávání), v databázi Capital Collection, na informačním portálu města Your Edinburgh a na domovské stránce Your Library. Z tohoto portálu se do pokročilého vyhledávání lze dostat pouze přes toto jedno políčko jednoduchého vyhledávání.

V pokročilém vyhledávání lze zadat filtry podle Booleovské logiky a dále specifikovat podle hesel: autor, titul, rok vydání, typ dokumentu, lokace, jazyk a formát. Po zadání hledaného hesla se výsledky vyhledávání zobrazí v seznamu s krátkými záznamy a fotografií titulní stránky dokumentu. Zobrazí se také další specifikování dotazu již na konkrétní soubor vyhledaných záznamů. V nabídce těchto filtrů lze znovu specifikovat výběr pobočky, rok vydání, autora, zejména pak literární žánr a formát titulu.

Po otevření konkrétního záznamu se čtenáři zobrazí velký obrazový náhled titulní strany dokumentu v kvalitním rozlišení, anotace a dále jen stručný heslovitý popis jako je ISBN a počet stran. Knihovny nenabízí žádný knihovní záznam. U dokumentu je uvedena pobočka, kde je tento titul umístěn, zda je v současné době k dispozici a po rozkliknutí názvu pobočky se čtenáři zobrazí i signatura a konkrétní umístění dokumentu v knihovně.³⁷

Elektronické zdroje

Knihovny nabízí přístup k elektronickým zdrojům jak obecným, tak obchodním. V rámci nabídky obchodních informací „Business Information“ jsou uživatelům

³⁷ Výsledky konkrétního vyhledávání v katalogu Edinburgh Libraries viz příloha 9

přístupné databáze Research Monitor, Kompas, Cobra, Edinburgh4Community, UK Newsstand, KnowUK, Alison. Zdroje jsou přístupné z webových stránek Your Library. Pouze z knihovních počítačů je přístupná databáze KeyNote, a to v Reference Library v centrální knihovně a v pobočkách McDonald a Stockbridge. Obecné elektronické zdroje jsou zastoupeny tituly Adult Directions, Art Index, Art Index Retrospective, Encyclopaedia Britannica, Britannica Junior, Britannica Student, Citizen's Advice Notes, GridClub, Life in Great Britain, International Newsstand, Oxford Art Online, Oxford English Dictionary, Oxford Music Online, Oxford Reference Online, Public Library Online, Screenonline, TellMeMore, Theory Test Pro, The Times Digital Archive, Transparent Language Online, Which? Online, Who Next?, Who's Who, WhoElseWritesLike.

Speciální elektronické zdroje se váží ke službě *Local and Family History* – zdroje, které pokrývají místní historii a místní populaci. Jedná se o databáze Ancestry, Family Search, Scotsman Digital Archive, Whose Town? a databáze historických fotografií. Ancestry a Family Search jsou genealogickými databázemi obsahující informace o rodech, příjmeních, narozeních, úmrtích, svatbách apod. V databázi Scotsman Digital Archive čtenář nalezne články týkající se Skotska od roku 1817 až do roku 1950. Dále je k dispozici databáze The Oxford Dictionary of National Biography. Historické fotografie nabízí edinburghské knihovny v databázích Capital Collection, Scran, Edinphoto, John Johnson Archive of Printed Ephemera, Am Baile a Pencils of Light. Fotografie ze zdroje Capital Collection – The Image Library of Edinburgh City Libraries and Museums and Galleries lze zakoupit a to jak v elektronické nebo tištěné podobě. Fotobanka obsahuje tematicky seříděné historické i současné fotografie, které mají jedno společné, lokalitu Edinburgh.³⁸

Elektronické zdroje pro děti a mládež nabízí knihovny v rámci služby *Homework Help*. Jedná se o zdroje k několika předmětům jako je zeměpis, přírodopis a věda, historie, matematika, jazyky, anglický jazyk. Na webových stránkách knihoven žáci naleznou seznamy databází, webových stránek a doporučujících odkazů pro učení a vypracovávání domácích úkolů.

Účastníkům čtenářských skupin poskytují knihovny informační servis pomocí elektronických zdrojů Literature Resource Centre a UK Newstand, kde čtenář najde vše

³⁸ Printscreen fotobanky Capital Collection viz příloha 10

o knihách, autorech, recenzích apod. Informace o knihách a knižních novinkách pak na portálu Whichbook.net. Pro děti a mládež je pak určen portál Who Next? a WhoElseWritesLike zaměřený na dětskou literaturu.

Elektronické knihy a audioknihy

Služba knihovní sítě nabízející elektronické knihy a audioknihy ve formátu mp3 se nazývá Library2go a je dostupná na samostatných knihovních webových stránkách Your Library. Zahrnuje tři typy formátů. Služba OverDrive slouží ke stahování elektronických knih a audioknih ve formátu mp3. Dokumenty lze stáhnout z knihovního portálu OverDrive do čteček, mp3 přehrávačů, iPadů/iPhonů a mobilních telefonů.³⁹ Před prvním užitím služby je nutné nainstalovat program pro stahování do svého počítače a zaregistrovat se. Knihovny nabízí tři druhy délky výpůjční doby pro užívání elektronického dokumentu, a to 7, 14, nebo 21 dní. Po vypršení výpůjční doby přestane dokument v přehrávacím zařízení fungovat. Fond vydavatelů obsahuje přes 19 tisíc e-knih a výpůjčky nejsou nijak omezeny.

Služba pro půjčování výhradně audioknih se nazývá Clipper DL, knihy lze stáhnout do počítače, přehrávače, mobilního telefonu či iPodu a vypůjčit lze najednou až 10 zvukových knih. Výpůjční doba je v rozsahu 1 až 21 dní.

Fond elektronických knih, plných textů, od vydavatelů Bloomsbury, Canongate a Arden je k dispozici online přímo z webových stránek Public Library Online. K přihlášení je nutné ID číslo čtenáře. Služba je funkční pouze na osobním počítači.

Aplikace do mobilního telefonu

Knihovny nabízí svým registrovaným uživatelům aplikaci Edinburgh Library App, aplikaci pro operační programy Android a iStore do chytrých mobilních telefonů. Aplikace umožňuje například naskenovat do telefonu čtenářskou průkazku, resp. čárový kód průkazky, čtenář se tak nemusí prokazovat kartou, stačí elektronický záznam v telefonu. Přes aplikaci je lehce přístupný elektronický katalog knihoven, rozmístění jednotlivých poboček na mapě, kalendář knihovních akcí a rychlý přístup ke knihovním sociálním sítím.

³⁹ Přesné typy kompatibilních přehrávacích zařízení jsou vyobrazeny a popsány na stránkách: <http://overdrive.com/resources/drc/>. Printscreen webové stránky OverDrive je zobrazena v příloze 11

Library Elf

Služba Library Elf zajišťuje čtenářům po zaregistrování sledování výpůjček a zaslání informativního e-mailu s upozorněním na konec výpůjční doby. Po vytvoření vlastního účtu⁴⁰ si čtenář do systému může přidat až několik knihovnických účtů, ať už z několika knihoven, nebo několik průkazek jedné knihovny (např. celé rodiny). Systém pak sleduje výpůjčky všech těchto účtů a e-mailem upozorňuje na termíny vrácení dokumentů. Službu nezajišťují přímo Edinburgh Libraries, ale nabízí využívání a registraci svých uživatelů.

4.6. Speciální služby

- Pojízdne knihovny (*Mobile Library, Book Bus*)
- Library Link
- Home Delivery Service
- Speciální fond a zařízení
- Libraries4U
- Služby pro nejmenší - Bookbug
- Business Hub
- Local and Family History

Pojízdne knihovny (*Mobile Library, Book Bus*)

Edinburghské knihovny provozují několik druhů mobilních či doručovacích služeb. Dvě základní, fungující na principu pojízdne knihovny, jsou služba Mobile Library, která plní funkci klasické pojízdne knihovny se zastávkami v oblasti města a dále objíždí i domy s pečovatelskou službou a domy seniorů. A Book Bus, což je pojízdna knihovna primárně zaměřená na děti, zastávkami jsou tedy mateřské a základní školy a rodičovská centra. Obě tyto pojízdne knihovny mají celkem 70 zastávek s přesným jízdním řádem, v týdnu zastavují zpravidla jednou týdně, pouze na zastávce Hoseasons Gardens staví dvakrát do týdne. Doba zastávky v dané lokalitě trvá podle její vytíženosti od 15 minut výše.

Obrázek 14

⁴⁰ Demo verze je přístupná na stránkách <<http://www.libraryelf.com/Demo.aspx>>

V knihovním fondu těchto dvou typů pojízdných knihoven je více jak 2 000 jednotek. Vypůjčit lze samozřejmě i jakoukoli jinou položku z fondu edinburghských knihoven. Na webových stránkách lze najít seznam všech zastávek pojízdných knihoven, se zobrazením zastávky v mapě, přesnou adresou a informacemi o dni a hodině návštěvy daného místa.

Library Link

Služba Library Link je určena seniorům a pohybově hendikepovaným čtenářům. Minibus zdarma sváží přihlášené uživatele přímo do jejich nejbližší pobočky a po návštěvě knihovny je opět i s výpůjčkou rozveze domů.

Home Delivery Service

Další službou pro seniory a hendikepované uživatele knihoven je služba Home Delivery Service, při které se objednané tituly rozváží čtenářům přímo do jejich domu. Služba nabízí knihy, audioknihy a nosiče CD a DVD.

Speciální fond a zařízení

Do speciálního fondu lze zahrnout fond dětských obrázkových knih a hraček pro děti pod 5 let a herní konzole PS3, Wii, Xbox 360 v oddělení Libraries4U pro mládež. Pro seniory a zrakově hendikepované pak audioknihy a knihy s větším typem písma *Large print books*.

Libraries4U

Pod označením Libraries4U se neskryvá služba, nýbrž speciální knihovní oddělení pro mládež. Jedná se o oddělení, kde mladí uživatelé knihoven mohou využít počítače s přístupem na Internet, hrací konzole, studijní a relaxační prostory, knihy a magazíny. Knihovny mladým nabízí i konzultace ohledně vzdělání a volnočasových aktivit. Pobočkami s tímto oddělením jsou Craigmillar, Granton, Kirkliston, Moredun, Muirhouse a Wester Hailes Library.

Služby pro nejmenší - Bookbug

Služba Bookbug je zaměřena na děti do 3 let věku a zahrnuje čtenářské kroužky s předčítáním Bookbug Session (viz kapitola Bookbug Session) a rozdávání knižních balíčků, které jsou financovány a provozovány skotským programem Scottish Book Trust od června 2010. Tyto dárkové balíčky jsou rozděleny do tří skupin podle věku dítěte, přebírají je rodiče a plní funkci prvního seznámení se s knihovnou a knihami. Pro děti od šesti týdnů věku se rozdávají balíčky Bookbug Baby Pack obsahující dvě obrázkové knihy, magazín programu a leták s informacemi jak se zaregistrovat. Dětem do 13 týdnů věku jsou rozdávány dárkové balíčky Bookbug Toddler a k třetím narozeninám balíčky Bookbug Pirate. Oba balíčky obsahují dvě knihy, magazín programu, plakát programu, letáky knihovny a pastelky.

Business Hub

Pobočky Stockbridge Library a McDonald Road Library nabízí oddělení Business Hub. Toto oddělení zajišťuje informační podporu začínajícímu podnikání, či podnikání obecně v době krize a to v podobě odborných databází, knih a dalších zdrojů. Dále se v knihovnách pořádají tematické workshopy a semináře zaměřené na zahájení podnikání, financí, marketingu apod.

Local and Family History

Edinburghské knihovny nabízí, jako v celé Británii, velmi populární zdroje týkající se rodinné historie, genealogie a místní historie. Knihovny však spravují zdroje a informace nejen o Edinburghu, ale o celém Skotsku. V rámci této služby funguje v centrální knihovně oddělení fondů *Edinburgh and Scottish Collection*, a dále služba *Local and Family History*, která nabízí přístup do mnoha tištěných i elektronických zdrojů a databází zaměřených právě na genealogii a místní historii (viz kapitola Elektronické zdroje).

4.7. Výpůjční doba, poplatky a pokuty

V tabulce 6 na následující straně jsou uvedeny výpůjční poplatky jednotlivých druhů dokumentů, výše pokut a také výše slev.

Výpůjční doba, poplatky a pokuty

Výpůjčka	Výpůjční doba	Poplatek za 1 výpůjčku v £	Pokuta za 1 den zpoždění za 1 výpůjčku
Knihy	3 týdny	Zdarma pro všechny věkové kategorie	15 pencí; pro děti do 16 let a pro seniory bez pokuty
CD	3 týdny	60 pencí ,	30 pencí; 30 pencí pro děti
DVD	3 týdny	1,2 £	60 pencí pro děti
Audioknihy	3 týdny	60 pencí	30 pencí; pro děti a hendikepované bez pokuty
Internet	-	zdarma	-

Tabulka 6. Zdroj: Edinburgh City Libraries, 2012.

Na jednu čtenářskou průkazku lze najednou půjčit maximálně 12 položek. Standardní výpůjční lhůta jsou 3 týdny. Prodloužit výpůjčky lze na pobočce osobně, po telefonu či online na webových stránkách. Vracet výpůjčky lze v jakékoliv pobočce. Počet položek vypůjčitelných najednou na jednu průkazku se liší u tzv. skupinového členství. Pak lze u firemních/zájmových skupin vypůjčit až 20 položek najednou a u skupinových průkazek typu Book group 15 položek najednou na prodlouženou dobu 6 týdnů.

Pokuty za překročení výpůjční doby se sčítají, pokud dluh dosáhne částky 5 liber, je zablokováno další půjčování, při překročení dlužné částky 15 liber, je čtenáři možné zablokovat přímo jeho členství v knihovně. Speciální sazby a pokuty jsou nastaveny pro děti a mládež do 16 let věku a pro seniory nad 60 let.

Zpoplatněno je kopírování, tisk, faxování, meziknihovní výpůjční služba, pronájmy konferenčních místností a knihovních prostor, koupě fotografií z fotobanky Capital Collection, dále pronájem reklamních ploch a prodej reklamních předmětů. Pronajmout až na 3 měsíců si lze za úplaty i přehrávače kazet a nosičů CD, knižní stojany apod.

4.8. Kulturní a vzdělávací akce

- Reading groups
- Dětské čtenářské skupiny (*Chatterbook Groups*)
- Storytimes a Rhymetimes
- Služby pro nejmenší (*Bookbug Session*)
- Kurzy práce na PC
- Školní exkurze
- Autorská čtení

Reading Groups

Čtenářské skupiny pro dospělé probíhají ve všech pobočkách, napříč městem je jich více jak čtyřicet. Několik poboček pořádá dvě a více čtenářských skupin, trvají hodinu a konají se zpravidla jednou měsíčně. Na webových stránkách knihoven lze najít aktuální harmonogram a lokace čtenářských skupin i seznam otázek, které se mohou na kroužku probírat.⁴¹

Pobočky Oxgang, McDonald Road, Moredun, Fountainbridge a Central Library nabízí vedle klasických čtenářských skupin i speciálně zaměřené. Centrální knihovna pořádá čtenářský kroužek zaměřený na poezii, pobočka Moderun Library na sci-fi a fantasy literaturu. Pobočka Fountainbridge nabízí čtenářskou skupinu pro dospělé cizince studující angličtinu jako svůj druhý jazyk. Nejvíce skupin, či jejich variací nabízí knihovna McDonald Road Library. Jednou měsíčně pořádá čtenářský kroužek pro ženy v jazyce Urdu, každé dva měsíce se zde koná i čtenářský kroužek zaměřený na anglické překlady evropské literatury. Další dvě skupiny jsou pojaty jako konverzační hodiny pro studenty připravující se na cambridžské zkoušky ESOL.

Pořadatelem čtenářských skupin prezentovaných na webových stránkách Edinburgh City Libraries jsou samotné knihovny - jednotlivé pobočky. Ty však svým uživatelům nabízí možnost pořádat v knihovnách svoje vlastní čtenářské kluby a vypůjčit si pro členy několik kopií titulů. Uživatel si v takovém případě pořídí speciální uživatelskou průkazku Library Book Group a pro svoji čtenářskou skupinu si může vypůjčit až

⁴¹ Seznam čtenářských skupin je dostupný na adrese: <http://www.edinburgh.gov.uk/info/447/books_and_reading/419/book_groups>

15 knih stejného titulu a to na výpůjční dobu šesti týdnů. Seznam 114 titulů k vypůjčení je dostupný na webových stránkách.⁴²

Dětské čtenářské skupiny (*Chatterbook Groups*)

Chatterbook groups - dětské čtenářské skupiny jsou určeny pro děti ve věku 4-12 let. Podle věku a úrovně čtení se pořádají jednou měsíčně skupiny čtení a předčítání, trvají zpravidla hodinu. Skupiny pořádají pobočky Balerno, Colinton, Corstorphine, Currie, Fountainbridge, Granton, Moredun, Kirkliston, Oxfangs, Piershill, Portobello a Sighthill Library. Čtenářské skupiny jsou pořádány ve spolupráci s celonárodní agenturou Reading Agency.⁴³

Storytimes a Rhymetimes

Aktivity edinburghských knihoven pro děti do 5 let věku se soustředí na setkání rodičů s dětmi na hodinách předčítání Storytimes a Rhymetimes. Storytimes se konají jednou měsíčně v pobočkách Balerno, Graigmillar, Fountainbridge, Granton, Leith, Morningside, Oxfangs, Piershill, Newington, South Queensferry a Stockbridge Library. Hodiny Rhymetimes se konají v pobočce Craigmillar Library jednou měsíčně. Zde se jednou měsíčně pořádají i čtenářské kroužky Rhymetimes v polském jazyce.⁴⁴

Služby pro nejmenší (*Bookbug Session*)

V rámci služby pro nejmenší Bookbug knihovny pořádají předčítání pro děti tzv. Bookbug Session. Pro děti ve věku do tří let se pořádají ve všech pobočkách i několikrát měsíčně. V knihovnách Gilmerton Library a McDonald Road Library se Bookbug Session konají i v polském jazyce. Záběr z předčítání Bookbug Session v pobočce Wester Hailes Library je zobrazen na obrázku 15.

Obrázek 15

Kurzy práce na PC

Edinburghské knihovny pořádají šestitýdenní kurzy práce na počítači pro začátečníky LearnIT Computer Classes. Kurz se skládá z šesti dvouhodinových vyučovacích bloků. Vyučuje se základní práce na počítači, používání Internetu, psaní e-mailů apod. Na kurzy se lze přihlásit na pobočkách Blackhall, Central Library, Corstorphine, Currie,

⁴² Dostupné na adrese: <<http://talesofonecity.wordpress.com/book-group-collections/>>

⁴³ Dětské čtenářské kroužky jsou dostupné na adrese: <<http://readinggroups.org/chatterbooks/>>

⁴⁴ Čtenářské skupiny jsou dostupné na adrese: <<http://www.craigmillarbooksforbabies.org.uk/>>

Drumbrae, Fountainbridge, Gilmerton, Granton, Kirkliston, Newington, Oxgangs, Piershill, Ratho, McDonald Road, Sighthill, South Queensferry, Stockbridge, Wester Hailes. Kurzy jsou zdarma.

Na začátečnický kurz navazuje čtyřtýdenní kurz pro pokročilé LearnIT Beyond Beginners, výuka se zaměřuje již na pokročilejší práci se soubory, Internetem, úpravou fotografií.

Uživatelé knihoven mohou využít i soukromých vyučovacích hodin s lektorem I.T.Buddies. Kurzy trvají šest týdnů a práci na počítači vyučují proškolení dobrovolníci.

Školní exkurze

Knihovní pobočky pořádají několik typů exkurzí pro děti předškolního a školního věku. Pro mateřské školy to jsou exkurze s představením knihovny a s předčítáním. Pro nižší stupně základních škol pořádají knihovny představovací exkurze, jde především o seznámení se s knihovnou, knihovním fondem a registrací. Pro žáky z vyšších tříd pořádá školní exkurze centrální knihovna, hlavním cílem je představení jednotlivých oddělení a jejich fondem.

Autorská čtení

Napříč knihovnami se v Edinburghu pořádají autorská čtení. Tyto akce jsou pořádány

i jako literární workshopy či setkání se spisovateli. Videozáznamy z předchozích setkání jsou k dispozici na serveru YouTube, kde mají edinburghské knihovny svůj profil. Obrazový záznam z autorského čtení autorky Lari Don pro děti v rámci Storytime v pobočce Sighthill Library je vyobrazen na obrázku 16.

Obrázek 16

4.9. Další služby a činnosti

Prostory ke studiu a pronájmu

Centrální knihovna za úplaty nabízí dvě konferenční místnosti, pro 20 a 40 lidí. Pronajímá i ostatní prostory, a to za dvojí ceník, cena pro nekomerční účely je nižší než pro komerční využití. V nabídce k pronájmu je v centrální knihovně i referenční knihovna (*Reference Library*) s 150 místy. I jednotlivé pobočky nabízí své prostory k pronájmu za dvě ceny podle zaměření pronájmu.⁴⁵ Místnosti lze pronajmout k uspořádání seminářů, konferencí, diskuzí, kulturních akcí či školení. Tyto prostory nabízí pobočky McDonald Road, Muirhouse, Wester Hailes, Blackhall, Currie, Drumbrae, Fountainbridge, Leith, Morningside, Oxgangs, Piershill, Portobello na Stockbridge Library. Počítačové učebny s plným vybavením jsou k pronájmu dostupné v knihovnách Blackhall, Central Library, Craigmillar, Currie, Fountainbridge, Gilmerton, Granton, Leith, McDonald Road, Morningside, Muirhouse, Oxgangs, Piershill, Portobello, Sighthill, Stockbridge a Wester Hailes Library. Edinburské knihovny inzerují na svých stránkách dokonce i pronájem svých prostor ke komerčnímu fotografování a filmování.

Pronájem obrazovky a reklamní předměty

V knihovnách jsou ke koupi plátěné knihovní tašky na knihy (£ 2) a také USB flash (£ 7,5). Centrální knihovna a pobočky Graigmillar Library, Piershill Library a Portobello Library nabízí k pronájmu reklamní plochu plazmové obrazovky k umístění reklamního sdělení. Kompletní ceník je k dispozici na webových stránkách knihoven⁴⁶, cena za pronajmutí začíná na 40 librách.

4.10. Zhodnocení služeb

Služby veřejných knihoven Edinburgh City Libraries lze po analyzování označit za nadprůměrné, zejména v jejich objemu.

⁴⁵ Kompletní ceník je k dispozici na webových stránkách <<http://www.edinburgh.gov.uk/info/448/libraries-charges-and-fines/370/library-fines-and-charges/4>>

⁴⁶ Kompletní ceník je dostupný na adrese: <<http://www.edinburgh.gov.uk/info/448/libraries-charges-and-fines/370/library-fines-and-charges/8>>

Již při registraci do knihoven čtenář může využít několika možných forem členství, od speciálních průkazek pro seniory, které opravňují ke slevám, tak po skupinové průkazky pro firmy a speciální průkazky pro čtenářské skupiny. Možná je i registrace online.

Výrazné a dynamické jsou edinburghské knihovny v oblasti elektronických zdrojů a elektronických médií obecně. Právě zde je patrné, na jakou oblast se Edinburgh City Libraries zaměřily, kde vidí svůj potenciál a budoucnost. Bohatá je nabídka databází, zvláště pak ekonomických a obchodních. Novým směrem, kterým se knihovny ubírají je i prudce narůstající fond elektronických knih a audioknih. Své uplatnění knihovny našly i na poli mobilních (chytrých) telefonů, pro které nabízí vlastní aplikaci. Ačkoliv hlavní knihovní webové stránky jsou až příliš rozvětvené, mají nepřehledné menu na několika úrovních, obsahují velké množství detailních informací o pobočkách, službách, akcích, ceníku apod. Uživatel se zde tedy po prvotním zorientování dozví o knihovnách vše. Portál elektronických zdrojů Your Library je uživatelsky přívětivý a přehledný. Rozšířená je i nabídka odkazů či spolupráce s několika portály, např. zapojení do systému „hlídání“ výpůjček LibraryElf.

Oblastí, kde se knihovny v Edinburghu velice rychle zorientovaly a přizpůsobily se moderním trendům, jsou sociální sítě, blogy a servery na sdílení fotografií či videí. Nejenže si založily vlastní profily, jsou dokonce aktivními uživateli/příspěvateli a prezentují se pomocí svých profilových stránek, fotografií, videí, blogů, příspěvků apod. Aktivní knihovní síť není jen v sebepropagaci, ale zejména, a to především, svými službami. S nástupem hospodářské krize i Edinburgh City Libraries vsadily na rozšíření služeb a zdrojů z ekonomické oblasti a ve dvou pobočkách byly zřízeny speciální oddělení Business Hub, která fungují i jako poradní centrum.

Výborné služby jsou nabízeny i hendikepovaným či jinak nemohoucím čtenářům. Myšleno je zejména na seniory a nepohyblivé. Tuto skupinu uživatelů pokrývají mobilní služby Library Link a Home Delivery Service. Jedna dopraví knihu ke čtenáři, druhá čtenáře ke knize do knihovny. Obě služby jsou v rámci členství zdarma.

Za kvalitní a bohatou lze označit i nabídku akcí a aktivit pro čtenáře napříč věkovými skupinami. Pro děti je pořádáno několik speciálních čtenářských kroužků, pro nejmenší předčítání. V celé síti je pořádáno více jak čtyřicet čtenářských skupin. A knihovny dokonce nabízejí čtenářům pořádat si svoje vlastní čtenářské kroužky

ve svých prostorách, nabízí knižní tituly v několika výtiscích i webové stránky, kde si čtenář může kontaktovat nové členy skupiny.

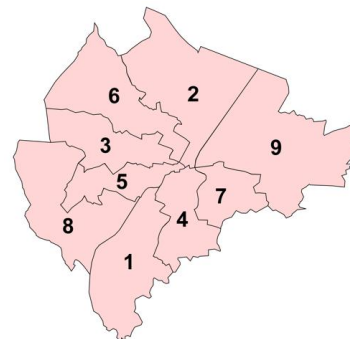
Jako jedinou nevýhodu, nebo odvrácenou stranu „akčnosti“ edinburghských knihoven vidím až v přílišné sebepropagaci a snaze nabídnout i velké množství vedlejších, ne přímo knihovních služeb, které jsou již zpoplatněny. Jedná se zejména o pronájem reklamních ploch, prodej reklamních předmětů, prodej fotografií z lokální databáze a zejména pak případný pronájem prostor pro fotografování a filmování.

Z celkového pohledu však nelze Edinburgh City Libraries nic vytknout. Nabídka služeb, akcí, zdrojů, spolupráce s literárními i jinými portály, aktivní činnost na sociálních sítích apod. je enormní. Knihovny jsou ve svém fungování velice aktivní, přizpůsobivé novým trendům a poptávce ze strany uživatelů, a využívají všech dostupných možností jak nejlépe čtenáři vyhovět.

5. SEVERNÍ IRSKO - BELFAST

5.1. Uspořádání samosprávného celku

Severní Irsko je svojí rozlohou 13 843 km² nejmenší zemí Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. Stejně jako Skotsko je Severní Irsko značně autonomní, řídí se vlastním právním systémem. Funkčně i legislativně si udržuje značnou autonomii.

Samotný Belfast, jako hlavní město Severního Irska, se rozprostírá na území dvou hrabství Antrim County a Down County, je členěn na devět volebních obvodů.

Obrázek 17

Podle severoirských statistik v roce 2010 žilo v Severním Irsku 1 799 392 obyvatel, v samotném městě Belfast pak 268 745 obyvatel. Z celkového počtu obyvatel Severního Irska tvoří děti do 15 let věku skupinu 21,2%, senioři ve věku nad 65 let tvoří skupinu 17,1% a národnostní menšiny 0,8%.⁴⁷

5.2. Knihovní síť města Belfast

Zřizovatel

Veřejné knihovny v Severním Irsku fungují od dubna 2009, kdy byl přijat Knihovní zákon Libraries Act (Northern Ireland) 2008, jako jednotná knihovní síť. Na základě tohoto zákona byl roku 2008 zřízen úřad Northern Ireland Library Authority, vystupující pod označením NI Libraries, který zaštiťuje a dohlíží na fungování všech veřejných knihoven v Severním Irsku jako jeden celek. Pod názvem NI Libraries vystupuje celá knihovní síť o počtu 99 knihoven, ty na území hlavního města Belfast zahrnují 18 poboček.

Knihovní statistiky

Jelikož síť veřejných knihoven v Severním Irsku je spravována jednotně jako jeden celek, i statistiky a další příslušná dokumentace se týká celé sítě NI Libraries.

⁴⁷ NINIS. Local Government District Information for Belfast LGD. *NINIS* [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.ninis.nisra.gov.uk/mapxtreme/report.asp>

Proto v této kapitole budou uvedena statistická data za veřejné knihovny v celé severoirské síti, avšak služby, kulturní akce konkrétní pobočky budou popsány pouze na oblast města Belfast. To znamená, že samotná analýza služeb, činností a vybavení bude provedena na jednotlivých pobočkách území města Belfastu.

Statistiky CIPFA dále za rok 2010 a celé území Severního Irsko uvádí celkem 294 492 aktivních registrovaných čtenářů, podle metodiky, kdy jsou zahrnuty pouze čtenáři, kteří za poslední rok navštívili knihovnu alespoň jednou. Hendikepovaných uživatelů, kteří využívají mobilních služeb knihoven je 538. Počet výpůjček za rok 2010 dosáhl za celé Severní Irsko celkem 5 913 994 jednotek, z toho 310 132 audiovizuálních a elektronických dokumentů.

Celkový počet návštěv za rok 2010 v celé knihovní síti Severního Irsko byl 6 886 172 návštěv. Nejnavštěvovanějšími pobočkami v celé síti není překvapivě centrální knihovna Belfastu, ale Derry Central s 354 224 návštěvami a Bangor Carnegie s 252 024 výpůjčkami.

Za celé Severní Irsko tyto statistiky uvádějí, že je obsazeno celkem 68 pracovních míst odbornými knihovnicemi s informačně-knihovnickým vzděláním, z celkového počtu 652 pracovního úvazku.⁴⁸

Pobočky

Nabídku veřejných knihoven ve městě Belfast tvoří celkem 17 poboček a centrální knihovna s jednotlivými odděleními - *Lifelong Learning Centre*, čítárna (*Newspaper Library*), rešeršní oddělení (*Outreach Services*), oddělení místní historie a studií (*Belfast Ulster and Irish Studies*), hlavní výpůjční oddělení (*Lending Library*), hudební knihovna (*Music Library*), referenční knihovna (*Reference Library*). V síti knihoven dochází k rekonstrukcím a přestavbám poboček, například Ormeau Library a Whiterock Library jsou od jara 2012 zcela nově přestavěny a vybaveny.⁴⁹

⁴⁸ CIPFA. *CIPFAstats: Public library statistics. 2011-2012 estimates and 2010-2011 actuals*. Hampshire: Hobbs the Printers, Ltd., 2011. p. 74-82. ISBN 1750-6808.

⁴⁹ Fotogalerie nových prostor a vybavení z obou poboček je dostupná na adrese <http://www.facebook.com/media/set/?set=a.199338376787658.61730.150215768366586&type=1>

Knihovní síť tvoří pobočky:

- Belfast Central Library
 - Lifelong Learning
 - Outreach Services
 - Belfast Ulster and Irish Studies
 - Business Library
 - Lending Library
 - Music Library
 - Reference Library a Newspaper Library
- Ardoyne Library
- Falls Road Library
- Finaghy Library
- Grove Library
- Hollywood Arches Library
- Chichester Library
- Lisburn Road Library
- Ormeau Road Library
- Shankill Road Library
- Suffolk Library
- Whiterock Library
- Ballyhackamore Library
- Cregagh Library
- Dundonald Library
- Newtownbreda Library
- Tullycarnet Library
- Woodstock Library

Výčet poboček sítě veřejných knihoven města Belfast doplňuje tabulka s přehledem otevírací doby. Z tabulky je patrné, které pobočky jsou nejvíce čtenářsky vytížené. Standardně mají knihovny otevřeno šest dní v týdnu, od pondělí do soboty, s celkovou otevírací dobou 40,5 hodiny týdně, kdy se střídá ranní a odpolední směna. Pouze pobočky Whiterock, Tullycarnet, Woodstock a oddělení Outreach Service v centrální knihovně jsou otevřeny pět dní v týdnu. Jediná pobočka Ardoyne Library zavírá na

polední pauzu a jediná pobočka Newtownbreda Library má otevřeno jednou týdně až do 21 hodin. Výčet otevíracích hodin je uveden v tabulce 7.

Otevírací doba poboček

Pobočky	Otevřeno v týdnu		
	hodiny	dny	dny
Belfast Central Library, Central Lifelong Learning, Newspaper Library, Business Library, Lending Library, Music Library, Reference Library, Belfast Ulster and Irish Studies	60	6	PO - SO
Belfast Central - Outreach Services	34	5	PO - PÁ
Ardoyne Library	37	6	PO - SO
Falls Road Library, Finaghy, Grove, Holywood Arches, Chichester, Lisburn Road Library, Ormeau Road Library, Shankill Road Librarary, Suffolk, Ballyhackamore Library	40,5	6	PO - SO
Whiterock Library	37	5	PO - PÁ
Cregagh Library, Dundonald Library, Newtownbreda Library	40	6	PO - SO
Tullycarnet Library	30	5	PO, ST - PÁ
Woodstock Library	30	5	PO - ST, PÁ,SO

Tabulka 7. Zdroj: Edinburgh City Libraries, 2012.

5.3. Registrace čtenáře

Registrovaným čtenářem belfastských knihoven se může stát kdokoliv, kdo žije, pracuje, nebo studuje na území celého Severního Irsku. Registrovat se lze osobně na jakékoliv pobočce či online přes formulář na webových stránkách knihoven.⁵⁰ K ověření identifikačních údajů uživatele jsou vyžadovány dokumenty jako je řidičský průkaz, účty domácnosti, či jiný dokument, kde lze doložit čtenářovu adresu. U dětí do 16 let věku je vyžadován písemný souhlas rodičů či opatrovníků. Členství je zdarma. Pro nové čtenáře je připraven informační balíček i úvodní představení dané pobočky.

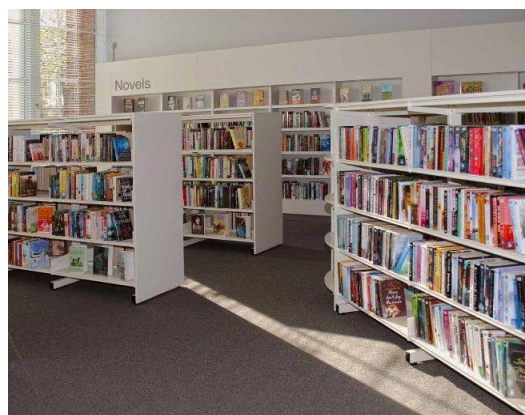
⁵⁰ Náhled formuláře v příloze 12

5.4. Základní služby

- Výpůjční služby
- Referenční služby a poskytování business informací
- Kopírování, tisk, fax, scanner
- Počítače, Internet, Wi-Fi
- Meziknihovní výpůjční služba

Výpůjční služby

Ve fondu belfastských knihoven se nachází knihy, knihy s velkým typem písma (*Large print books*), mapy, noviny, hudební nahrávky na vinylu, kazetách, CD; mluvené slovo na kazetách, CD a ve formátu mp3; filmy na nosičích VHS a DVD; noty, knižní balíčky pro výuku jazyků, počítačový software na disketách, CD a DVD, dále obrazové dokumenty a mikrofilmy.

Obrázek 18

Knihovny shromažďují ve svém fondu i cizojazyčné dokumenty. A to zpravidla podle velikosti národnostní menšiny v dané lokalitě. Například pobočka Newtownbreda Library nabízí speciální kolekci literatury v čínštině.

Statistiky týkající se velikosti fondu centrální knihovny (*Belfast Central Library*) uvádí ročenka World guide to libraries 2012. Umístěno je zde přes 1,4 milionu dokumentů, 650 titulů tiskovin, 8 805 map, 57 tisíc zvukových nahrávek, 26 400 audiovizuálních dokumentů, přes 82 tisíc mikrofilmů.

Tabulka 8 uvádí velikost knihovního fondu podle statistik CIPFA 2010-2011 a to pouze celkově pro celou knihovni síť NI Librarians, čili všechny veřejné knihovny v celém Severním Irsku. Statistiky pro jednotlivé knihovny neuvádí.

Fond veřejných knihoven knihovní sítě NI Libraries

Dokument	Počet	Roční přírůstek
Knihy	2 525 215	326 900
- z toho dětský fond	823 611	134 351
Audiovizuální a elektronické dokumenty	*	*
- z toho hudební dokumenty	77 992	8 589
- z toho DVD	61 969	9 377
- z toho audioknihy	73 360	12 220
Příruční knihovna - pouze knihy	406 607	9 765

Tabulka 8. Zdroj: CIPFA, 2011. Poznámka: * knihovny data neuvádí.

Referenční služby a poskytování business informací

K dispozici jsou čtenářům tituly denního tisku a přístup k elektronickým archivům novin, dále mapy, mikrofiše, mikrofilmy, výstřížková služba novin a magazínů, telefonní seznamy, slovníky. Nabídku novin a časopisů mají všechny pobočky a centrální knihovna. Speciální oddělení tiskovin *Newspaper Library* v centrální knihovně nabízí archivy místních periodik. Samostatné referenční oddělení sídlí též v centrální knihovně *Belfast Central Library – Reference*.

V současné době rychle se rozšiřující službou je poskytování obchodních informací, resp. informací z oblasti ekonomiky, obchodu, hospodářství, podnikání apod. V Belfastu tuto službu poskytuje samostatné oddělení centrální knihovny *Belfast Information and Business*. Nabízeny jsou informace o firmách z firemních databází Fame a Kompass, dále reporty tržních informací ze zdrojů Mintel a Keynote, průmyslové a obchodní adresáře. K dispozici jsou patentové databáze a British Standards, ekonomické a finanční statistiky a elektronický zdroj Cobra online obsahující základní informace a postup při zakládání nového podnikání. Uživatel si může vybrat i z velkého množství finančního a obchodního tisku a magazínů.

Mezi referenční služby lze zařadit i poskytovaný informační servis pro registrované čtenáře a dále poskytování komunitních informací či informací pro komunitu.

Kopírování, tisk, fax, scanner

Ne všechny pobočky jsou plně vybaveny všemi přístroji. Standardně jsou nabízeny kopírky ke kopírování, méně již tiskárny či scannery. Kromě Finaghy Library a Suffolk Library je kopírování dostupné v celé knihovní síti. Tiskárnou a scannerem jsou vybaveny pouze centrální knihovna a dalších pět poboček - Cregagh, Dundonald, Newtownbreda, Tullycarnet a Woodstock Library. Fax je pro veřejnost dostupný v centrální knihovně a osmi pobočkách. Užití kopírky, tisk i faxování je zpoplatněno.

Počítače, Internet, Wi-Fi

Přístup k počítačům s připojením na Internet je pro registrované čtenáře zdarma, ostatní neregistrovaní uživatelé mají užití zpoplatněno. Rezervace a užívání internetu je možné standardně pro registrované čtenáře na dobu 60 minut, pro neregistrované pouze na 30 minut. Dobu lze prodloužit přes rezervační systém. Přístup k Internetu nabízí všechny pobočky. Samostatně jsou přístupné počítače pro děti a mládež v Dětském oddělení. Podle statistik CIPFA je v celé knihovní síti Severního Irsku NI Libraries celkem 1 340 počítačů, přičemž podle statistik CIPFA je to 7 počítačů na tisíc obyvatel. V celé síti severoirských knihoven jsou podle těchto statistik pouze 3 knihovny se sítí Wi-Fi.

Počet počítačů na pobočce závisí na její velikosti. Pouhými třemi počítači disponuje knihovna Lisburn Road Library, zatímco plných 18 kusů nabízí knihovna Shankill Road Library. Průměrně mají knihovny 10 až 15 počítačů. Bez Central Library, která počty neuvádí, nabízí belfastské knihovny přes 194 osobních počítačů. Na snímku počítačové vybavení v pobočce Ormeau Road Library.

Obrázek 19

Meziknihovní výpůjční služba

Výměna dokumentů v rámci MVS funguje na území celého Severního Irsku. V souvislosti úzké spolupráce, jednotného řízení a jednotného registrovaného členství je přístup knih jednodušší. Meziknihovní výpůjčka je zpoplatněna dvěma librami.

5.5. On-line služby

- Webové stránky
- Sociální sítě
- Elektronický katalog
- Elektronické zdroje
- Elektronické knihy a audioknihy

Webové stránky

Webové stránky⁵¹ veřejných knihoven v Belfastu běží na severoirském portálu veřejných knihoven LibrariesNI na adrese <<http://www.librariesni.org.uk/welcome/>>. Tato prezentace představuje bránu ke všem veřejným knihovnám na území Severního Irsku. Obsahuje seznam všech těchto knihoven v záložce *Libraries* a všechny informace o pobočkách, službách, akcích a katalogu se vztahují na celou síť veřejných knihoven v Severním Irsku. Prezentace knihoven je pojmenována Libraries NI (Northern Ireland), stejně jako knihovní úřad, který síť vede.

Objemem informací se webové stránky řadí spíše k úspornějším, zatím je většina témat nedostupná z důvodu aktualizace dat. Na titulní straně lze listovat v hlavních záložkách - pobočky, služby, Your Library, Online Library, akce, registrace, novinky, eBooks, katalog a domovská stránka Libraries NI. Katalog a portál elektronických knih se otevírá na vlastních stránkách. Prezentace severoirských knihoven je na první pohled nepřehledná a nesystematická. V několika kapitolách však nabízí velké množství dokumentů ke stažení, ať už to jsou dokumenty o zřízení, vedení, nebo pravidla používání počítačů v několika jazycích. Hendikepování uživatelé si mohou na webových stránkách nastavit tři velikosti písma zobrazení.

Sociální sítě

Veřejné knihovny v Belfastu, resp. Severním Irsku se prezentují na sociálních sítích Twitter a Facebook. Na síti Twitter knihovny uveřejňují a komentují novinky a akce konající se v jednotlivých pobočkách. Síť Facebook se využívá též k vyvěšování novinek, knihovních akcí a fotografií. Video z kulturních akcí, z knihoven, reportáže o pobočkách, pojízdné knihovně a další nahrávají severoirské knihovny na server

⁵¹ Náhled webové prezentace Libraries NI v příloze 13

YouTube.⁵² Aktivita a interakce se čtenáři však nepřekračuje informativní mez. Články o literatuře a kultuře vyvěšují knihovny na blog One Chapter More, který je umístěn na domovských stránkách Libraries NI.

Elektronický katalog

On-line katalog je přístupný přes samostatné webové stránky Libraries NI Virtual Library na adrese <<https://opac.librariesni.org.uk/Default.aspx>>. Rychlé vyhledávání lze provést ve vyhledávacím poli podle autora a názvu. Rozšířené vyhledávání je dále dostupné z menu v levé části stránek a to podle autora, názvu, klíčového slova, ISBN a poté kombinací polí v záložce rozšířeného vyhledávání, kde lze nakombinovat výše zmíněné filtry s konkrétní pobočkou a formátem dokumentu. Z těchto webových stránek je přístupné i čtenářovo osobní konto, kde lze zobrazit čtenářovu výpůjční historii, aktuálně vypůjčené dokumenty, rezervace. Výsledky vyhledávání lze i uložit.

Záznam v elektronickém katalogu obsahuje název dokumentu, autora, signaturu, klasifikační kód, vydavatele, cenu, technický popis knihy, anotaci, klíčová slova, fotografii titulní strany a zejména počet svazků v jednotlivých knihovnách a jejich dostupnost.

Webové stránky, vyhledávací formulář jakož i výsledky zkušebního vyhledávání jsou vyobrazeny v příloze 14.⁵³

Elektronické knihy a audioknihy

Elektronické knihy a audioknihy v severoirských veřejných knihovnách jsou nabízeny přes samostatný portál Libraries NI OverDrive. Ke stahování je k dispozici přes 25 tisíc titulů. Ve fondech knihoven je zastoupena beletrie, populárně naučná literatura, elektroknihy a audioknihy pro děti a mládež. Audioknihy jsou beletrii pokryty žánry: romány, historické romány, komedie, science fiction, fantasy a thriller, v populárně naučné pak biografie, obchod, učebnice cizích jazyků, historie, cestování, knihy osobního rozvoje.

⁵² Náhledy sociálních sítí jsou zobrazeny v příloze 14

⁵³ Náhled vyhledávacího formuláře a výsledků vyhledávání je vyobrazen v příloze 15

Ve formátu elektronických knih jsou v beletrii k dispozici žánry: komiksy, romány, historické romány, komedie, horor, romance, thriller, science fiction, fantasy a povídky. V populárně naučné literatuře je výčet témat ještě rozsáhlejší: výtvarné techniky, umění a design, biografie, obchod a kariéra, počítačové technologie, kuchařky, média, rodina a vztahy, učebnice cizích jazyků, zahradničení, zdraví, historie, humor, náboženství, cestování, krimi.

Vyhledávat ve fondu lze na portálu v jednoduchém i pokročilém vyhledávání. Po vyhledání dokumentu se zobrazí jeho záznam. Ten je rozdělen na tři části. Informace o literárním díle - název, autor, vydavatelství, rok vydání, typ dokumentu, jazyk, žánr, ISBN, dále informace o formátu dokumentu - zda se jedná o audioknihu či elektronickou knihu, počet kopií, dále formát elektronického dokumentu, datum vydání, délku (resp. velikost) záznamu a ikonické informace o tom, ve kterých přehrávačích a přístrojích lze dokument přehrát.⁵⁴ Záznam dále obsahuje krátkou anotaci a informace o autorských právech (zda je možné dokument kopírovat, sdílet, či vypálit na CD nosič).⁵⁵

Pro získání audioknihy i elektronické knihy je nutné se nejprve přihlásit do elektronického katalogu a to ID číslem z čtenářské průkazky. Vybraný dokument se vkládá do „košíku“, z kterého se následně kniha stahuje do počítače. Výpůjční doba je pro oba druhy dokumentů 3 týdny, po tuto dobu je kniha v přístroji funkční. Kontrolovat si svoje výpůjčky může čtenář ve svém čtenářském účtu.

Elektronické zdroje

Přes webové stránky i na počítačích v jednotlivých pobočkách se lze připojit i na několik typů elektronických zdrojů. K přihlášení se vyžaduje číslo čtenářské průkazky. Knihovny nabízí přístup k elektronickým archivům novin a newsletterů Belfast Telegraph, Irish Times, News Letter, ProQuest Newsstand. Dalšími zdroji jsou slovníky Oxford Dictionary of National Biography, Oxford English Dictionary Online, Oxford Reference Online a zdroje Oxford Art, Oxford Music, Ancestry Library Edition, encyklopedie Britannica, portál o četbě Stories from the web pro čtenáře do 14 let.

⁵⁴ Seznam kompatibilních přístrojů je na stránkách <<http://www.overdrive.com/resources/drc/>>

⁵⁵ Náhled katalogu audioknih a e-knih a katalogizačního záznamu se všemi zmíněnými informacemi je zobrazen v příloze 16

5.6. Speciální služby

- Mobile Library
- Housebound Reader Service
- Nursing and Residential Homes
- Local Studies
- Speciální zařízení a fond

Mobile Library

Pojízdnu knihovnu provozuje oddělení centrální knihovny *Belfast Central Library - Outreach Services*. V současné době pojízdna knihovna pokrývá a nahrazuje především oblasti, kde byly pobočky dočasně uzavřeny kvůli rekonstrukci či trvale zrušeny. Mobile Library se řídí týdenním jízdním řádem.

Obrázek 20

Housebound Reader Service

Belfastské veřejné knihovny nabízí seniorům a pohybově nesoběstačným čtenářům službu rozvozu knih až do domu, případně spolupráci při donáše knih s příbuznými či opatrovníky. Službu provozuje centrální knihovna *Belfast Central Library - Outreach Services*.

Nursing and Residential Homes

Pojízdna knihovna dodává do domovů pro seniory celé kolekce knih, knih s větším typem písma, audioknih. Služba funguje na výměně celých těchto kolekcí na dané časové období, půjčuje se tedy vždy vybraná část knihovního fondu, který v domově seniorů nahrazuje chybějící knihovnu.

Local Studies (*Belfast, Ulster and Irish Studies*)

Oddělení místní historie sídlí v centrální knihovně a nabízí uživatelům dokumenty a služby související s belfastskou, ale i severoirskou oblastí. Ve fondu oddělení se nachází rukopisy, prvotisky z území Belfastu, mapy a plány, pohledy, fotografie. K dispozici je i fond soukromé knihovny F. J. Bigger Library and Archive, kolekci historických map, která obsahuje přes padesát map území Belfastu a přes 400 historických map Irska datovaných do 16. století. Další speciální kolekcí je Theatre

Collection, obsahující přes 3 000 dokumentů spojených s irským divadelnictvím, jako jsou programy, plakáty, novinové recenze apod.

Speciální zařízení a fond

Jako v celé Velké Británii, tak i v Severním Irsku je zvykem, že knihovny velmi dbají na speciální zařízení pro hendikepované či jinak zdravotně postižené čtenáře. Nabízí speciální fond i zařízení pro pohybově, zrakově i sluchově hendikepované uživatele.

Pro zrakově postižené či seniory knihovny ve fondu nabízí knihy s větším typem písma (*Large print books*), audioknihy na páskách, kazetách, CD nosičích a přehrávačích *Playaway* a dále zvukové noviny - zvukový záznam zpráv z denního tisku. Například knihy s větším typem písma nabízí všechny pobočky ve městě i centrální knihovna. Čtenářům se sluchovým postižením či nedoslýchavostí knihovny nabízí z fondu otitulkovaná videa.

Speciální zařízení je v knihovnách zastoupeno dotykovými displeji, klávesnicemi s velkými klávesami, speciální myši a trackballem, softwarem pro zvětšování písma na monitoru, softwarem pro zvukový přednes tištěného písma, a dále čtecím zařízením a tiskárnou v Braillově písmu. Pro děti jsou k dispozici dětské zjednodušené klávesnice s velkým písmem. Knihovny udávají, že v každé pobočce je minimálně jeden počítač s výše zmíněným zařízením.

5.7. Výpůjční doba, poplatky a pokuty

V tabulce 9 jsou uvedeny výpůjční poplatky za jednotlivé druhy dokumentů, výše pokut při překročení standardní doby výpůjčky. Belfastké knihovny neuvádějí, zda poskytují speciální slevy, avšak děti a senioři jsou oproštěni od placení pokut při překročení výpůjční doby.

Výpůjční doba, poplatky a pokuty

Výpůjčka	Výpůjční doba	Poplatek za 1 výpůjčku v £	Pokuta za 1 den zpoždění za 1 výpůjčku
Knihy	3 týdny	Zdarma	10 p za den, maximální částka je 5 £
Audioknihy, elektronické knihy	3 týdny	Zdarma	10 p za den, maximální částka je 5 £
CD	1 týden	35 p za týden	35 p, maximálně 3,50 £
DVD	1 týden	1 £ za týden	1 £, max 10 £
Internet	-	Zdarma pro registrované čtenáře, 2 £ za 30 minut pro neregistrované čtenáře	-

Tabulka 9. Zdroj: Edinburgh City Libraries, 2012.

5.8. Kulturní a vzdělávací akce

- Čtenářské skupiny (*Reading Groups*)
- Storytime
- Rhythm and Rhyme
- Autorská čtení a přednášky
- Art and Craft groups
- Bookstart
- Kurzy práce na PC a ECDL test
- Ostatní akce

Čtenářské skupiny (*Reading Groups*)

Čtenářské kroužky a skupiny pořádají všechny pobočky ve městě Belfast. Nejčastěji se konají jednou měsíčně a jsou pořádány jak pro dospělé, tak i pro děti a mládež. Klasické čtenářské kroužky, kdy se na každý měsíc čte předem určená jedna kniha, pořádají pobočky Ardoyne, Falls Road, Finanghy, Hollywood Arches Library, Chichester, Lisburn Road Library, Ormeau Road, Suffolk (dva kroužky pro děti), Whiterock Library (Bookclub pro děti i dospělé), Gregagh Library (dvě skupiny pro dospělé), Tullycarnet (dva kluby pro dospělé), Woodstock (kroužek pro děti a kroužek pro dospělé), Ballyhackamore Library (klasická čtenářská skupina a skupina jen pro ženy).

Knihovny část kroužků specializují na vybraná témata či literární žánry. Například pobočka Shankill Library vede čtenářskou skupinu Whodunnit Book Club, specializující se pouze na krimi literaturu a detektivky. Na stejný žánr se zaměřuje i pobočka Lisburn Road Library a to kroužkem The Body in the Library - Crime Book Club. Knihovna Ballyhackamore Library pořádá čtenářský klub poezie Ballyhackamore Bards Poetry Group.

Pro mládež jsou určeny literární kroužky pořádané převážně jednou měsíčně. Pobočka Ardoyne Library pořádá pro děti ve věku 12-15 let Chatterboxes Teenage Reading Group. Pro děti ve věku 4-8 let nabízí knihovna Falls Road čtenářský kroužek Dead's Bedtime Stories, který je částečně doplněn i předčítáním. Junior Book Group pořádá knihovna Grove Library pro děti od 9 do 11 let věku. V knihovně Lisburn Road se pro děti ve věku 4-8 let každý týden koná speciální čtenářský kroužek Teddy Time, kroužek s plyšovými medvídky a občerstvením a dále Reading Gang pro děti starší (9-11 let). Reading Gang pořádá i knihovna Gregagh, Donaghadee, Tullycarnet a Ballyhackamore Library. Pobočka Shankill Road Library pořádá jednou měsíčně čtenářský kroužek s návštěvami dětských autorů - Brightspaarx Book Club.

Pro děti neanglicky mluvící ve věku 5-11 let věku pořádá pobočka Woodstock Library čtenářské kroužky s výukou angličtiny ESOL Children's Reading Group.

Storytime

Skupinové předčítání pro děti nabízí několik poboček. Například Finanghy Library pořádá každý pátek Storytime pro děti od 3 do 6 let věku. Dále jednou týdně pobočky Grove Library, Hollywood Arches Library, Chichester, Lisburn Road, Ormeau Road, Suffolk, Whiterock Library, Gregagh Library, Donaghadee, Newtownbreda Library, Tullycarnet (dvě skupiny), Ballyhackamore Library (dvě skupiny) a Belfast Central Library.

Rhytm and Rhyme

Kroužky předčítání a zpěvu pro děti do čtyř let a jejich rodiče pořádají zpravidla jednou týdně pobočky Ardoyne, Falls Road, Finanghy, Grove Library, Hollywood Arches Library, Lisburn Road (dva kroužky týdně), Ormeau Road, Shankill Road, Suffolk, Whiterock Library, Gregagh Library, Donaghadee, Newtownbreda Library, Tullycarnet.

Autorská čtení a přednášky

Setkání se spisovateli, významnými osobnostmi, autorská čtení a přednášky pro děti i dospělé pořádají například pobočky Falls Road Library, Ormeau Road Library a zejména Belfast Central Library.

Pobočky napříč Belfastem (např. Hollywood Arches Library, Suffolk Library, Donaghadee, Belfast Central Library) během jara 2012 pořádalo několik přednášek a akcí spojených s výročím potopení Titaniku, který byl postaven právě ve městě Belfast.⁵⁶

Art and Craft Groups

Kroužky zaměřené na umění a rukodělné dílny pořádá několik poboček, například Grove Library, Shankill Library, Whiterock Library a to jednou týdně. Pobočka Suffolk Library uskutečňuje kroužky pletení, vyšívání a ručních prací.

Bookstart

Pobočky napříč Belfastem věnují novým občánkům i novým zaregistrovaným čtenářům dětského věku knižní balíčky s informacemi o knihovnách v rámci programu Booktrust in Northern Ireland.

Kurzy práce na PC a ECDL test

Oddělení centrální knihovny Lifelong Learning Department nabízí svým uživatelům vykonání zkoušek počítačové gramotnosti v podobě ECDL testu. Pro seniory a začátečníky v práci na počítači jsou určeny kurzy práce na PC, které pořádá například Ardoyne Library, Falls Road Library, Finanghy Library, Lisburn Road a Woodstock.

Ostatní akce

Mezi vedlejší činnosti, které pobočky nabízí a podporují, jsou možnosti školních exkurzí (všechny knihovny), prohlídky pro veřejnost (Belfast Central Library). Pobočka Whiterock Library nabízí i dva kurzy jógy pro děti a to dvakrát týdně. Hudební oddělení Belfast Central Library pořádá Music Club, kde čtenáři jednou měsíčně poslouchají hudbu a diskutují o ní.

⁵⁶ Plakát s akcemi týkajícími se potopení Titaniku je vyobrazen v příloze 17

Pobočky sezónně pořádají tematické výstavy, přednášky a storytimes, a to zejména během svátků či jiných historických či kulturních příležitostí. Literární a kulturní akce jednotlivých poboček jsou aktualizovány v sekci News na webových stránkách severoirských knihoven Libraries NI.

5.9. Další služby a činnosti

Prostory ke studiu a pronájmu

Belfastské knihovny nabízí pronájem místností za úplaty. Mezi pobočkami je však více rozšířené nabízení místností pro literární či kulturní účely. Belfast Central Library a pobočky Ardoyne, Falls Road, Grove, Chichester, Lisburn Road, Ormeau Road, Shankill Road, Suffolk, Whiterock, Ballyhackamore, Newtownbreda, Tullycarnet a Woodstock Library nabízí prostory k výstavám a prostory pro setkávání místní komunity. Pobočka Finaghy Library nabízí speciálně i tzv. Meeting Room.

5.10. Zhodnocení služeb

Prvním plusem pro knihovny je to, že nabízí je jednotnou registraci do všech knihoven na území Severního Irska. Což je dáno jednotnou sítí pro celou zemi.

Jak již bylo zmíněno v kapitole Webové stránky, prezentace severoirských veřejných knihoven je nepřehledná a uživatelsky spíše nepřívětivá. Stránky nectí stromovou strukturu, jednotlivé podkapitoly jsou nepřehledné. Uživateli zabere nějaký čas, než se ve struktuře zorientuje. Informace o poplatcích a pokutách jsou například k dispozici pouze v sekci publikací, na než však není přímá cesta z hlavních kapitol stránek. Také informace o jednotlivých pobočkách jsou spíše strohé. Bohatá je ovšem sekce dokumentů ke stažení. Uživatel se tedy základní informace o službách a pobočkách z webu dozví, avšak stráví tím delší čas.

Ani v oblasti moderních sociálních sítí a Webu 2.0 se belfastské, resp. severoirské veřejné knihovny prozatím neangažují v míře větší, než informativní. Aktivita na sociálních sítích se omezuje pouze na udržování profilu a základní informování. Interakce s uživateli tedy na Internetu zatím nijak výrazně nefunguje.

Více než aktivní jsou však knihovny v pořádání a vedení čtenářských klubů a v organizování dětských čtenářských kroužků a předčítání. Napříč knihovnami je čtenářům k dispozici velké množství těchto klubů, a to pro dospělé, tak i děti. Knihovny čtenářské skupiny specializují a pořádají v několika pobočkách kluby zaměřené na konkrétní literární žánry. Velké množství kroužků, klubů a čtení pořádají belfastské knihovny pro děti do 15 let.

Prioritou se, tak jako v ostatních knihovnách Severního Irska, stalo poskytování audioknih a elektronických knih. Elektronický katalog těchto dokumentů je obsahově i graficky dobře zpracován, ve fondu je více jak 25 tisíc položek a nabídka žánrů je velice bohatá.

6. ANGLIE - LONDÝN

6.1. Uspořádání samosprávného celku

Londýn jako administrativní celek se nazývá Greater London. Greater London je název pro region skládající se z částí City of London, City of Westminster a dalších 32 městských obvodů. V každém z 33 obvodů funguje samostatná síť veřejných knihoven, popsána však bude pouze jedna, a to jedna z nejstarších částí, na City of London. Tuto knihovní síť autorka navštívila a komunikovala s knihovním managementem.

Rozložení jednotlivých obvodů je zobrazeno na obrázku 21. Centrální část Londýna - City of London (1), která bude popsána v následující kapitole, je na mapce označena číslem 1.

Obrázek 21

Anglické statistiky uvádí k pololetí roku 2010 celkem 7 825 200 obyvatel pro celý Londýn, pro oblast City of London je to 11 700 obyvatel. Z tohoto počtu je 12,8% seniorů starších 65 let; 7,3% dětí do 15 let a 15,4% národnostních menšin.⁵⁷

6.2. Knihovní síť obvodu City of London

Zřizovatel

Knihovní síť City of London je zřízena Radou města (*City Council*), spadá přímo pod Oddělení knihoven (*Department of Culture, Heritage and Libraries*).

⁵⁷ GREATER LONDON AUTHORITY. *GLA Intelligence Update: 2010 Mid-Year Population Estimates* [online]. London: Greater London Authority, 2011. Dostupné z: <http://www.london.gov.uk/sites/default/files/Update%2011-2011%20Mid-2010%20population%20estimates.pdf>

Knihovní statistiky

Statistiky CIPFA za rok 2010 uvádějí, že knihovní síť City of London Libraries vykazovala 24 394 aktivních registrovaných čtenářů. Tedy těch, kteří za poslední rok navštívili knihovnu alespoň jednou. Je jich jednou tolik co rezidentů. Hendikepovaných uživatelů je v knihovní síti zapsáno k odběru služeb celkem 29. Celkový roční počet návštěv dosahuje čísla 638 527, počet výpůjček za roční období dosáhl počtu 607 946 vypůjčených dokumentů, z čehož objem 207 075 tvoří audiovizuální a elektronické dokumenty.⁵⁸

Tyto statistiky dále uvádějí, že v knihovnách City of London Libraries je obsazeno 20 míst knihovníky s odborným informačně-knihovnickým vzděláním, z celkového počtu 56 pracovních úvazků.

Pobočky

Síť knihoven v londýnské čtvrti City je velmi specifická, tvoří ji pouhé čtyři pobočky a knihovna mobilní. Hudební a hlavní Dětské oddělení je umístěno v Barbican Library, otevřené roku 1982. Jako hlavní výpůjční knihovny fungují Barbican Library a Shoe Lane Library. Zatímco pobočky City Business Library a Guildhall Library fungují jako odborné ekonomické (City Business) a hlavní referenční knihovny (Guildhall Library). A to z důvodu svého umístění, ve finančním centru Londýna. City Business Library je vedoucí veřejnou knihovnou ve Spojeném království, která působí jako odborná ekonomická knihovna přístupná zdarma veřejnosti.

Nabízí ekonomické a obchodní informace, fond a příruční knihovnu.

Obrázek 22

Podle statistik CIPFA 2010-2011 je nejvytíženější i nejnavštěvovanější knihovnou Barbican Library a to s 324 594 návštěvami za rok a s 447 884 ročními výpůjčkami.

Rozmístění jednotlivých poboček v obvodu je zobrazen na mapce v příloze 18. Nejstarší knihovnou je Guildhall Library, na jejímž místě fungovala veřejnosti přístupná knihovna již v roce 1425.

⁵⁸CIPFA. *CIPFAstats: Public library statistics. 2011-2012 estimates and 2010-2011 actuals*. Hampshire: Hobbs the Printers, Ltd., 2011. p. 22-32. ISBN 1750-6808.

Knihovní síť tvoří pobočky:

- Barbican Library
 - Music Library
 - Children's Library
- City Business Library
- Guildhall Library
- Shoe Lane Library

Následující tabulka zobrazuje dobu, kdy jsou jednotlivé pobočky otevřeny, a to v počtu hodin a dní v týdnu. Harmonogram provozní doby pojízdné knihovny popisuje kapitola Mobile Library.

Otevírací doba poboček

Obvody a příslušné pobočky	Otevřeno v týdnu		
	hodiny	dny	dny
Barbican	47	6	PO-SO
Shoe Lane	41	5	PO-PÁ
City Business Library	37,5	5	PO-PÁ
Guildhall Library	45	6	PO-SO

Tabulka 10. Zdroj: City of London, 2012.

6.3. Registrace čtenáře

Uživatel knihoven v londýnském obvodu City of London se může stát kdokoliv, kdo žije, nebo pracuje v obvodu. Členství není omezeno adresou trvalého bydliště. Tento fakt je dán zejména tím, že obvod City je převážně obchodní čtvrtí s vysokým počtem pracujících, studujících, ale s nižším počtem obyvatel s trvalým pobytem. Zaregistrovat se tam může kdokoliv, kdo se prokáže jménem a adresou svého bydliště, či pracoviště. Registrovat se budoucí čtenář může i přes on-line formulář na webových stránkách knihoven.⁵⁹

⁵⁹ On-line formulář je dostupný na adrese <<http://www.cityoflondon.gov.uk/librariesmembership/>>

6.4. Základní služby

- Výpůjční služby
- Referenční služby
- Kopírování, tisk, fax, scanner, kamera
- Počítače, Internet, Wi-Fi
- Meziknihovní výpůjční služba

Výpůjční služby

Jako výpůjční knihovny sítě City of London Libraries slouží Barbican Library a Shoe Lane Library. Fond Shoe Lane Library tvoří 42 tisíc svazků, přes 2 tisíce videí na nosičích VHS a DVD a 4,5 tisíce hudebních CD. Barbican Library uvádí 125 tisíc svazků v knihovním fondu, 15 908 notových zápisů, 16 087 zvukových nahrávek a 10 067 audiovizuálních dokumentů, 2 225 map.⁶⁰ Obě knihovny dále nabízí knihy ve formátu *Large print*, beletrii v cizím jazyce a učebnice pro výuku až 80 jazyků. V knihovním fondu jsou k dispozici i e-knihy a audioknihy ve formátu mp3, mapy a průvodce, hudební nosiče, filmy na VHS a DVD.

Jak bylo zmíněno již v kapitole „Pobočky“ v knihovně Barbican Library se nachází i hlavní Dětské oddělení a Hudební oddělení. Dětské oddělení disponuje v knihovním fondu více jak 25 tisíci položkami od obrázkových knih pro nejmenší až po literaturu pro mládež.

Statistická data CIPFA o velikosti fondu celé knihovní sítě City of London Libraries jsou uvedena v tabulce 11.

⁶⁰ JANSON, Marlies, OPITZ, Helmut. *World guide to libraries 2012*. Berlin: De Gruyter Saur, 2012.

Fond veřejných knihoven knihovní sítě City of London Libraries

Dokument	Počet	Roční přírůstek
Knihy	187 498	16 281
- z toho dětský fond	23 006	2 693
Audiovizuální a elektronické dokumenty	33 716	3 551
- z toho hudební dokumenty	15 404	1 759
- z toho DVD	10 824	1 226
- z toho audioknihy	4 122	562
Příruční knihovna - pouze knihy	3 011	110

Tabulka 11. Zdroj: CIPFA, 2011.

Hudební oddělení nabízí fond knih o hudbě a hudebnících, přes 70 druhů hudebních magazínů a dalších periodik, partitur a přes 14 tisíc hudebních CD nosičů.

Čtenáři mohou pro poslech přímo v knihovně využít osmi přístupných CD přehrávačů a deseti hudebních stojanů s novinkovými CD (viz obrázek 23). Knihovna nabízí čtenářům přístup i k několika elektronickým zdrojům s hudební tematikou (podrobněji kapitola On-line služby). A dále vyhledávání not přes elektronický index písní Barbican Song Index. Fond jich obsahuje přes 62 tisíc a v indexu lze vyhledávat podle názvu, jména skladatele či textaře.⁶¹

Obrázek 23

Pobočky Guildhall library a City Business Library jsou specializovány jako odborné knihovny. Jelikož oblast City of London je čtvrtí obchodní a finanční, hlavním zaměřením pobočky City Business Library je poskytování odborných ekonomických informací obyvatelům i pracujícím a to formou speciálních druhů dokumentů, odborných elektronických zdrojů a databází, odborných periodik a zejména pak odborným informačním servisem a akcemi. Knihovna Guildhall Library pak funguje jako hlavní referenční knihovna a historická knihovna s fondem obsahující dokumenty historické i zabývající se místní historií Londýna.

⁶¹ Výsledek vyhledávání v indexu Barbican Song Index je vyobrazen v příloze 19

Referenční služby

K využití příruční knihovny uživatel nepotřebuje čtenářskou průkazku, na všech pobočkách je příruční fond přístupný volně, případně je vyžádán doklad totožnosti. K dispozici jsou slovníky, encyklopedie, telefonní seznamy, rejstříky, mapy, elektronické zdroje a noviny a další periodika. Příruční knihovnu nabízí pobočky Shoe Lane Library a Barbican Library. Pobočky Guildhall Library a City Business Library působí jako odborné knihovny a specializují se na referenční služby. Guildhall Library je hlavní referenční knihovnou sítě a knihovnou spravující archiv a fond historie Londýna. Na obrázku je vyobrazena část nabídky odborných magazínů.

Obrázek 24

Kopírování, tisk, fax, scanner, kamera

Kopírování a skenování je možné na všech pobočkách knihovní sítě. Kopírování je zpoplatněno. Pobočka Barbican Library nabízí uživatelům i webovou kameru.

Počítače, Internet, Wi-Fi

Knihovny nabízí počítačové stanice vybaveny počítačem s přístupem na Internet, s programy pro hendikepované a případně i se scannerem. Všechny počítače v knihovní síti je 109, podle statistik CIPFA je to 93 počítačů na tisíc obyvatel. Na pobočce Barbican Library je uživatelům k dispozici i webová kamera a Library Information Wall, kde se nachází box na vracení knih a dále dva počítačové kiosky s přístupem na Internet zejména v době, kdy knihovna nemá otevírací hodiny.

Obrázek 25

Na počítačích jsou v pobočkách nainstalovány speciální programy pro hendikepované uživatele. Internet je k dispozici na standardní dobu jedné hodiny, je možné jej zarezervovat předem a dobu užívání prodloužit. Všechny čtyři pobočky nabízí síť Wi-Fi, a to zdarma.

Meziknihovní výpůjční služba

Samozřejmostí je možnost meziknihovních výpůjček z fondů knihoven v Londýně, ve Spojeném království i ze zahraničí. Služba je zpoplatněna.

6.5. On-line služby

- Webové stránky
- Elektronický katalog
- Elektronické zdroje
- Sociální sítě
- Mobilní aplikace
- Elektronické knihy a audioknihy
- Library Information Wall
- Library Elf
- On-line newsletter

Webové stránky

Webová prezentace knihoven oblasti City of London je dostupná na webové adrese <<http://www.cityoflondon.gov.uk/services/libraries-and-archives/Pages/default.aspx>> pod záložkou *Sevices/Libraries and archives*. Webové stránky však byly v průběhu analýzy zaktualizovány a kompletně graficky změněny. Proto jsou v příloze doloženy náhledy obou variant stránek.⁶² Zanalyzována však bude jen aktuální verze.

Na nových webových stránkách se po rozkliknutí záložky *Libraries and archives* zobrazí hlavní stránka knihoven a oddělení London Metropolitan Archive. Hlavní stránka je rozdělena na čtyři hlavní části, na oddělení London Metropolitan Archive, a dále na čtyři pobočky sítě - Guildhall, City Business Library a výpůjční Shoe Lane a Barbican zařazený dohromady jako Lending Libraries.

⁶² Vyobrazení obou webových stránek je dostupné v příloze 20

Po rozkliknutí pobočky se zobrazí její detailní popis, historie pobočky, umístění, kontakty, provozní doba, veškeré informace k registraci, odkazy na elektronický katalog, elektronické zdroje, sociální sítě, newsletter knihovny, rychlý náhled na blížící se kulturní akce i odkazy na sociální sítě dané pobočky. Obecné i detailní informace jsou uvedeny u každé ze čtyř poboček zvlášť a to zejména proto, že knihovny se svým zaměřením a tím i poskytovanými informacemi značně liší. Podrobně jsou proto popsány zejména nabízené služby a produkty poboček City Business Library a Guildhall Library.

Na těchto stránkách (záložka Information sheets) jsou vyvěšovány ve velkém množství dokumenty ve formátu PDF ke stažení, jedná se o graficky upravené informace o službách či elektronických zdrojích, které knihovny poskytují, jsou rozděleny tematicky, či podle ekonomické oblasti.

Webová prezentace knihoven je po grafické změně a aktualizaci přehledná, systematická, uživatelsky přívětivá a střízlivě barevná. Stránky lze tisknout v tisknutelném rozlišení či poslat jako e-mail. Elektronický katalog knihoven se otevírá na vlastní webové stránce.

Tento samostatný portál pod názvem City of London Libraries nabízí v záložce Library Online⁶³ přístup k elektronickému katalogu, elektronickým zdrojům, fondu elektronických knih a audioknih, k aplikaci Library Elf. Dále je na portálu přístupný seznam novinek v knihovním fondu, seznam s odkazy na sociální sítě, a dotazníkový formulář.

Elektronický katalog

Katalog sítě City of London Libraries je přístupný přes samostatný webový portál Library Online na adrese <<https://prism.talis.com/cityoflondon/advancedsearch>>. Použit lze jednoduché vyhledávání přes vyhledávací políčko i pokročilé vyhledávání kombinací několika polí. Po zadání hesla do příslušného políčka se vyhledané záznamy zobrazí v seznamu s krátkým popisem a fotografií dokumentu (obalu knihy, CD apod.). V levé části obrazovky se čtenáři nabídnou další možnosti upřesnění a také umístění již vyhledaných záznamů. Lze tedy dále filtrovat již vyhledané záznamy a to podle titulu, žánru, jazyku dokumentu, typu dokumentu, předmětového hesla, roku vydání

⁶³ Elektronické zdroje a katalog jsou přístupny na portálu Library Online <<https://prism.talis.com/cityoflondon/home>>

a poboček, kde jsou dokumenty k dispozici. Po otevření konkrétního záznamu se uživateli zobrazí nejprve položky jako je autor a název díla, fotografie přebalu, typ dokumentu, jazyk dokumentu, místo a rok vydání a dostupnost na konkrétních pobočkách. V detailu pobočky se čtenáři zobrazí formát dokumentu a signatura. Dalšími informacemi u záznamu jsou ISBN, anotace, poznámka k jazyku dokumentu a případný překladatel, fyzický popis dokumentu. V tomto detailním záznamu dokumentu si lze přes ikony záznam dokumentu uložit, či si ho přímo rezervovat.⁶⁴

Elektronické zdroje

I seznam a přístup k online elektronickým zdrojům je možný přes portál Library Online. Přístup ke zdrojům není omezen na počítače přímo v knihovně, lze se přihlásit i z domova, a to pod svým čtenářským registračním číslem. Uživatelům jsou k dispozici zdroje z několika tematických skupin. Hudební periodika, záznamy, index písní zastupují zdroje Oxford Music Online, International Index to Music Periodicals, vlastní Barbican Song Index a Naxos Music Library, Naxos Video Library.

Encyklopedické zdroje nabízí Oxford reference online, Oxford art online, Oxford English dictionary, Credo reference, KnowUK, Encyclopedia Britannica online, Who's who. Elektronické archivy novin jsou zastoupeny například zdroji UK Newsstand, Daily Mirror archive, Financial Times historical archive, 19th Century British Library newspapers a další.

Pro čtenáře v pobočce Guildhall jsou přístupné například následující databáze: 19th Century British Newspapers, Ancestry Library Edition, AskCymru, Encyclopaedia Britannica Online, European Sources Online, Find My Past, Firest Steps, Infotrac Newspapers, Life in Great Britain, Market Line, News Bank, Our Online Mapping Portal, Oxford Dictionary of National Biography, Oxford English Dictionary, Oxford Language Dictionaries Online, Oxford Music, Oxford Art Online, Oxford Reference Online, The Times Digital Archive 1785-1985, Which?, Who's Who, Who Was Who.⁶⁵

Odborná City Business Library nabízí databáze ekonomického charakteru: COBRA, Company Intelligence (Morningstar) (UK, USA, Canada), Datamonitor360 (Global),

⁶⁴ Výsledky konkrétního vyhledávání v katalogu je zobrazeno v příloze 21

⁶⁵ Kompletní seznam elektronických zdrojů je dostupný na adrese: <<http://www.cityoflondon.gov.uk/things-to-do/archives-and-city-history/guildhall-library/collections/Documents/Electronic%20Resources/online-resources-at-guildhall-library.pdf>>

Experian B2B Researcher (UK), Key Note (UK), Mint (Global), Passport GMID (Euromonitor) (Global).⁶⁶

Sociální sítě

Odkazy na sociální sítě⁶⁷, kde pobočky působí, jsou umístěny vždy na úvodní stránce každé pobočky. Jsou zde vždy proklikem zobrazeny všechny sítě, na kterých se daná pobočka prezentuje. Knihovní síť nemá jeden společný profil, ten inzeruje pro celý obvod pouze Rada města. Každá pobočka má tedy svůj vlastní profil.

Sociální síť Facebook užívají všechny pobočky a pojízdná knihovna. Informace, které zde zveřejňují, se neliší, jsou to především informace o kulturních a vzdělávacích akcích, o novinkách v knihovnách a ve fondu. Pobočka City Business Library zde vystavuje fotografie zaměstnanců, Barbican Library pak fotografie z různých kulturních akcí knihovny, pobočka Guildhall Library využívá Facebook jako místo pro prezentaci historických fondů, tisků a obrazových materiálů. Pojízdná knihovna zde vyvěšuje zejména změny v jízdním řádu a pobočka Shoe Lane Library pak fotografie z rekonstrukce knihovny. U všech poboček je však aktivita a interakce spíše jednostranná a slouží hlavně jako nástěnka či informační tabule.

Další využívanou sítí je Twitter. Zde mají profil též všechny pobočky, pojízdná knihovna a také Hudební oddělení Barbican Music Library. Stejně jako u sociální sítě Facebook, i zde se knihovny prezentují podle svého zaměření. Nejaktivnější a s největší zpětnou vazbou od čtenářů je Barbican Music Library, ikdyž stejně jako ostatní knihovny, informuje o novinkách, změnách, kulturních akcích apod.

Jediná City Business Library užívá pro komunikaci a prezentaci profesní síť LinkedIn, respektive knihovní skupinu, do které se uživatelé mohou hlásit.

Překvapivě aktivní jsou i jednotlivá oddělení knihoven City of London Libreres. A to především Bibliographical Service Section, které provádí akvizici a následnou katalogizaci pro knihovny a prezentuje svoji práci na videoportálu Youtube a dále na blogu Wordpress.

⁶⁶ Kompletní seznam elektronických zdrojů je dostupný na adrese: <<http://www.cityoflondon.gov.uk/business/economic-research-and-information/city-business-library/information-sheets/Documents/e-resources-at-city-business-library.pdf>>

⁶⁷ Náhledy profilů knihoven na sociálních sítích je zobrazeno v příloze 22

Mobilní aplikace

Aplikace do chytrých mobilních telefonů The Library App nabízí uživatelům služby jako je lokalizace knihovnických poboček v síti City of London Libraries, dále kalendář akcí a čtenářských klubů pořádaných knihovnami a v neposlední řadě přístup do elektronického katalogu knihoven. Knihovny do budoucna počítají s uživatelsky přístupnějším prostředím a zejména pak s rozšířením nabídky elektronického katalogu o placení poplatků právě přes mobilní aplikaci The Library App.

Elektronické knihy a audioknihy

Knihovny ve svém fondu nabízejí i elektronické a zvukové knihy. Jednorázově si lze vypůjčit až čtyři elektronické knihy, u audioknih výpůjčka omezena není. Nahrávky se stahují do osobního počítače, čtečky, MP3 přehrávače, iPODu či do chytrých telefonů.

Ve fondu audioknih jsou zastoupeny tituly všech žánrů. Výpůjčka je zdarma. Katalog audioknih OneClickDigital je přístupný přes portál Library Online.⁶⁸ K vytvoření vlastního účtu je nutné zadat číslo knihovní průkazky. Poté lze vytvářet i vlastní seznamy audioknih a spravovat svůj účet.

Knihovny nabízí dvě varianty přístupu k elektronickým knihám. Jednou je stahování dokumentů, druhé je online čtení přímo z webových stránek. Pro obě varianty je ale nutné se nejprve přihlásit pod svým čtenářským registračním číslem.

Library Information Wall

Informační koutek v předsáli knihovny Barbican Library nabízí box na vracení knih a dále dva počítačové kiosky s přístupem na Internet. Obě služby jsou uživatelům určeny k užívání zejména v době, kdy je knihovna zavřena. Na obrázku se vlevo nachází dotykový displej s boxem pro vracení knih bez knihovní obsluhy, vpravo pak jsou k dispozici dva počítačové kiosky s rychlým přístupem k Internetu.

Obrázek 26

⁶⁸ Náhled katalogu elektronických knih je zobrazený v příloze 23

Library Elf

Library Elf je speciální platforma na sledování výpůjček v několika knihovnách najednou, či na několik čtenářských průkazek najednou. Tuto službu neprovozují City of London Libraries samy, jsou pouze knihovnamí, které jsou v tomto projektu zapojeny a umožňují svým čtenářům aplikovat svoje čtenářské konto do tohoto programu.⁶⁹ Přístup do aplikace je možný přes stránky Library Online, které jsou součástí portálu elektronických zdrojů City of London Libraries.

On-line newsletter

Pobočky City of London vydávají elektronický newsletter. Například Shoe Lane Library vydává newsletter čtvrtletně a připomíná v něm nejen základní služby, které nabízí, ale především informuje o novinkách v knihovně. Informuje o nových přírůstcích ve fondu a kulturních akcích, které jsou v knihovně pořádány. Newsletter je vydáván v rozsahu do deseti stran a má velice jednoduchou a strohou grafickou úpravu. Zatímco pobočka Barbican library vydává newslettery dva. Měsíčně informuje o novinkách v knihovním fondu v rozsahu přes dvacet stran a plně v textové podobě. A dále vydává informační newsletter o pobočce, v jednodušší podobě v rozsahu dvoustrany. Knihovna Guildhall Library vydává newsletter měsíčně, rozsahem se vejde do dvaceti stran a informuje o kulturních akcích pobočky, a v textové podobě nabízí i referát na vybrané téma. City Business Library informuje čtenáře o knihovních novinkách podobou e-mailu, nikoliv newsletteru.

6.6. Speciální služby

- Pojízdna knihovna (*Mobile Library*)
- Home Delivery Service
- Toy Library
- Speciální zařízení a fond
- Rešeršní a informační služby
- Local History

⁶⁹ Demo verze je přístupná na adrese <<http://www.libraryelf.com/Demo.aspx>>

Pojízdná knihovna (*Mobile Library*)

Pojízdná knihovna City of London obsluhuje východní část obvodu a to z důvodu absence kamenné pobočky v této lokalitě. Knihovna má čtyři stálé zastávky, Devonshire Square, kde stává dvakrát týdně, Little Somerset Street, White Kennet Street

a America Square. V každé zastávce v určený den nabízí služby šest hodin denně, nejčastěji od deseti do čtyř hodin odpoledne. Fond pojízdné knihovny je malý, knihovním vozem je pouze dodávka. Avšak dostupný přes mobilní knihovnu je celý knihovní fond knihovní sítě.

Obrázek 27

Home Delivery Service

Službu dovozu výpůjček pro pohybově znevýhodněné čtenáře provozuje pobočka Barbican Library. Jedná se o službu, kdy knihovna zajišťuje rozvoz a následný sběr výpůjček (knihy, CD, DVD) čtenářům, kteří nejsou díky hendikepu či věku schopni navštívit kamennou knihovnu. Služba je poskytována zdarma.

Toy library

Knihovny v londýnském City nabízí pro dětské čtenáře tzv. Toy library, čili fond hraček, dětských her či dětských výukových pomůcek. Předměty lze vypůjčit absenčně či prezenčně v dětském oddělení knihoven.

Speciální zařízení a fond

Ve fondech knihoven jsou pro hendikepované uživatele k dispozici audioknihy a knihy s větším fontem písma. Zařízení poboček je přizpůsobeno vozíčkářům jak bezbariérovým přístupem do budovy, tak několika speciálně upravenými počítačovými stanicemi. Samozřejmostí jsou počítačové programy na zvětšení písma a na převod textu na řeč (Zoomtex a Jaws). V Hudebním oddělení knihovny Barbican Library mohou čtenáři zdarma ke hře využít i dvou kusů elektrických pian. Speciální fond zastupuje cizojazyčná literatura, například beletrie v polštině (viz obrázek 28).

Obrázek 28

Rešeršní a informační služby

Knihovna City Business Library vypracovává rešerše na míru. Tuta rešeršní služba se nazývá Focus Research a informační specialisté vyhledávají kontaktní a finanční informace o firmách z firemních databází, informace z tisku a odborných ekonomických periodik, statistiky a burzovní informace, zákony, historické záznamy apod. Služba je zpoplatněna sazbou od 20 liber.

Local History

Referenční knihovna Guildhall Library spravuje historický fond a fond dokumentů vztahujících se k lokalitě Greater London i samotné City of London. Nabízí knihy, elektronické zdroje, manuskripty, službu Family history.

Přes portál Library Online jsou dostupné elektronické zdroje, zpravidla archivy historických novin a periodik, jako například UK Newsstand, Daily Mirror archive, Financial Times historical archive, 19th Century British Library newspapers, Picture Post Historical Archive a další.

6.7. Výpůjční doba, poplatky a pokuty

V tabulce 8 jsou uvedeny výpůjční poplatky jednotlivých druhů dokumentů, výše pokut a také výše případných slev, které jsou v síti knihoven nabízeny.⁷⁰

Výpůjční doba, poplatky a pokuty

Výpůjčka	Výpůjční doba	Poplatek za 1 výpůjčku v £	Pokuta za 1 den zpoždění za 1 výpůjčku
Knihy	3 týdny	zdarma	£ 0,19
CD	1 týden	£ 0,50	£ 0,19
	3 týdny	£ 1,50	
VHS	1 týden	£ 1,50	£ 0,50
DVD	1 týden	£ 2,75	£ 1,00
Internet	-	zdarma	-

Tabulka 8. Zdroj: City of London, 2012.

⁷⁰ Kompletní seznam poplatků je dostupný na <<http://www.cityoflondon.gov.uk/services/libraries-and-archives/lending-libraries/Pages/Loan-periods-and-charges.aspx>>

Jak z tabulky vyplývá, výpůjčky knih na standardní výpůjční dobu jsou poskytovány zdarma, platí ovšem omezení na množství svazků, které si čtenář může absenčně odnést. U knih pro dospělé je to 12 knih, u dětí 8 knih. Z audiovizuálních dokumentů si lze vypůjčit až 12 hudebních CD na dobu tří týdnů, 6 DVD, nebo VHS. Ty už jsou však zpoplatněny. Knihovny uvádí, že vzdělávací DVD, CD-ROMy a VHS jsou půjčovány bez poplatku. Zpoplatněny jsou rezervace dokumentů (£ 1,00), avšak provedení rezervace knihovníkem je zpoplatněno vyšší sazbou (£ 1,50) a dále kopírování, tisk.

Standardní výpůjční doba je u knižních dokumentů tři týdny, u audiovizuálních dokumentů jeden, nebo tři týdny. Všechny výpůjčky lze elektronicky, osobně, nebo telefonem prodloužit až pětkrát.

6.8. Kulturní a vzdělávací akce

- Čtenářské skupiny (*Reading Groups*)
- Rhymetime a Storytime
- Read to Succeed
- Stay and Play Session
- Kurzy práce na PC a Internetu
- Kurzy elektronických zdrojů
- Jazykové kurzy
- Kulturní akce pro děti
- Výstavy, přednášky a workshopy pro dospělé

Reading groups

Dvě čtenářské skupiny se scházejí v knihovně Shoe Lane Library jednou měsíčně. Jedna ze skupin je určena především seniorům, druhá je pro dospělé. Čtyři skupiny organizuje pobočka Barbican Library. Čtenářský kroužek probíhá podle klasických pravidel, kdy se v termínu jednoho měsíce čte hromadně předem určená kniha a na setkání se pod vedením knihovníka diskutuje a probírá její obsah.

Čtenářské skupiny a předčítání pro děti organizuje dětské oddělení pobočky Barbican Library. Aktuálně probíhají tři čtenářské skupiny, pro děti ve věku 7-9, 10-12 a 10-14 let. Kroužek trvá jednu hodinu a kromě diskuzí nad přečtenou knihou jsou pro děti připraveny i hry a doprovodný program.

Rhymetime a Storytime

Knihovny se zaměřuje i na děti předškolního věku. Dětské kroužky s předčítáním pořádá pobočka Shoe Lane Library či Mobile Library a to jednou týdně pro děti do pěti let.⁷¹ Během hodiny jsou dětem k dispozici i hračky z knihovního fondu. Několik typů podle věkové kategorie nabízí Dětské oddělení Barbican Library. Bookstart Rhymetime se pořádá jednou týdně pro děti do 18 měsíců a jednou týdně pro děti do tří let.

V prvním případě se pro děti zpívá a připravují se různé říkanky, v případě druhém se dětem již přibližuje slovní zásoba a význam slov. Pro děti ve věku 3-5 let se jednou týdně koná Storytime Session s předčítáním. Například v pobočce Barbican Library (viz obrázek 29).

Obrázek 29

Reed to Succeed

Dětské oddělení Barbican Library pořádá pro děti ve věku 5 až 14 let speciální kroužek čtení Reed to Succeed. Tento kroužek je veden proškoleným dobrovolníkem, který jednou týdně na třicet minut procvičuje s dítětem čtení, přednes či recitaci. Kroužek tedy slouží k procvičování a prohlubování čtenářských schopností u dítěte.

Stay and Play Session

Jednou týdně pořádají knihovny (pobočka Shoe Lane Library) setkání rodičů a dětí v knihovnách či dalších kulturních centrech. Dětem jsou k dispozici hračky, obrázkové knihy z knihovního fondu a knihovnou připravený program a předčítání.⁷²

Kurzy práce na PC a Internetu

Vzdělávací kurzy práce na počítači pro začátečníky a kurzy Internetu pro začátečníky nabízí pobočky Shoe Lane Library, Barbican Library a Guildhall Library. Třetí zmiňovaná pořádá i workshopy elektronických zdrojů knihoven.

⁷¹ Pozvánka na Rhymetime je vyobrazena v příloze 24

⁷² Pozvánka na Stay and Play Session je vyobrazena v příloze 24

Kurzy elektronických zdrojů

Pobočka City Business Library pro uživatele pořádá kurzy elektronických zdrojů, tento kurz je zpoplatněn a nabízí pohled a praktické cvičení v databázích, které spadají do ekonomického zaměření knihovny. Kurz je nutné rezervovat, je zpoplatněn částkou 10 liber a probíhá v učebně pobočky. Databázemi, které představují svým uživatelům, jsou firemní Company Intelligent Morninstar a dále databáze Key Note a Passport GMID.

Jazykové kurzy

Výuka jazyků probíhá v pobočkách City of London Libraries online pomocí interaktivního online programu Transparent Language Online, který je dostupný přes knihovní portál elektronických zdrojů Library Online. Registrovaný uživatel knihoven si zde může vybrat z jazykových výukových programů v osmdesáti jazykových verzích.

Kulturní akce pro děti

Dětské oddělení v pobočce Barbican Library pro děti pořádá několik vzdělávacích a kulturních akcí spojených s literaturou a knihami. Jedná se především o literární programy, autorská čtení, ale i knižní jarmark.

Výstavy, přednášky a workshopy pro dospělé

Knihovna City Business Library v rámci svého odborného ekonomického zaměření pořádá velké množství přednášek zaměřených na podnikání, tržní prostředí, obchod a dále workshopy a přednášky, které prakticky radí se začínajícím podnikáním. Výstavy, přednášky, workshopy, koncerty či literární večery se uskutečňují podle aktuálního programu ve všech pobočkách knihovní sítě, archivu i galerii. K dvoustému výročí narození spisovatele Charlese Dickense probíhalo několik akcí, například přednáška v pobočce Shoe Lane Library „Oliver Twist’s London“. Kompletní kulturní a vzdělávací program knihoven, archivu a galerie City of London je vydáván čtvrtletně v brožuře Events (viz obrázek 30) a hledat lze i v interaktivním kalendáři na webu.⁷³

Obrázek 30

⁷³ Brožura Events je dostupná elektronicky na adrese <<http://www.cityoflondon.gov.uk/things-to-do/archives-and-city-history/guildhall-library/events/Documents/culture-heritage-libraries-events-programme.pdf>>, kalendář na adrese <<http://www.cityoflondon.gov.uk/events/Pages/default.aspx>>

6.9. Zhodnocení

Jelikož knihovní síť oblasti City of London je tvořena pouhými čtyřmi pobočkami a knihovnou pojízdnou jsou jejich funkce a zaměření jasně dány. A to proto, že oblast City of London je finanční a obchodní čtvrtí Londýna, kde počet obyvatel s trvalým pobytem zdaleka nedosahuje počtu lidí, kteří zde pracují. Počet registrovaných čtenářů je násobně vyšší než počet trvalých obyvatel obvodu.

Proto knihovny využily tento potenciál a orientují se právě na podnikatele, obchodníky, zaměstnance firem, bank, finančních subjektů a nabízejí jim ekonomické, obchodní informace, přístupy k databázím. City Business Library má odborné ekonomické zaměření a působí i jako referenční knihovna s ekonomickým zaměřením. Knihovna nabízí i poradenství nezaměstnaným a v oblasti zakládání vlastního podnikání. Jak knihovna sama uvádí jedním z důvodů je současná hospodářská krize a s ní související důraz na aktivní pomoc při hledání práce či rozjezd vlastní firmy. Druhou odbornou knihovnou veřejné knihovní sítě je pak Guidhall Library, která se specializuje na referenční služby a slouží i jako hlavní knihovna místní historie (historie Londýna). Toto rozdělení čtyř poboček je velice rozmanité, spolu s dvěma klasickými knihovnami pokrývají široký rozsah služeb od dětí, po seniory, přes občana po studenta či odborníka.

Při registraci čtenářů, či při nabídce otevíracích hodin knihovny nijak nevynikají. Nenabízejí žádné nadstandardní členství, či několik typů průkazek. Pobočka Barbican Library nabízí box na vracení knih i mimo otevírací dobu knihovny.

Knihovny neuvádí, zda poskytují prostory a učebny k pronájmu. Pro využití čtenářům však učebny, i počítačové, jsou.

Webové stránky knihoven jsou po grafické úpravě a aktualizaci velice uživatelsky příjemné. Na rozdíl od předchozí verze jsou barevné, s větším počtem fotografií, přesto jsou přehledné, systematické, logicky členěné. Informací a textového obsahu je na stránkách dostatek, nechybí však telefonická kontaktní linka pro získání detailnějších informací. Jelikož je zaměření čtyř poboček rozdílné, je pro uživatele praktický rozcestník na úvodní webové stránce, kde si vybere konkrétní buď odbornou, nebo klasickou výpůjční knihovnu a poté najde i konkrétní informace k daným službám.

Obecné informace o registraci či výpůjční pravidla tak nejsou centrálně pro všechny pobočky uvedeny na jednom místě, ale dostat se k nim lze právě přes stránky jednotlivých poboček.

Stejně tak přístup k elektronickému katalogu není možný z úvodní prezentace, ale až z prezentací jednotlivých poboček. Na sociální síti knihovny odkazují ze seznamu na portálu elektronických zdrojů Library Online. Knihovny k prezentaci využívají nejvíce Facebook a Twitter, jejich aktivita se ale omezuje pouze na informování o novinkách v knihovním fondu, kulturních akcích apod. Bohaté jsou ovšem nahrané fotogalerie poboček a akcí.

Tradičně výborné služby nabízejí City of London Libraries hendikepovaným uživatelům a dětem a to v podobě dovozkové služby a pojízdné knihovny, pro děti pak několika typy čtenářských kroužků a předčítání Rhymetime a Storytime. Unikátní je pak fond hraček, který je aktivně využíván právě i při těchto akcích. Netradiční je i aktivita Reed to Succeed pro děti do 14 let, kde si děti pod dohledem procvičují svoje čtenářské schopnosti.

Bohatý a rozmanitý je i knihovní fond, a to zejména díky sbírkám cizojazyčné literatury, která kopíruje stav obyvatelstva City of London a Spojeného království celkově. Proto ve fondu nechybí knihy, CD nosiče, audioknihy v polštině, nebo čínštině. Nejedná se jen o pár kusů, ale přímo o část knihovního fondu. A protože knihovny sledují i technické trendy, nabízí samostatný fond elektronických knih a audioknih.

Jako hlavní výhodu vidím v City of London Libraries jejich odlišnost, rozmanitost a specializaci z důvodu své specifické lokality. Pobočky ale plní i svoji klasickou výpůjční funkci s fondem a hudebním či dětským oddělením.

7. SROVNÁNÍ

Výsledky všech analýz a porovnávání služeb a organizace veřejných knihoven ve Spojeném království popisuje následující kapitola a srovnávací tabulky níže uvedené. Pro srovnání služeb a organizace byly vybrány města Cardiff, Edinburgh, Belfast a Londýn a jejich knihovní sítě. Jelikož má Severní Irsko knihovní síť jednotnou pro celou zemi, nelze u několika kritérií srovnávat město Belfast, ale pouze právě celou knihovní síť Severního Irsku Libraries NI. Avšak kritéria služeb a organizace jsou uváděny pouze pro pobočky na území města Belfast. Statistická data a informace o obyvatelstvu jsou k dispozici pouze pro celé Severní Irsko, proto jsou v analýze uváděna a v tabulce jsou označena příznakem (NI). U Londýna, jak už bylo dříve popsáno, je zkoumanou a analyzovanou oblastí pouze jeden z 33 obvodů Londýna - City of London.

Z výsledků analýz lze porovnat knihovny, určit, která z nich je v dílčích kritériích lepší, v čem vyniká. Nelze však jasně určit, která knihovna je celkově nejlepší a to proto, že každá ze sítí je zaměřena jinak (City of London Libraries) nebo je zřízena jinak (Libraries NI).

7.1. Srovnání zkoumaných oblastí

Následující tabulka shrnuje analýzu územních celků, tj. hlavních měst Spojeného království - Cardiff, Edinburgh, Belfast a City of London. Jak je z tabulky patrné, třetí sloupec uvádí data buď za město Belfast, nebo za celé Severní Irsko (NI). Ze statistik lze porovnat, že City of London je se svým počtem obyvatel nejmenší knihovní sítí. Ze struktury obyvatelstva však vyplývá, že zde žije nejpočetnější skupina menšin, nejméně dětí a oproti ostatním městům i nejméně seniorů nad 65 let. Cardiff i Edinburgh jsou co do počtu mládeže a seniorů na stejných hodnotách, v Edinburghu však žije o polovinu menšin méně. Belfast naopak vyniká v počtu seniorů, v procentu menšin je však na nejnižším čísle. Žije zde necelé procento menšin, nejméně ze všech sledovaných měst Spojeného království. Podle zanalyzovaných služeb i autorčiny osobní návštěvy jasně vyplývá, že Londýn jako hlavní město celého Spojeného království zaměřuje svoje služby z velké části právě na menšiny žijící v jednotlivých obvodech, City of London nevyjímaje. Knihovní síť s menšinami spolupracuje a přizpůsobuje jim složení fondu a svých služeb. Nejvíce služeb, fondu, ale

i čtenářských kroužků v cizím jazyce nabízí město Edinburgh, ačkoliv procento menšin na svém území má druhé nejnižší. Služby seniorům nabízí knihovní síť bez rozdílu stejně, vycházejí se svého poslání, ačkoliv knihovny City of London mají jen 12,8 % seniorů nad 65 let z celkového počtu obyvatel.

Složení obyvatelstva

Složení obyvatelstva	Cardiff	Edinburgh	Belfast	City of London
Počet obyvatel	341 100	486 120	268 745	11 700
Senioři nad 65 let v %	17,8	16,9	21,2 (NI)	12,8
Děti do 15 let v %	15,5	14,9	17,1 (NI)	7,3
Menšiny v %	8,4	4,1	0,8 (NI)	15,4

Tabulka 13. Poznámka: NI - Severní Irsko celá jednotná knihovní síť.

7.2. Dekompozice knihovních sítí

Srovnávací tabulka „Dekompozice“ uvádí srovnávací statistiky a informace o knihovních sítích. U statistických dat o počtu čtenářů a návštěv jsou u Belfastu použity statistiky za celé Severní Irsko a jeho jednotnou knihovní síť, proto je v závorce údaj doplněn poznámkou (NI).

Ze sebraných dat lze doložit, že největší knihovní síť, co do počtu poboček je skotská knihovní síť Edinburgh City Libraries, následuje velšská Cardiff Libraries. Třetím městem s nejvyšším počtem poboček je severoirský Belfast, celkem 18 poboček na území města, avšak tato síť Libraries NI, je specifická tím, že funguje jako jeden celek pro celé Severní Irsko a to s počtem knihoven na celém území země celkem 99 knihoven.

Vytíženost knihoven lze změřit podle počtu poboček, které mají otevřeno i všech sedm dní v týdnu. Je to pouze knihovna v knihovní síti Edinburgh City Libraries. A dále počet poboček v síti, které mají otevřeno více jak 45 hodin v týdnu. Nejlépe si stojí Cardiff's Libraries kdy při počtu 20 poboček má plných 17 z nich otevřeno více jak 45 hodin týdně. Například u City of London Libraries jsou to dvě pobočky ze čtyř, čili 50%.

Vzhledem k různé velikosti knihovních sítí lze porovnávat počet odborných knihovníků v knihovnách pouze orientačně, v počtu knihovníků na pobočku je nejlepší City of

London, dvacet odborných míst na čtyři pobočky. Je to ale dáno odborným zaměřením této knihovní sítě.

V počtu čtenářů vyniká Edinburgh ve Skotsku. Za celé Severní Irsko uvádějí statistiky CIPFA vyšší číslo, za samotný Belfast však počet čtenářů není k dispozici. Nejnižší počet uživatelů uvádí City of London, avšak na procento k počtu obyvatel obvodu má čtenářů nejvíce. Hendikepovaní uživatelé jsou nejvíce zastoupeny v knihovnách Edinburghu. Zajímavé je, že jejich počet je v samotném městě stejně vysoký jako počet hendikepovaných v knihovnách v celém Severním Irsku.

Dekompozice

Statistiky/fond	Cardiff	Edinburgh	Belfast	City of London
Počet poboček	20	28	99/18	4
Počet knihoven s počtem hodin nad 45 hodin v týdnu	17	16	8	2
Knihovny otevřené 7 dní	x	✓	x	x
Počet míst obsazených odborným knihovníkem	22	50	68 (NI)	20
Počet čtenářů	81 972	94 071	294 492 (NI)	24 394
% čtenářů k počtu obyvatel	24,0%	19,3%	-	208,4%
Počet hendikepovaných	117	565	538 (NI)	29
Počet návštěv	2 057 392	2 649 067	6 886 172 (NI)	638 527
Počet výpůjček	1 853 563	2 570 984	5 913 994 (NI)	607 946
Knihy ve fondu	585 911	1 336 363	2 525 215 (NI)	187 498
- z toho dětský fond	130 552	217 190	823 611	23 006
Audiovizuální a elektronické dokumenty ve fondu	32 920	119 145	*	33 716
- z toho hudební dokumenty	10 806	59 529	77 992	15 404
- z toho DVD	9 780	14 654	61 969	10 824
- z toho audioknihy	11 490	36 671	73 360	4 122
Límit na výpůjčku knih	15	12	*	12 a děti 8
Pojízdná knihovna	✓	2	✓	✓
Pojízdná knihovna pro děti	x	✓	x	x
Dětské oddělení	✓	✓	✓	✓
Music Library	✓	✓	✓	✓
Special Collection Library	✓	✓	✓	✓
Art Library	x	✓	x	x
Local Studies and Family History	✓	✓	✓	✓
Rešeršní oddělení	x	x	✓	✓

Tabulka 14. Poznámka: * Data nejsou k dispozici, x Knihovna službu neposkytuje, ✓ knihovna službu poskytuje.

Zajímavé jsou výsledky porovnávání počtu výpůjček a počtu návštěv. Vyrovnané co do počtu návštěv jsou Cardiff's Libraries a Edinburgh City Libraries. Edinburgh i City of London zase vykazují přibližně stejné číslo jak pro počet návštěv tak pro počet výpůjček.

Z porovnání knihovních fondů, kde jsou data získány ze statistik organizace CIPFA je patrné, že nejvyšším počtem všech dokumentů disponuje síť Libraries NI, avšak ta funguje na území celého Severního Irsku, nejde tedy jen o knihovny Belfastu. Proto knihovní síť s největším fondem je město Edinburgh.

Pojízdnou knihovnou disponují všechny knihovní sítě, Edinburgh City Libraries provozuje dokonce dvě mobilní knihovny a navíc speciální dětskou pojízdnou knihovnu. Rešeršním samostatným oddělením se mohou pochlubit pobočky v Belfastu a v City of London. Dětské a hudební oddělení je zastoupeno ve všech knihovních sítích, edinburghská síť provozuje i Art Library.

7.3. Srovnání služeb, akcí, propagace a vybavení knihoven

Služby

V množství a variantách služeb, které jednotlivé knihovní sítě v zemích Spojeného království nabízí, nejsou větší rozdíly. Knihovny, bez rozdílu země, mají doporučeno v zákoně, že musí poskytovat kvalitní služby svým uživatelům. Jak kvalitní není stanoveno.

Edinburgh, jako jediný, nabízí více druhů registrace, například i pro skupiny, a také on-line registraci, stejně jako Belfast a Londýn. Cardiffské knihovny tuto variantu registrace teprve připravují.

Všechny sítě veřejných knihoven v zemích Spojeného království provozují rozvoz knih pro hendikepované či nemohoucí čtenáře. Z výsledků analýz vyplývá, že sítě ve skotském Edinburghu a v severoirském Belfastu nabízí dokonce dvě tyto služby. Pro hendikepované zrakově, jsou k dispozici programy pro slabozraké, které nabízí kromě Belfastských knihoven všechny sítě. Knihovní fond pro slabozraké, nejčastěji tvořen audioknihami a knihami *Large print books*, je zastoupen ve všech knihovních sítích. Stejně tak je zastoupen i cizojazyčný fond. A to především proto, že všechna města

v jednotlivých zemích Království musí nabízet fond a služby i enormnímu počtu cizinců a národnostních menšin v daném obvodu, resp. městě.

Mezi klasický fond lze již zařadit i audioknihy a elektronické knihy a to proto, že v nabídce/fondu je mají všechny knihovní sítě napříč zeměmi.

Elektronický katalog a elektronické zdroje jsou samozřejmostí též ve všech městech, resp. zemích Království. V počtu elektronických zdrojů ale vyniká síť City of London Libraries díky svému ekonomicko-odbornému zaměření nabízí 70 zdrojů, s počtem 42 jsou Edinburgh City Libraries druhé.

Stejně sítě, Edinburgh City Libraries i City of London Libraries nabízí i program/aplikaci Library Elf a mobilní aplikace pro chytré mobily.

Služby

Služba	Cardiff	Edinburgh	Belfast	City of London
Více druhů registrace	x	✓	x	x
On-line registrace	x	✓	✓	✓
Rozvoz pro hendikepované	1	2	2	1
Programy pro slabozraké	✓	✓	x	✓
Fond pro slabozraké	✓	✓	✓	✓
Fond Toy library	x	✓	x	✓
Cizojazyční fond	✓	✓	✓	✓
Fond audioknih	✓	✓	✓	✓
Fond elektronických knih	✓	✓	✓	✓
MVS	✓	✓	✓	✓
Elektronický katalog	✓	✓	✓	✓
Počet elektronických zdrojů	22	42	12	70
Library Elf	x	✓	*	✓
Mobilní aplikace do mobilu	x	✓	x	✓

Tabulka 15. Poznámka: * Data nejsou k dispozici, x Knihovna službu neposkytuje, ✓ knihovna službu poskytuje.

Vybavení

Všechny knihovní sítě v zemích Spojeného království nabízí svým uživatelům k využití kopírky, tiskárny, fax a scanner. Ovšem v knihovní síti nevlastní tyto přístroje všechny pobočky, zpravidla jsou na území rozprostřeny úměrně, nejvíc zařízení nabízejí

zpravidla centrální knihovny. V Londýně pobočka Barbican Library nabízí i webkameru.

Podle statistik CIPFA lze srovnat i počty počítačů v jednotlivých knihovních sítích. Jelikož Severní Irsko data uvádí za jednotnou severoirskou síť Libraries NI, nejvyšší počet tak uvádí právě Severní Irsko, počet počítačů v knihovnách na území Belfastu knihovny neuvádí. Nejvyšší počet počítačů je tak v síti Edinburgh City Libraries, a to plných 421 kusů. Podle statistik však vynikají City of London Libraries, protože uvádí, že na 10 000 obyvatel připadá celých 93 počítačů (z celkového počtu 109 kusů při počtu obyvatel 11 700). Tento počet je ale zcela dán velikostí knihovní sítě (pouze 4 pobočky) a velice nízkým počtem obyvatel (11 700). Stejný počet, 9 počítačů uvádí knihovny v Cardiffu a Edinburghu. Na celé Severní Irsko pak připadá sedm počítačů na deset tisíc obyvatel. Plný počet knihoven v síti s Wi-Fi připojením udává jen City of London Libraries, a to ve všech čtyřech pobočkách. Nejméně jich uvádí síť Libraries NI, kdy na celé Severní Irsko připadají pouze tři knihovny s Wi-Fi připojením.

Knihovny Belfastu a Cardiffu nabízí za úplaty ke svému fondu audioknih k výpůjčce i přehrávače *Playaway*. Vypůjčit si tak může i čtenář nevlastnící mp3 přehrávač či PC.

Z podstaty svého poslání nabízí knihovny ve všech zemích zařízení pro hendikepované čtenáře. Samozřejmě jsou bezbariérové přístupy do knihoven, klávesnice a speciální počítačové programy pro slabozraké, dále několik speciálních počítačových pracovních míst pro vozíčkáře. Samozřejmostí jsou audioknihy a knihy *Large print books*.

Několik poboček v síti Cardiff's Libraries a City of London Libraries zřídilo box, nebo přímo samoobslužný automat na vrácení výpůjček. Edinburgh ani Belfast se však o této službě nezmiňují.

Vybavení

Vybavení	Cardiff	Edinburgh	Belfast	City of London
Kopírka	✓	✓	✓	✓
Tiskárna	✓	✓	✓	✓
Fax	✓	✓	✓	✓
Scanner	✓	✓	✓	✓
Webkamera	x	x	x	✓
Počet PC v síti	292	421	1340 (NI)	109
Počet PC na 10 000 obyvatel	9	9	7 (NI)	93
Knihovny s Wi-Fi připojením	6	3	3 (NI)	4
Playaway přehrávač	✓	x	✓	x
Zařízení pro hendikepované	✓	✓	✓	✓
Automat na vracení výpůjček	✓	*	*	✓

Tabulka 16. Poznámka: * Data nejsou k dispozici, x Knihovna službu neposkytuje, ✓ knihovna službu poskytuje.

Kulturní a vzdělávací akce

V následující tabulce je k porovnání uveden výběr kulturních a vzdělávacích akcí, které knihovny napříč zeměmi pořádají. Nejčastější kulturně vzdělávací akcí jsou čtenářské skupiny. Pořádají je všechny knihovny a to v enormním množství. Cardiff na počet 22 poboček pořádá dvacet skupin, Edinburgh při 28 pobočkách celkem 40 skupin, v některých jeho pobočkách se koná i několik čtenářských kroužků v měsíci. Následuje město Belfast s 18 skupinami, z čehož vyplývá, že na každou pobočku vychází jeden čtenářský klub. City of London Libraries při svých čtyřech pobočkách pořádají celkem šest čtenářských skupin. Překvapivé výsledky jsou vidět u kritéria Čtenářské skupiny pro děti. City of London a Cardiff mají po třech na celou knihovni síť. Belfast a Edinburgh nabízí téměř stejně 14 skupin pro děti, resp. 13. U City of London jde nízký počet vysvětlit tím, že knihovni síť je zaměřena odborně ekonomicky a složení čtenářů není typické. Proto je překvapivé, že jinak aktivní Cardiff nabízí za celou knihovni síť pouze tři dětské čtenářské skupiny. Belfast vyniká v pořádání žánrových čtenářských skupin, kdy se pořádají například jen sci-fi skupiny. Stejně tak knihovni síť nabízí čtenářské skupiny jen pro ženy, není tak v žádném jiném městě. Zatímco čtenářské kroužky v cizím jazyce, například polštině, nabízí jak Belfast, tak Edinburgh.

V další nabídce dětských kroužků s čtením jsou tzv. Storytime a Rhymetime, pořádají je knihovny všechny, napříč zeměmi. Síť City of London jako jediná nabízí i dva kroužky pro děti s předčítáním a procvičováním čtení.

Akce

Akce	Cardiff	Edinburgh	Belfast	City of London
Čtenářské skupiny pro dospělé	20	40	18	6
Čtenářské skupiny pro děti	3	13	14	3
Žánrové čtenářské skupiny	x	x	✓	x
Čtenářské skupiny pro ženy	x	x	✓	x
Čtenářské skupiny v cizím jazyce	x	✓	✓	x
Storytime/Rhymetime	✓	✓	✓	✓
Speciální kroužky s čtením, procvičováním pro děti	x	x	x	2
Kulturní akce	✓	✓	✓	✓
Kurzy PC	✓	✓	✓	✓
Kurzy el. zdrojů	x	x	x	✓
Kurzy na test ESOL	x	x	✓	✓

Tabulka 17. Poznámka: * Data nejsou k dispozici, x Knihovna službu neposkytuje, ✓ knihovna službu poskytuje.

Všechny knihovny bez rozdílu pořádají kulturní akce v podobě výstav, přednášek, koncertů, workshopů či divadel. Program mají knihovní sítě bohatý.

Stejně tak u kurzů práce na počítači knihovny vynikají a nabízí je všechny. V Belfastu i Londýně je možné složit v knihovně kurzy ESOL. V odborných knihovnách londýnské City jsou čtenářům nabídnuty i kurzy elektronických zdrojů, vzdělávací kurz zdrojů, které knihovní síť nabízí.

Propagace

Na poli propagace a komunikace všechny knihovny využívají webové prezentace i moderní sociální sítě a multimediální portály.

Propagace

Akce	Cardiff	Edinburgh	Belfast	City of London
Webové stránky knihovní sítě	✓	✓	✓	✓
Facebook	✓	✓	✓	✓
Twitter	✓	✓	✓	✓
Linkedin	x	x	x	✓
Youtube	x	✓	✓	✓
Blogspot	✓	✓	✓	✓
Flicker	x	✓	x	x
MySpace	✓	x	x	x

Tabulka 18. Poznámka: * Data nejsou k dispozici, x Knihovna službu neposkytuje, ✓ knihovna službu poskytuje.

Jak je z tabulky 18 patrné, všechny knihovní sítě napříč zeměmi se prezentují pomocí webových stránek. U všech měst stránky fungují jako součást webových prezentací města, pod záložkou Komise pro volný čas či kulturu. Obsah webu mají knihovní sítě podobný, liší se pouze v množství informací. Přehledností vynikají stránky knihoven Cardiff's Libraries, množstvím informací pak Edinburgh City Libraries. Po aktualizaci a grafické úpravě jsou však nejpřehlednějšími stránkami City of London Libraries. Web severoirské knihovní sítě Libraries NI je stále ve vývoji, ale i tak nabízí velké množství informací.

S rozvojem sociálních sítí se velice dobře vyrovnaly všechny knihovní sítě, slouží ale především jen jako informační nástěnka. Ani jedna není interaktivní a zpětnou aktivní vazbu se čtenáři stále hledá a upevňuje. Co do počtu knihovnických profilů na sociálních sítích je nejaktivnější síť knihoven Edinburgh City Libraries. Nejvyužívanějšími sítěmi je Facebook, Twitter a Blogspot. Hudební sociální síť MySpace využilo hudební oddělení centrální knihovny Central Library - Music Library. Pobočka City Business Library v obvodu City of London zase využívá profesní síť LinkedIn a spravuje zde svoji profilovou skupinu, využívá tak svého odborného zaměření a své lokace ve finanční čtvrti Londýna. Oproti roku 2005, kdy autorka absolvovala studijní praxi v anglických knihovnách, je však nárůst existence a užívání sociálních sítí stoprocentní.

7.4. Shrnutí organizace a fungování veřejného knihovnictví

Fungování zakládání veřejných knihoven ve Spojeném království je ustanoveno již v knižním zákoně z roku 1850 - Public Library Act 1850. Tento zákon platil v Anglii a Walesu, stejný, ale o 3 roky později začal platit ve Skotsku a Severním Irsku. Základ tedy mají všechny země stejný. Moderní pojetí organizace a fungování už však usměřňují nové zákony, v každé zemi jiné. Konkrétní zákony zobrazuje tabulka 19.

Fungování veřejných knihoven v Anglii, Walesu a Skotsku je založeno na úplné decentralizaci. Stejně tak v Severním Irsku, tam ale na rozdíl od ostatních zemí je zřízena knihovní síť pro celou zemi a je řízena jedním zakládajícím orgánem Libraries NI (*Northern Ireland Library Authority*) podle zákona z roku 2008. Knihovny v Anglii, Walesu a Skotsku nefungují na základě žádného celonárodního systému a nespádají pod centrální orgán. Knihovny v Severním Irsku jsou však podle nového zákona řízeny a spravovány jedním centrálním orgánem.

Knihovní sítě jsou tedy zřizovány, provozovány a financovány na základě zákonů místní samosprávou. Ve všech zemích je to zpravidla Rada města či Rada městského obvodu (*Council*), pouze v Severním Irsku je to uměle vytvořen centrální orgán Libraries NI (*Northern Ireland Library Authority*). Rada zřizuje nejčastěji Komisi pro kulturu a volný čas (*Culture and Leisure Committee*), pod kterou pak veřejné knihovny spadají.

Orgány, které působí na činnost veřejných knihoven, ale nerozhodují o nich, jsou ministerstva, odborné knihovní rady a Asociace knihovníků CILIP. Konkrétní výčet ministerstev a rad v jednotlivých zemích vyobrazuje tabulka 19.

Ministerstva a odborné knihovní rady pouze předkládají cíle a vize, jak by měly knihovny fungovat a jakých výsledků by měly dosáhnout. Tyto výsledky se měří statistikami a standardy, které musí knihovny vykazovat.

Knihovníci napříč zeměmi ve Velké Británii se sdružují v profesní organizaci CILIP (*Chartered Institute of Library and Information Professionals*), která má svá zastoupení pro každou zemi v rámci Království. CILIP zasahuje do fungování knihoven směrnicemi o platovém ohodnocení a též o podmínkách práce knihovníků.

Fungování veřejného knihovnictví

Služba	Wales	Skotsko	Severní Irsko	Anglie
Legislativa	PLA 1850, PLMA 1964	PL Scotland Act 1850, PL Scotland Act 1955	PLA Northern Ireland 1850, Order 1972, Library Act 2008	PLA 1850, PLMA 1964
Ministerstvo	Department of Culture and Sport	Scottish Government	Department of Culture, Arts and Lesuire	Department of Culture, Media and Sport
Knihovní orgán	CyMAL: Museums Archives and Libraries Wales	SLAINTE - Scottish Library and Information Council	Northern Ireland Library Authority	Art Council England
Místní samospráva	Cardiff Council	Edinburgh City Council	Northern Ireland Library Authority	City of London Council
Knihovnik	The Chartered Institute of Library and Information Professionals (CILIP) Wales	Chartered Institute of Library and Information Professionals in Scotland (CILIPS).	The Chartered Institute of Library and Information Professionals (CILIP)	The Chartered Institute of Library and Information Professionals (CILIP) England
Měření kvality služeb	Welsh Public Library Standards	The Public Library Quality Improvement Matrix	Public Library Standard	Public Library Service Standards

Tabulka 19.

7.5. Modelová knihovna

Výsledky analýz služeb a fungování veřejných knihoven ve Velké Británii lze zobecnit a demonstrovat na modelové knihovně. Jak už je z výsledků patrné, veřejné knihovny v jednotlivých hlavních městech Spojeného království, jakož i ve čtyřech zemích Spojeného království, mají mnoho společného, typ a rozsah služeb si je velmi podobný, vychází z původně stejného knihovního zákona z roku 1850. Mění se pouze rozsah a množství služeb.

Modelová či průměrná veřejná knihovna na území Velké Británie je jednou z poboček celé knihovní sítě, nestojí samostatně. Zřizovatelem je Rada města či obvodu, zatímco na její chod dohlíží Komise, zpravidla Komise pro kulturu a volný čas. Je založena na základě knihovního zákona Public Library Act z roku 1850, funguje však na doporučení knihovního zákona pozdějšího (PLA 1955, PLA 1964, PL NI 2008).⁷⁴ Nadřazeným

⁷⁴ PLA 1964 - Public Library Act 1964, Public Library (Scotland) Act 1955 a Public Library Northern Ireland 2008.

orgánem Rady a Komise je pak Ministerstvo a Rada knihoven. Knihovník je zpravidla členem Asociace knihovníků CILIP a má odborné knihovnické vzdělání.

Modelová knihovní síť provozuje mobilní knihovnu a rozvážkovou službu hendikepovaným čtenářům. Má otevřeno i v sobotu a rozsah otevíracích hodin přizpůsobuje konkrétní dané lokalitě. Podle zákona se za členství v knihovní síti neplatí, je zdarma. Stejně tak výpůjčky knih.

Zprůměrovaná knihovna velice dbá na hendikepovanou skupinu uživatelů a nabízí nejen rozvoz knih, ale i speciální vybavení. Skupině uživatelů národnostních menšin knihovní síť nabízí cizojazyčný fond. Fond modelové knihovny je podle tradic zaměřen na knihy, hudební nosiče na CD, videa a DVD a na cizojazyčnou literaturu. Nově pak na elektronické knihy a audioknihy. Vyniká pak především, již podle tradic, v pořádání čtenářských skupin pro děti i dospělé.

Průměrná modelová britská veřejná knihovna využívá k propagaci několik sociálních sítí, profil má založen, ale zpravidla není interaktivní a stránky používá jen jako informační nástroj. Aktivní je však ve využívání elektronických zdrojů, katalogu a svých webových stránek jako zdroje informací.

Jedno je pro modelovou knihovní síť či knihovnu ve Spojeném království jisté, aktivně sleduje změny ve své oblasti i trendech a snaží se nabídnout kvalitní služby, vybavení a reagovat na konkrétní změny a novinky.

7.6. Doporučení českým knihovnám

Českým knihovnám lze doporučit hned několik služeb, které ve Velké Británii veřejné knihovny svým uživatelům nabízejí. Své dojmy a zkušenosti z knihoven v Anglii a jejich služeb jsem porovnávala se službami ostatních zemí Spojeného království a s mojí lokální knihovnou v ČR, kterou pravidelně navštěvuji - Městskou knihovnou v Benešově.⁷⁵ Následující výčet britských služeb mi právě v mé knihovně chybí. Jsou to proto služby, které lze českým knihovnám jen doporučit.

⁷⁵ Městská knihovna Benešov - <http://www.knihovna-benesov.cz/>

Jako prvotní lze zmínit tradiční britskou službu a tou je **servis pro hendikepované** či jinak znevýhodněné čtenáře. Nabídka služeb je velice široká a nejsou brány jako okrajové, ba právě naopak. Velice atraktivní je služba Home Delivery Service, kdy knihovní síť provozuje rozvoz výpůjček seniorům či hendikepovaným uživatelům přímo domů. Tedy těm, kteří již nemohou kamennou knihovnu navštěvovat, přesto chtějí využívat jejich služeb. Obecně velkou tradici mají v Británii služby pro pohybově hendikepované, slabozraké či seniory. Vedle rozvozu knih, či výpůjček pro domovy seniorů jsou to i fondy zvukových knih či vybavení k osobnímu počítači pro slabozraké. Tyto služby mi v českých, resp. mojí lokální knihovně, chybí. Z vlastní zkušenosti, kdy jsem se v anglické knihovně tohoto rozvozu knih zúčastnila, mohu potvrdit, že služba je využívána a pro konkrétního čtenáře je tato služba i počinem společenským.

Další, v současnosti rychle se rozvíjející službou je rozšiřování či přímo zakládání speciálního **cizojazyčného fondu**, a to zpravidla podle velikosti jazykových menšin v oblasti. Naprosto běžné jsou tak v britských knihovnách fondy knih i CD nejčastěji v čínštině a polštině. Knihovny tím pokrývají poptávku ze strany přistěhovalců a národnostních menšin v zemi. Není to ale jen o poptávce, knihovny tak u přistěhovalců cílí na to, že knihovna se svými zdroji je dobrým místem pro adaptaci a jazykové vzdělávání cizinců, kteří v zemi zakotvili. Nevím o tom, že by moje lokální Městská knihovna Benešov nabízela fond ve vietnamštině, romštině, slovenštině či ukrajinštině, ačkoliv vietnamská komunita v tomto okresním městě není zanedbatelná a tvoří již léta značnou národnostní skupinu obyvatelstva. Stejně tak jako ostatní zmíněné národnostní skupiny v ČR.

Knihovní aktivita, která mě při mé pracovní zkušenosti v anglické knihovně velice zaujala, bylo pořádání **čtenářských skupin**. Z výsledků analýzy knihovnických služeb v jednotlivých zemích Spojeného království lze konstatovat, že tato činnost je velice rozšířená, knihovny se angažují v pořádání čtenářských kroužků a nabízejí jich velké množství i mnoho variant. Proto mi v české knihovně chybí setkávání se čtenářů s knihovníkem nad přečtenou knihou a následná diskuze. Doporučit lze i další varianty čtenářských skupin – například dětských, cizojazyčných apod. U edinburghských knihoven mě velice zaujala čtenářská skupina pro děti v polském jazyce. A opět z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že čtenářské skupiny jsou v britských knihovnách opravdu navštěvované, využívány a zpravidla jsou společenským setkáním komunity.

Největším doporučením pro české knihovny je však britská **rychlá reakce na sociální změny a technické novinky**. Veřejné knihovny v Británii, napříč jejími zeměmi, vynikají rychlou reakcí na změny, přizpůsobování se změnám ať už ve společnosti, nebo technickému pokroku. A ačkoliv se britským knihovnám kvůli hospodářské krizi snižují finanční prostředky na provoz a též jim hrozí zavírání a slučování poboček, omezování provozní doby, propouštění knihovníků, neodrazuje je to od přizpůsobení se změnám a novinkám a fungují ke spokojenosti svých čtenářů a zavádějí nové služby, které kopírují změny v tamní společnosti. Jednou z nejvýraznějších je zřízení oddělení Business Hub, či ekonomicky zaměřených referenčních fondů a zejména informační poradenství pro nezaměstnané či naopak pro začínající podnikatele. Knihovny tak reagovaly na sociální změny ve společnosti z důvodu dopadů hospodářské krize. Další reakcí na změny ve společnosti je rozšiřování knihovního fondu o cizojazyčnou literaturu pro stále se rozrůstající národnostní menšiny. Na poli technického pokroku se knihovny velice rychle přizpůsobily a vedle tradičního klasického knižního fondu nově nabízejí elektronické zdroje, elektronické knihy, audioknihy, elektronické čtečky, aplikace do chytrých telefonů. Knihovny neopomíjejí ani současné módní trendy v komunikaci a proto sebe a své služby propagují na sociálních sítích, videoportálech či blozích.

Co však mají všechny veřejné knihovní sítě napříč Spojeným královstvím společné je snaha vytvořit z knihovny místo setkávání, vědění a kulturních aktivit, snaha přizpůsobit se moderní době.

Britské knihovny jdou s dobou, nebojí se novinek a změn, všeho se snaží využít ve svůj a tím i čtenářův prospěch, nezapomínají ale při tom na svoje tradiční poslání. Už jen tímto jdou příkladem.

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

OBRÁZKY

Obrázek 1	Chetham's Library <vlastní fotografie>
Obrázek 2	Cardiff - Mapa knihovní sítě Cardiff libraries < http://isharemaps.cardiff.gov.uk/ishare/default_cardiff.aspx?MapSource=Cardiff/AllMaps&Layers=&Layers=Libraries >
Obrázek 3	Cardiff - Budova Cardiff Central Library < http://www.facebook.com/cardiff.central.library#!/photo.php?fbid=10150191671881328&set=a.432841321327.231877.135639401327&type=1&theater >
Obrázek 4	Cardiff - Dětské oddělení Cardiff Central Library < http://www.facebook.com/cardiff.central.library#!/photo.php?fbid=379246011327&set=a.379244661327.160702.135639401327&type=3&theater >
Obrázek 5	Cardiff - Přehrávač audioknih Playaway < http://twitter.com/#!/cdflibraries/media/slideshow?url=http%3A%2F%2Ftwitpic.com%2F8dw9m4 >
Obrázek 6	Cardiff - Klávesnice < http://wales.gov.uk/docs/drah/publications/111104librariesinspireen.pdf >
Obrázek 7	Cardiff - Výpůjční automat < http://www.facebook.com/cardiff.central.library#!/photo.php?fbid=379444656327&set=a.379443481327.160856.135639401327&type=3&theater >
Obrázek 8	Cardiff - Automat na vracení knih < http://www.facebook.com/cardiff.central.library#!/photo.php?fbid=379444946327&set=a.379443481327.160856.135639401327&type=3&theater >
Obrázek 9	Cardiff - Reading Group < http://wales.gov.uk/docs/drah/publications/111104librariesinspireen.pdf >
Obrázek 10	Cardiff - Balíček Bookstart < http://www.facebook.com/cardiff.central.library#!/photo.php?fbid=312055762216025&set=a.228631423891793.58104.146453918776211&type=1&theater >
Obrázek 11	Edinburgh - Mapa obvodů města Edinburgh < http://www.charleswhite.co.uk/property/edinburgh_things_to_do >
Obrázek 12	Edinburgh - Central Lending Library < http://www.flickr.com/photos/talesofonecity/3771732645/in/set-72157621827560365/ >
Obrázek 13	Edinburgh - Knižní fond < http://www.flickr.com/photos/talesofonecity/6516317185/in/set-72157627979268091/ >
Obrázek 14	Edinburgh - Mobile Library - Book bus < http://www.flickr.com/photos/talesofonecity/3292830610/in/set-72157623294604565/ >
Obrázek 15	Edinburgh - Bookbug session < http://www.flickr.com/photos/talesofonecity/5431344722/in/set-72157625886465767/ >
Obrázek 16	Edinburgh - Autorské čtení < http://www.flickr.com/photos/talesofonecity/5610102328/in/set-72157626475651372/ >
Obrázek 17	Belfast - Mapa obvodů < http://en.wikipedia.org/wiki/File:Belfast_DEAs_labelled.png >

Obrázek 18	Belfast - Pobočka Ormeau Library < http://www.facebook.com/pages/Libraries-NI/150215768366586#!/photo.php?fbid=333867373334757&set=a.300729713315190.81615.150215768366586&type=3&theater >
Obrázek 19	Belfast - Pobočka Ormeau Library - Počítačové vybavení < http://www.facebook.com/photo.php?fbid=333858933335601&set=a.300729713315190.81615.150215768366586&type=3&theater >
Obrázek 20	Belfast - Mobile Library < http://www.facebook.com/pages/Libraries-NI/150215768366586?sk=app_57675755167 >
Obrázek 21	Greater London - Územní mapa < http://www.londononline.co.uk/ >
Obrázek 22	City of London - City Business Library < http://www.cityoflondon.gov.uk/Corporation/LGNL_Services/Leisure_and_culture/Libraries/City_of_London_libraries/cbl.htm >
Obrázek 23	City of London - Music Library - CD stojanový přehrávač < http://www.facebook.com/#!/photo.php?fbid=116937921706191&set=a.116939165039400.14192.114084748658175&type=3&theater >
Obrázek 24	City of London - City Business Library - Magazíny <vlastní fotografie>
Obrázek 25	City of London - Guildhall Library - Počítače <vlastní fotografie>
Obrázek 26	City of London - Barbican Library - Library Information Wall < http://www.facebook.com/#!/photo.php?fbid=119179811482002&set=a.115818785151438.13022.114084748658175&type=3&theater >
Obrázek 27	City of London - Mobile Library < http://www.facebook.com/#!/photo.php?fbid=262759577102680&set=a.159139990797973.30347.158944430817529&type=3&theater >
Obrázek 28	City of London - Knihovní fond v polštině < http://www.facebook.com/pages/Camomile-Street-Library-Mobile-Library-City-of-London-Libraries/158944430817529?sk=photos#!/photo.php?fbid=173319029380069&set=a.169972549714717.36000.158944430817529&type=3&theater >
Obrázek 29	City of London - Barbican Library < http://www.facebook.com/media/set/?set=a.327155957351052.73580.114084748658175&type=3#!/photo.php?fbid=327155990684382&set=a.327155957351052.73580.114084748658175&type=3&theater >
Obrázek 30	City of London - Brožura Events < http://www.cityoflondon.gov.uk/NR/rdonlyres/CE5A168D-4D99-42CA-8620-73FA27C936F1/0/CHLEB_MayAug_2012_SECURED.pdf >

TABULKY

Tabulka 1	Cardiff Libraries - Otevírací doba poboček < http://www.cardiff.gov.uk/content.asp?nav=2868,2970,4769&parent_directory_id=2865 >
Tabulka 2	Cardiff Libraries - Fond Public library statistics, CIPFA, 2011
Tabulka 3	Cardiff Libraries - Výpůjční doba, poplatky a pokuty < http://www.cardiff.gov.uk/objview.asp?Object_ID=13495& >
Tabulka 4	Edinburgh City Libraries - Otevírací doba poboček < http://www.edinburgh.gov.uk/info/427/libraries/385/library_opening_hours >
Tabulka 5	Edinburgh City Libraries - Fond Public library statistics, CIPFA, 2011
Tabulka 6	Edinburgh City Libraries - Výpůjční doba, poplatky a pokuty < http://www.edinburgh.gov.uk/info/448/librariescharges_and_fines/370/library_fines_and_charges >
Tabulka 7	Belfast - Otevírací doba poboček < http://www.ni-libraries.net/libraries/copyof-libraries/ >
Tabulka 8	Belfast - Fond Public library statistics, CIPFA, 2011
Tabulka 9	Belfast - Výpůjční doba, poplatky a pokuty < http://www.ni-libraries.net/publications/policies-and-procedures/?assetdet98437=13090 >
Tabulka 10	City of London - Otevírací doba poboček < http://www.cityoflondon.gov.uk/Corporation/LGNL_Services/Leisure_and_culture/Libraries/Libraries-information_and_advice.htm#barbican >
Tabulka 11	City of London - Fond Public library statistics, CIPFA, 2011
Tabulka 12	City of London - Výpůjční doba, poplatky a pokuty < http://www.cityoflondon.gov.uk/Corporation/LGNL_Services/Leisure_and_culture/Libraries/Library_charges.htm >
Tabulka 13	Složení obyvatelstva
Tabulka 14	Dekompozice
Tabulka 15	Služby
Tabulka 16	Vybavení
Tabulka 17	Akce
Tabulka 18	Propagace
Tabulka 19	Fungování veřejného knihovnictví

SEZNAM ZDROJŮ

ARMAGH. Armagh Public Library. *Armagh* [online]. [2012] [cit. 2012-04-15].
Dostupné z: <http://www.armagh.co.uk/Visitor-Information/Genealogy.aspx>

ARTS COUNCIL ENGLAND. Supporting libraries. *Arts Council England* [online].
2011. [cit. 2012-07-14]. Dostupné z: <http://www.artscouncil.org.uk/what-we-do/supporting-libraries/>

Barbican Music Library. In: *Twitter* [online]. [cit. 2012-05-24]. Dostupné z:
<https://twitter.com/BarbicanMusic>

BLACK, Alistair. *The public library in Britain 1914-2000*. London: British Library,
2000, 180 p. ISBN 07-123-4685-6.

BRADÁČOVÁ, Ivana. *Veřejné knihovny v Anglii: analýza systému veřejných knihoven v oblasti Greater Manchester*. Praha, 2006. Bakalářská práce. VOŠIS. 91 s., [24] s. příl. Vedoucí práce Hana Slámová.

Cardiff Central Library. In: *Facebook* [online]. [cit. 2011-12-28]. Dostupné z:
<http://www.facebook.com/cardiff.central.library>

Cardiff Central Music Library. In: *MySpace* [online]. [cit. 2012-12-28]. Dostupné z:
<http://www.myspace.com/cardiffcentrallibrary>

CARDIFF COUNCIL. *E-Library* [online]. Cardiff Council, [2011] [cit. 2011-12-10].
Dostupné z: <http://ibistro.cardiff.gov.uk/pnhp.htm>

CARDIFF COUNCIL. *E-Library OPAC iBistro at Cardiff County Council* [online].
Cardiff Council, ©2000-2005 [cit. 2011-12-10]. Dostupné z:
<http://ibistro.cardiff.gov.uk/uhtbin/webcat>

CARDIFF COUNCIL. Fines & Charles. *Libraries* [online]. 2010 [cit. 2012-01-06].
Dostupné z: http://www.cardiff.gov.uk/objview.asp?Object_ID=13495&

CARDIFF COUNCIL. *Libraries* [online]. Cardiff Council, 2011 [cit. 2011-11-15].
Dostupné z:
http://www.cardiff.gov.uk/content.asp?nav=2868,2970&parent_directory_id=2865

CARDIFF COUNCIL. Mobile Library Timetable 2012. *Libraries* [online]. 2012 [cit. 2012-01-06]. Dostupné z: http://www.cardiff.gov.uk/objview.asp?Object_ID=22218&

Cardiff Libraries. In: *Twitter* [online]. [cit. 2011-12-28]. Dostupné z: <http://twitter.com/#!/cdflibraries>

CILIP. *Cilip: Chartered Institute of Library and Information Professional* [online]. Cilip, 2012 [cit.2012-07-09]. Dostupné z: <http://www.cilip.org.uk/Pages/default.aspx>

CIPFA. *CIPFAstats: Public library statistics. 2011-2012 estimates and 2010-2011 actuals*. Hampshire: Hobbs the Printers, Ltd., 2011. 131 p. ISBN 1750-6808.

CITY AND COUNTY OF CARDIFF. *Welsh Public Library Standards*. Cardiff, ©2011.

City Bibs's channel. In: *YouTube* [online]. [cit. 2012-05-24]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/user/CityBibs>

City Business Library - City of London Libraries. In: *Facebook* [online]. [cit. 2012-05-24]. Dostupné z: <http://www.facebook.com/CityBusinessLibrary>

CITY OF EDINBURGH COUNCIL. Book Groups. *Edinburgh* [online]. 2012 [cit. 2012-02-18]. Dostupné z: http://www.edinburgh.gov.uk/info/447/books_and_reading/419/book_groups

CITY OF EDINBURGH COUNCIL. *Libraries* [online]. City of Edinburgh Council, 2012 [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: <http://www.edinburgh.gov.uk/info/427/libraries>

CITY OF EDINBURGH COUNCIL. Website Statistics March 2012. *City of Edinburgh Council* [online]. 2012 [cit. 2012-04-05]. Dostupné z: <http://www.edinburgh.gov.uk/statistics/2012/3>

CITY OF LONDON. *Libraries and archives* [online]. City of London, [2012] [cit. 2012-06-30]. Dostupné z: <http://www.cityoflondon.gov.uk/services/libraries-and-archives/Pages/default.aspx>

CITY OF LONDON. History of Guildhall library. *City of London* [online]. 2012 [cit. 2012-02-08]. Dostupné z: <http://www.cityoflondon.gov.uk/things-to-do/archives-and-city-history/guildhall-library/Pages/History-of-Guildhall-Library.aspx>

CITY OF LONDON. Loan periods and charges. *City of London* [online]. 2012 [cit. 2012-07-01]. Dostupné z: <http://www.cityoflondon.gov.uk/services/libraries-and-archives/lending-libraries/Pages/Loan-periods-and-charges.aspx>

CITY OF LONDON LIBRARIES. *Library online* [online]. [City of London, 2012] [cit. 2012-07-01]. Dostupné z: <https://prism.talis.com/cityoflondon/assets/-/mylibrary.html>

CITY OF LONDON LIBRARIES. *Search the library catalogue* [online]. [City of London, 2012] [cit. 2012-07-01]. Dostupné z: <https://prism.talis.com/cityoflondon/home>

CREASER, Claire, Sally MAYNARD a Sonya WHITE. *LISU Annual Library Statistics 2005: Featuring trend analysis of UK public and academic libraries 1994-2004* [online]. Loughborough: LISU, 2005 [cit. 2011-11-05]. 201 p. ISBN 0967-487X. Dostupné z: <http://www.lboro.ac.uk/departments/ls/lisu/downloads/als05.pdf>

CROWN. *Scottish Government* [online]. Crown, 2012 [cit. 2012-07-15]. Dostupné z: <http://home.scotland.gov.uk/home>

DCMS. *Department of culture, media and sport* [online]. DCMS, 2011 [cit. 2012-07-12]. Dostupné z: <http://www.culture.gov.uk/copyright.aspx>

DCALNI. *Department of Culture, Arts and Leisure* [online]. DCALNI, 2012 [cit. 2012-07-15]. Dostupné z: <http://www.dcalni.gov.uk/>

DCALNI. Northern Ireland Library Authority. *DCALNI* [online]. DCALNI, 2012 [cit. 2012-07-16]. Dostupné z: http://www.dcalni.gov.uk/index/museums-r08-2/libraries/northern_ireland_library_authority.htm

DIRETGOV. Devolved government in the UK. *Diretgov* [online]. 2011 [cit. 2011_12_02]. Dostupné z: http://www.direct.gov.uk/en/Governmentcitizensandrights/UKgovernment/Devolvedgovernment/DG_073306

Edinburgh City Libraries. In: *Facebook* [online]. [cit. 2012-01-25]. Dostupné z: <http://www.facebook.com/EdinburghCityLibraries>

Edinburgh City Libraries. In: *YouTube* [online]. [cit. 2012-01-25]. Dostupné z: <http://www.facebook.com/EdinburghCityLibraries>

EDINBURGH CITY LIBRARIES. *Your Library* [online]. City of Edinburgh Council, [2012] [cit. 2012-01-20]. Dostupné z: <http://yourlibrary.edinburgh.gov.uk/>

Edinburgh Libraries. In: *Twitter* [online]. 2012 [cit. 2012-01-25]. Dostupné z: <http://twitter.com/TalesOfOneCity>

GENERAL REGISTER OFFICE FOR SCOTLAND. *National Statistics. Mid-2010 Population Estimates Scotland* [online]. 2011 [cit. 2012-01-20]. Dostupné z: <http://www.gro-scotland.gov.uk/files2/stats/population-estimates/mid-2010/mid-year-pop-est-2010.pdf>

GREATER LONDON AUTHORITY. *GLA Intelligence Update: 2010 Mid-Year Population Estimates* [online]. London: Greater London Authority, 2011 [cit. 2012-06-12]. 9 p. Dostupné z: <http://www.london.gov.uk/sites/default/files/Update%2011-2011%20Mid-2010%20population%20estimates.pdf>

HEWITT, A. R. *Public Library Law and the law as to Museums and Art Galleries in England and Wales, Scotland and Northern Ireland*. 5th ed. London: Association of Assistant Librarians, 1975. 109 p. ISBN 0-900092-25-4.

CHETHAM'S LIBRARY. A Brief History of Chetham's. *Chetham's Library* [online]. 2011 [cit. 2011-11-25]. Dostupné z: <http://www.chethams.org.uk/history.html>

JANDI ENTERPRISES INC. *Elf* [online]. Jandi Enterprises Inc., ©2003-2012 [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: <http://www.libraryelf.com/>

JANSON, Marlies, ed. a Helmut OPITZ, ed. *World guide to libraries 2012*. 26th ed. Berlin: De Gruyter Saur, 2012. 2 sv. ISBN 978-3-11-023548.

JANSOVÁ, Linda. Současná situace v anglickém veřejném knihovnictví. *Ikaros* [online]. 2004, 8(3) [cit. 2012-03-08]. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://www.ikaros.cz/node/1584>

KELLY, Thomas. *A history of public libraries in Great Britain: 1845-1965*. 1 st ed. London: Library Association, 1973. 543 p. ISBN 0-85365-346-1.

KELLY, Thomas. *Early public libraries: a history of public libraries in Great Britain before 1850*. London: Library Association, 1966. 281 p.

LEGISLATION.GOV.UK. *Public Libraris and Museum Act 1964* [online]. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1964/75/pdfs/ukpga_19640075_en.pdf

LIBRARIES NI. *Digital Media* [online]. Libraries NI, [2012] [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: <http://librariesniuk.lib.overdrive.com/366B5D2C-FF45-40D4-BD5B-ACABE880C72A/10/737/en/Default.htm>

Libraries NI. In: *Facebook* [online]. [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: <http://www.facebook.com/pages/Libraries-NI/150215768366586>

LIBRARIES NI. Libraries NI: Final Management Statement [online]. Libraries NI, 2011 [cit. 2012-07-06]. Dostupné z: <http://www.ni-libraries.net/publications/who-we-are-and-what-we-do/?assetdet99540=11586>

Libraries NI. In: *Twitter* [online]. [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: <http://twitter.com/librariesni>

LIBRARIES NI. *Libraries NI* [online]. Libraries NI, [2012] [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://www.ni-libraries.net/welcome/>

LIBRARIES NI. *Welcome to your Virtual Library* [online]. Libraries NI, [2012] [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: <https://opac.librariesni.org.uk/>

London City Business Library. In: *LinkedIn* [online]. [cit. 2012-05-24]. Dostupné z: <http://www.linkedin.com/groups/London-City-Business-Library-4260680>

LibrariesNI's channel. In: *YouTube* [online]. [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/user/LibrariesNI>

MANCHESTER CITY COUNCIL. History of Central Library. *Libraries* [online]. 2011 [cit. 2011-11-10]. Dostupné z: http://www.manchester.gov.uk/site/scripts/documents_info.php?categoryID=1062&documentID=1212&pageNumber=2

MCGETTIGAN, Liz. Nová generace knihoven a informačních služeb v Edinburku. *Ikaros* [online]. 2012, **16**(1) [cit. 2012-02-22]. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://www.ikaros.cz/nova-generace-knihoven-a-informacnich-sluzeb-v-edinburku>

MCMENEMY, David. *The public library*. London: Facet, 2009. 219 s. ISBN 978-1-85604-616-9.

MĚSTSKÁ KNIHOVNA BENEŠOV. *Městská knihovna Benešov* [online]. Městská knihovna Benešov, ©2000-2011 [cit. 2012-07-30]. Dostupné z: <http://www.knihovna-benesov.cz/>

NATIONAL LIBRARY OF WALES. *Librarywales.org* [online]. NLW, [2011] [cit. 2011-12-07]. Dostupné z: <http://librarywales.org/>

NATIONAL STATISTICS. *Statistical bulletin. 2010 Mid-year Population Estimates for Wales*. [online]. 2011 [cit. 2012-01-15]. Dostupné z: <http://wales.gov.uk/docs/statistics/2011/110630sb632011en.pdf>

NINIS. Local Government District Information for Belfast LGD. *NINIS* [online]. 2010 [cit. 2012-03-08]. Dostupné z: <http://www.ninis.nisra.gov.uk/mapxtreme/report.asp>

ONE CLICK DIGITAL. *City of London Libraries* [online]. OneClickdigital, 2011 [cit. 2012-07-01]. Dostupné z: <http://cityoflondon.oneclickdigital.eu/Create%20User.aspx>

OSWALD, Godfrey. *Library world records*. 2nd ed. Jefferson: McFarland and Company, 2009. 327 p. ISBN 978-078-6438-525.

Page 35 - The Cardiff Libraries' Blog. In: *Blogspot* [online]. [cit. 2011-12-28]. Dostupné z: <http://cardifflibraries.blogspot.com/>

OWEN, Tim. *Knihovnické zákonodárství a politika ve Velké Británii*. In: *Evropská knihovnická legislativa*. Praha: Národní knihovna ČR, 2001, s. 74-80. ISBN 80-7050-372-6.

POLITICS.CO.UK. Public Libraries: What are public libraries? *Politics.co.uk* [online]. 2010 [cit. 2011-12-07]. Dostupné z: <http://www.politics.co.uk/reference/public-libraries>

SLAINTE. Scottish Library and Information Council [online]. Slainte, 2012 [cit. 2012-07-08]. Dostupné z: <http://www.slainte.org.uk/slic/slicindex.htm>

STAM, David H. *International dictionary of library histories. Vol. 1, Introductory Survey. Libraries: Ambrosiana Library to national Library of Brazil*. Chicago: Fitzroy Dearborn Publishers, 2001, 490 s. ISBN 1-57958-244-3.

STREIT, Vincenc. Spojené království: Systém veřejných knihoven. *Veřejná správa*. 2004, **15**(40), s. 22-23. ISSN 0027-8009.

SVOBODOVÁ, Eva. Knihovny ve Skotsku. *U nás*. 2007, **17**(1), s. 33-34. ISSN 0862-9366. Dostupné také z: http://www.svkhk.cz/SVKHK/u-nas-pdf_archiv/784.pdf.

ŠIMSOVÁ, Sylva. Britské knihovnictví. *Bulletin SKIP*. 2000, **9**(zvláštní číslo), s. 2-32. ISSN 1210-0927.

ŠIMSOVÁ, Sylva. Britská knižní a knihovnická mozaika. *GRANDbiblio*. 2011, **5**(1), s. 8-13.

Tales of one City's Photostream. In: *Flickr* [online]. [cit. 2012-02-02]. Dostupné z: <http://www.flickr.com/photos/talesofonecity/>

Tales of One City. In: Wordpress [online]. [cit. 2012-01-25]. Dostupné z: <http://talesofonecity.wordpress.com/>

THE LIBRARY ASSOCIATION. *The Public library service*. London: Library Association, 1988. 14 p.

THE SCOTTISH GOVERNMENT. *The Scottish Government* [online]. The Scottish Government, 2012 [2012-07-11]. Dostupné z: <http://home.scotland.gov.uk/home>

WELSH GOVERNMENT. *National Statistics: Statistical bulletin. 2010 Mid-year Population Estimates for Wales* [online]. 2011 [cit. 2011-12-12]. Dostupné z: <http://wales.gov.uk/docs/statistics/2011/110630sb632011en.pdf>

WELSH GOVERNMENT. *CyMAL: Museums Archives and Libraries Wales* [online]. Welsh Government, [2012] [cit. 2012-07-10]. Dostupné z: <http://wales.gov.uk/topics/cultureandsport/museumsarchiveslibraries/cymal/?lang=en>

WELSH GOVERNMENT. Culture and Sport. *Welsh Government* [online]. Welsh Government, [2012] [cit. 2012-07-10]. Dostupné z: <http://wales.gov.uk/topics/cultureandsport/?lang=en>

WIEGAND, W.A. a G.D. DONALD JR. *Encyclopedia of Library History*. New York: Garland Publishing, 1994. 707 p.